

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 7 OKTOBER 2025

Vergaderzaal 1

1. Technische briefing "hoe leest u de begroting"

Voorzitter: De heer Struijk
Raadsgriffier: Mevrouw Bronsveld
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Hartmeijer (SP)
Dhr. Damen (PvdA)
Dhr. Den Hartog (GroenLinks)
Mevr. Dijkstra (Gewoon Dordt)
Mevr. Kamphuis (SP)
Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Dhr. Laban (ChristenUnie/SGP)
Mevr. Pichel (Forum voor Democratie)

Portefeuillehouders: -

Ambtelijke ondersteuning: mevr. Sparwer, dhr. Goud, dhr. Michelsen

De voorzitter: Beste mensen, wij zijn hier vanmiddag bijeen voor een zogenaamde technische briefing, hoe leest u de begroting? Dit is een beeldvormende sessie. En u wordt straks een beetje bijgepraat en door de begroting heen gepraat. Maar voor we dat gaan doen, ga ik in ieder geval u als raads- en commissieleden officieel welkom heten. Ook de ambtenaren die hier aan tafel zitten die straks ook een toelichting gaan geven. Mensen die thuis meekijken naar dit, misschien voor hen niet zo gebruikelijk onderwerp, maar je weet maar nooit of er zijn die daarin geïnteresseerd zijn. Dat zou zomaar kunnen. En uiteraard ook mijn buurvrouw namens de griffie welkom. En gebruikelijk is om ook even het voorstelrondje te doen. En dat ga ik nu doen door met mijn buurvrouw te beginnen.

Mevrouw Bronsveld: Corine Bronsveld, commissiegriffier.

De heer Michelsen: Erik Michelsen, coördinator begroting 2026.

Mevrouw Farwer: Inglis Farwer, teamleider planning en control.

De heer Goud: Sebastiaan Goud, adviseur strategie.

De heer Damen: Leo Damen, fractie PvdA.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

Mevrouw Pichel: Ruby Pichel, Forum voor Democratie.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

Mevrouw Dijkstra: Marjanne Dijkstra, Gewoon Dordt.

De voorzitter: Ik denk dat de mensen daar ook nog eventjes zich mogen voorstellen.

De heer Den Hartog: Paul den Hartog, GroenLinks Dordrecht.

De heer Laban: Vincent Laban, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Kamphuis: Meta Kamphuis, SP.

De heer 't Lam: Jack 't Lam, SP.

De voorzitter: En dan denk ik dat we de deelnemers gehad hebben. U heeft gehoord, de heer Erik Michelsen gaat de presentatie geven. We gaan niet nodeloos langer wachten, ik ga hem nu het woord geven. En Clark gaat ervoor zorgen dat u hem ook te zien krijgt. We hebben afgesproken, u mag vragen stellen als u daar behoefte aan heeft. Wel even uiteraard via de voorzitter, maar u hoeft niet te wachten tot de hele presentatie achter de rug is. Ik wens u een genoeglijk uurtje. Anderhalf.

De heer Michelsen: Dank u. Alle aanwezigen, ik begin direct even met het volgende, waarom deze presentatie? De raad, u allen, heeft een wettelijke bevoegdheid, waarin u een kaderstellende en controlerende taak heeft als volksvertegenwoordiger, op het college. Ik laat het even zien, voor de mensen thuis, die kunnen het niet zien. We hebben het wettelijk kader. We hebben rollen van de raad naar het college, waarin u kaders stelt en het college ze uitvoert. Binnen iedere gemeente en ook hier in de gemeente Dordrecht hebben wij een zogenaamde planning en control cyclus. Die begint ieder jaar met de perspectiefnota en een bestuursrapportage. En voor u ligt nu de begroting, de tweede stap in de planning en control cyclus, gevolgd straks met een tweede bestuursapparaat die later gaat volgen, niet hier. En wij sluiten het boekjaar uiteindelijk af met de jaarstukken aan het begin van het nieuwe jaar, als wij weten en wat er allemaal is geweest. Opbouw van de begroting. Zoals u waarschijnlijk weet, bestaat een begroting uit een deel beleid gevolgd door financiën. We hebben een beleidsbegroting, vooral bestaand uit de ontwikkelingen, de zogenaamde w-vragen. Wat willen we, wat willen we bereiken? Ik ga even door naar de volgende slide. Alle indicatoren, alle doelstellingen en ook, wat mag het gaan kosten? Alles vooruitkijkend. Voor u, op iedere slide is in ieder geval even meegenomen waar de informatie in de begroting te halen valt. Dat ziet u rechts onderaan. Daar ziet u een groen vierkantje. Daarop staat ook een paginanummer. Als u straks in de begroting wil kijken, waar kan ik deze informatie vinden en u bent aan het zoeken, straks ook als u iets meer de diepte ingaat, kunt u altijd even terug herleiden in de begroting, waar staat dit. Dan hebben wij altijd nog de paragrafen. De paragrafen verschillen niet zoveel met de andere jaren, zei het niet dat er nu een extra paragraaf is opgenomen op basis van een toezegging vanuit het college naar aanleiding van de ombuigingsmaatregelen, waarvan is aangegeven dat de ombuigingsmaatregelen die een maatschappelijke effecten hebben van waarvan helder is dat zij nader moeten worden uitgewerkt en in het jaar gedurende het jaar worden uitgewerkt, ook naar voren te komen. Die wil het college extra gaan monitoren en laten zien.

Daarvoor is gekozen om er een extra paragraaf toe te voegen aan de begroting, zodat deze ook gewoon aan u zichtbaar gemaakt kan worden en gedurende het jaar samen in alle planningen control cycli producten, die ik daarstraks liet zien, ook naar voren te komen, zodat u ook kaderstellende en controlerende rol goed kan uitvoeren. Lokale lasten. Lokale lasten op basis van de begroting, die ontwikkelen zich als volg. De ozb wordt ten opzichte van 2025 met 2,5 procent geïndexeerd. In lijn met de inflatiecorrectie zoals opgenomen is in de perspectiefnota 2026. Afvalstoffenheffing wordt ten opzichte van 2025 ook met 2,8 procent geïndexeerd, ook in lijn met de inflatiecorrectie, zoals opgenomen in de perspectiefnota 2026. Die bedraagt voor een huishouden meerder persoons 374,28 euro. En de rioolheffing wordt ten opzichte van 2025 met 3,8 procent geïndexeerd. Dat is de inflatiecorrectie plus 1 procent autonome groei, zoals ook is opgenomen in de perspectiefnota 2026.

De voorzitter: Ik zie een vraag van de heer 't Lam.

De heer 't Lam: Dank u, voorzitter. We gaan de afvalstoffenheffing met 2,8 procent verhogen. Hoe zit het met de 125 duizend euro extra verhoging van de afvalstoffenheffing, zoals in de perspectiefnota stond, om de kosten van handhaving te verhalen? Zit die in die 2,8 of komt die erbovenop?

De voorzitter: Weet u daar het antwoord op?

De heer Michelsen: Daar moet ik het antwoord bij deze nu op schuldig blijven. Goede vraag. Ik wil sowieso zo even vragen opschrijven die nu niet kunnen worden beantwoord. Die nemen we technisch gewoon mee. Die zullen ook gewoon in de technische beantwoording van de vragen worden opgenomen, zodat u gewoon antwoord keurig krijgt op de gestelde vraag.

De voorzitter: Prima, de SP heeft zijn eerste technische vraag al binnen.

De heer Michelsen: U mag hem ook technisch stellen aan de griffie. Wat u wilt.

De voorzitter: Als die nu al genoteerd is, dan zou ik mijnheer 't Lam de moeite willen besparen om het nog een keer te doen. Dan wachten wij de antwoorden gewoon tegemoet. En als hij het niet vertrouwt, dan doet hij het alsnog. In de tweede ronde dan, als het antwoord niet komt. Gaat u verder.

De heer Michelsen: Ik was al bij de volgende. Is de vraag duidelijk? Zou u die vraag nog één keer kunnen herhalen misschien, mijnheer 't Lam?

De heer 't Lam: In de perspectiefnota een eenmalige structurele verhoging van 125 duizend euro van de afvalstoffenheffing verwerkt, omdat we kosten van handhaving gaan verhalen. En mijn vraag is, zit dat nu in die 2,8 procent de indexering of wordt het tarief met iets meer dan 2,8 procent verhoogd, omdat ook die 125 duizend euro verhaald wordt op de inwoners?

De voorzitter: Helder, dank.

De heer Michelsen: Als wij kijken naar de begroting, komen wij met het weerstandsvermogen uit op 1,0 als ratio. Dat wil zeggen dat er momenteel voldoende middelen aanwezig zijn om de risico's die in de begroting zijn opgenomen ook te kunnen dekken. Zoals vastgesteld is in de nota risicosturing en weerstandsvermogen behoort het ratio minimaal 1 procent te zijn. En op het moment dat het ratio groter is dan 1,4, dan bestaat de mogelijkheid om te overwegen om het surplus, de extra gelden die er aanwezig zijn binnen de algemene reserve en reserve grondexploitaties er eventueel anders in te zetten. Maar dat is momenteel niet ter sprake. Dan hebben we het verplichte staatje met de wettelijk voorgeschreven kengetallen. Ik kan hier veel over zeggen, maar het is vooral moet het zien in verhouding allemaal. Alle kengetallen zitten aan de positieve kant van de normering en de signaleringswaarden die er landelijk zijn. Die staan hier niet in dit staatje opgenomen. Maar wat ik net al aangaf, het zit hem met name in de verhouding, hoe de solvabiliteit ten opzichte van de netto schuldquote, maar ook ten opzichte van de andere kernwaarden, zich uiteindelijk verhouden ten opzichte van elkaar. Kijk vooral niet naar één soort financieel kengetal. Dat geeft een bepaald teken, een beeld wat mogelijk niet het juiste weergeeft wat u eigenlijk zou willen zien. Het klinkt wat cryptisch, maar het is het in feite ook. Even heel plat gezegd. Financiële begroting. Dan hebben wij een beeld, waar gaat het geld naartoe en waar komt het geld vandaan? En het beeld wat we hier in de gemeente Dordrecht zien, zien we eigenlijk voor een groot deel in den lande, dat een heel groot deel van de uitgaven gaat naar het sociaal domein, gezond, sociaal en zorgzaam Dordrecht. En het overgrote deel, eigenlijk alles, het overgrote deel binnenkomt via de algemene dekkingsmiddelen. Dat betekent eigenlijk de gelden die binnenkomen vanuit Den Haag. Het meerjarenperspectief voor de begroting is structureel sluitend. We hebben 140 duizend euro over in 2026 en het loopt op tot 2 miljoen in 2029. Daarbij zijn we begonnen met de perspectiefnota die door u is vastgesteld voor het zomerreces. Dan laat ik hem even zien. Hij begint op de bovenste rij met 0, 0, 0 en 35 duizend euro positief. Dat zijn de eindstanden ook van de perspectiefnota. Er zijn een aantal correcties geweest. Die zaten met name in de technische aard op de perspectiefnota, die effect hadden op enkel jaarlaag 2029. Daarna zijn er een aantal ontwikkelingen geweest. Die heb ik hier even iets verder verbijzonderd, maar kijk ook gerust op pagina 158 en 159 van de begroting. Daarin zijn een aantal ontwikkelingen geweest die, om reëel te kunnen begroten, de begroting ook heeft geüpdatet. Die hebben een effect van uiteindelijk 140 duizend euro onderaan de streep voor het jaar 2026. En u ziet dat het oploopt tot 1,8 miljoen in 2029.

De voorzitter: Er is weer een vraag en wederom ...

De heer Michelsen: Vorige pagina?

De heer 't Lam: Vorige pagina, ja. Ik dacht dat u misschien iets zou toelichten. Maar over vastgoed verkopen, dat is me namelijk opgevallen. We sluiten nu positief met 140 duizend euro, omdat we 881 duizend euro aan opbrengst vastgoed hebben. Maar die hadden we in 2025 ook al geraamd. Daar hadden we toen ook de begroting min of meer sluitend mee gemaakt. En vervolgens besluiten we dat vastgoed niet in dit jaar te verkopen maar volgend jaar, en hebben we weer een sluitende begroting. Is dat een getrouw beeld om met begrotingen om te gaan? Want dan zouden we als raad daar wel 15 miljoen neer kunnen zetten aan verwachte verkopen en dan gaan we van jaar tot jaar schuiven, en dan hebben we weer een aantal begrotingen sluitend. Of is dat een wat ander beeld dan ik nu schets?

De voorzitter: We gaan het antwoord afwachten.

De heer Michelsen: Het heeft met name met het woord reëel te maken. De verkoop van de activa vindt in 2025 niet meer plaats maar in 2026, dus vindt deze mutatie ook plaats in 2026 en laten wij dat keurig zien in het jaar 2026. En dat dat een effect heeft momenteel op het sluiten van de begroting dat is daar een gevolg van, maar dat is geen doel an sich. Dit is puur op basis van het reëel begroten. De mutatie van verkoop kan niet plaatsvinden in het jaar 2025. Daarom nemen we hem mee in de begroting 2026. En die is zoals bij de perspectiefnota nog niet zo in zicht, want anders hadden we hem al wel eerder meegenomen. Is daarmee uw vraag beantwoord?

De voorzitter: Mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Ja, de vraag is beantwoord. Ik ga nu geen vervolgvragen stellen. Die komen wellicht op een ander moment, bijvoorbeeld in de auditcommissie.

De voorzitter: Gaat u verder, mijnheer Michelsen.

De heer Michelsen: Dan hebben wij nog naast, en dit is meer ook voor een toezichthouder, die kijkt altijd naar een sluitende begroting, maar ook een structureel begrotingssaldo. We hebben een structureel begrotingssaldo aanwezig en dat wil zeggen dat alle structurele lasten gedekt kunnen worden door ook alle structurele middelen, waarbij we uiteindelijk gewoon een keurig solide begroting en solide financiën laten zien. Voor uw beeld, als u meer hierover wilt weten, kijk gerust even op pagina's 168 en verder. Het is niet alleen 168-69, dit staatje, maar verdere informatie staat daar ook keurig op weergegeven.

De voorzitter: Mijnheer Den Hartog heeft een vraag.

De heer Den Hartog: Dank u wel, voorzitter. Ik ben helemaal niet thuis in dit soort materie. Misschien stel ik wel een heel rare vraag hoor, maar het zit wel in mijn hoofd. Ik zie hier allerlei getallen en dat ziet er heel mooi uit als ik dat zo zie. Tegelijkertijd is de realiteit natuurlijk dat we als gemeente moeten bezuinigen vanwege het fonds van vanuit het Rijk. In hoeverre kan ik die twee dingen samen zien? We moeten bezuinigen en we hebben een positief saldo. Betekent dat dat we ietsje rustig kunnen zijn met die bezuinigingen of is dat een conclusie die je niet kan trekken?

De voorzitter: Mijnheer Michelsen. Ik snap uw vraag geheel.

De heer Michelsen: Vorig jaar hadden we het ravijnjaar, waar mogelijk uw vraag ook deels op doelt. Dat is vooruitgeschoven in de tijd door onze grote geldverstrekker Den Haag, om het zo even te zeggen. En daarmee is tijd gewonnen. Wij weten nog niet wat uiteindelijk de keuze gaat zijn met betrekking tot de gelden die wij gaan ontvangen vanuit Den Haag. Wat wij nu zien zijn de structurele lasten die wij hebben als gemeente, dat wij die kunnen dekken op basis van de gelden die wij momenteel verwachten op basis van de circulaire vanuit het Rijk. Dat is hetgeen wat u momenteel ziet. Dat daar nog onzekerheden in zitten, ik kom straks ook nog even bij de risicoparagraaf, er zijn risico's. En het grootste risico zit in Den Haag, waarbij we toch wel zitten te kijken, gaan we dat ook krijgen, wat we uiteindelijk verwachten? En we moeten het momenteel doen met de circulaire. We zitten ook met een toezichthouder die daar ook gewoon naar kijkt.

Maar we zijn niet de enige gemeente in Nederland die hier iedere keer als de circulaire komt en de berichten uit Den Haag gaat kijken, wat doet dit voor ons? Maar momenteel is de stand dat we de structurele lasten kunnen dekken vanuit de structurele middelen die wij hebben ontvangen. Althans, die wij ontvangen.

De voorzitter: Het is genoeg zo te zien voor mijnheer Den Hartog, op dit moment.

De heer Michelsen: Dan kom ik eigenlijk al bij de laatste slide. Misschien ga ik er een beetje snel doorheen. Afgelopen vrijdag bent u allen geïnformeerd door de griffier met de begroting, waarbij ook het staatje staat van het vervolg. Het is momenteel al mogelijk, zoals net ook al door mijnheer 't Lam is gedaan, om technische vragen te stellen. Die vragen heeft de griffier u ook een format toegereikt, waarbij de vraag ook is om dat ook bij ons in te dienen of bij de griffier in te dienen. Dan kunnen wij ook gewoon keurig zorgen dat het ambtelijk apparaat, iedereen die zich daar inhoudelijk mee kan bemoeien, ook gewoon u kan helpen om de technische vraag te beantwoorden. Dat kan voor de eerste sessie tot 14 oktober. Eigenlijk tot 13 oktober, want op 14 oktober start de tweede ronde qua vragen, zodat wij ook ervoor kunnen zorgen dat u op 20 oktober de vragen beantwoord krijgt vanuit de griffier. En daarna start de tweede ronde. Die eindigt op drie november, waarin u dan de vragen ook weer beantwoord krijgt. Althans, hij eindigt op 28 oktober, maar op 3 november krijgt u dan de antwoorden van de griffier. En op 11 november is de begroting, de besluitvorming in de raad, als ik het zo goed zeg. Met een eventuele mogelijkheid, als het heel lang gaat duren, dat we 12 november elkaar nog zien. Althans, u en het college. Tot zover.

De voorzitter: Mijnheer Hartmeijer heeft in ieder geval nog een vraag. En de rest kan er nog even over nadenken.

De heer Den Hartog: Ik wil eventjes terug naar dat staatje bij weerstandsvermogen, al de percentages. En dan staat eronder, deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven. Ik ben benieuwd waarom die stelling waar is. Waar zit dat hem in? Wat is de aard van die stelling?

De heer Michelsen: Wij moeten ons voldoen aan de BWV. En in de BWV staan een aantal kencijfers die moeten worden opgenomen. En de ratio's die minimaal moeten worden weergegeven, zijn de ratio's die hierboven staan. Daarom zijn die wettelijk voorgeschreven. En iedere gemeente dient zich te conformeren aan de BWV, vandaar. Accountants controleren daar ook op.

De voorzitter: Dat was de vraag van mijnheer Hartmeijer. Mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Ik kom nog even terug op de perspectiefnota. Daarin zijn heel veel bezuinigingen vastgesteld. Zijn al die bezuinigingen worden bedragen genoemd in de perspectiefnota nu ook verwerkt in de begroting, zodat we dat niet allemaal hoeven te gaan zitten controleren, of er afwijkingen zijn? En die waar ik straks al over vroeg kon ik niet terugvinden, maar die andere heb ik niet teruggezocht.

De heer Michelsen: Dan laat ik deze pagina even zien. Perspectiefnota is het uitgangspunt. Er heeft één correctie plaatsgevonden. Die zat ook goed in de perspectiefnota.

Alleen in 2029 heeft daar nog een correctie op plaatsgevonden, omdat alle mutaties vanuit de perspectiefnota zijn verwerkt en zijn ook de basis geweest om deze begroting uiteindelijk door te kunnen zetten. Alle mutaties na de perspectiefnota die eronder staan, die zorgen uiteindelijk voor het totaalsaldo. Dus in basis, ja, alles zit momenteel in de administratie.

De voorzitter: Mijnheer Den Hartog.

De heer Den Hartog: Dank u. Ik heb nog een vraag over die sheet van het weerstandsvermogen en risicobeheersing. Ik zie daar, de bovenste regel daarvan ... Dan moet ik even wachten tot die er voor iedereen staat. Daar staat een netto schuldquote. En die zie ik eigenlijk per jaar oplopen. Betekent dat dat we langzamerhand naar zwaar weer gaan? Voor mij als individu is het namelijk als mijn schuld oploopt, dan vind ik dat heel vervelend. Hoe problematisch is dit voor de gemeente?

De heer Michelsen: De signaleringswaarde op de netto schuldquota is dat die onder de 130 procent moet zitten. U ziet hem inderdaad oplopen. De gemeente Dordrecht heeft veel eigen middelen, alleen die middelen worden momenteel ook ingezet. Op een gegeven moment, dat is bij mij thuis ook, je kan geld één keer uitgeven. Op geen gegeven moment is het op en moet ik, als ik iets wil gaan investeren, een bepaalde lening aandoen, waardoor die quota ook gaat oplopen. U ziet hem inderdaad oplopen. Is dat heel erg? Nee, in verhouding met wat er allemaal gebeurt, daarom zei ik daarstraks ook, u moet alles in verhouding met elkaar zien, is dat momenteel niet zorgwekkend. Zo zorgwekkend dat een toezichthouder daarop zal acteren, laat ik het zo even zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Den Hartog heeft nog steeds rimpeltjes. En hij gaat een vervolgvraag stellen.

De heer Den Hartog: En wat zijn dan de percentages? Want wat voor mij is het heel vaak abracadabra om te lezen. Bij welk percentage moeten we ons wel zorgen gaan maken?

De heer Michelsen: Als die hierop boven de 130 procent komt. Dan kom je boven een signaleringswaarde en dan gaat een toezichthouder, dan gaan wij vanuit ... Laat ik het zo zeggen, je hebt nog een bandbreedte daartussen, maar daar zit hij momenteel nog bij lange na niet. En dan nog, de verhouding tussen de kengetallen, het gaat om het totaalbeeld. Daarom zei ik daarstraks ook, niet kijkend enkel naar één kengetal, je moet het echt in perspectief zien met elkaar.

De voorzitter: Mijnheer Damen, u kijkt ook naar andere regels.

De heer Damen: De structurele exploitatieruimte, die begrijp ik nog niet. Wat kun je daarmee?

De heer Michelsen: Dan wil ik even naar een andere slide. Ik moet hem heel even zoeken. De structurele exploitatieruimte, het staat hieronder. Deze percentages, die zag u net ook, die zorgen ervoor dat onze structurele lasten gedekt kunnen worden met onze structurele inkomsten. Dat zegt het. Verder zegt het eigenlijk niets. Enkel dit.

De voorzitter: Mijnheer Damen, als u een vervolgvraag heeft, even vingert omhoog en op het knopje drukken.

De heer Damen: Betekent het dan dat dat het percentage geld is dat je overhoudt als je volgens de begroting alles uitgeeft en binnenkrijgt?

De heer Michelsen: En daarvoor moeten we het dus, dan wordt het heel technisch, daarvoor zou ik bijna willen vragen, zou u deze vraag technisch willen stellen? Want dan kunnen we hem ook gewoon goed uitleggen. Hij dient in verhouding te worden gezien met overige kengetallen. Ik kan hem nu niet ... Ja, graag, want dan kan ik ook wat meer dingen aan u aangeven. Maar dan wil ik u ook vragen, hoe wilt u de vraag ook stellen?

De voorzitter: Zegt u het maar, mijnheer Damen. Ik vermoed dat de heer Michelsen hem het liefst schriftelijk heeft.

De heer Michelsen: Sowieso schriftelijk, graag.

De heer Damen: Ik wil weten wat het is.

De heer Michelsen: Wat het is. En ook hoe de verhouding tussen de kengetallen is of enkel wat het is? Oké, wat het is.

De voorzitter: Het ging met name om die structurele exploitatieruimte. U hoeft ze niet allemaal uit te leggen, nog een keer. Maar wel dat ene rijtje.

De heer Michelsen: Er zit namelijk een hele techniek achter.

De voorzitter: Meneer Laban heeft ook nog een vraag.

De heer Laban: Dank u wel, voorzitter. We komen telkens weer terug bij de vragen die gesteld worden op dat weerstandsvermogen en risicobeheersing. U gaf net zelf al aan dat dit een overzicht is wat heel sterk met elkaar verbonden is en invloed op elkaar heeft. Kunt u aan de hand van die sheet die er is daar iets meer van uitleggen? Want u zegt, het is cryptisch. En daarmee komt het bijna over als, voor jullie als leek is het niet te begrijpen, maar we moeten er wel een besluit over nemen. Ik zou graag zien dat er iets meer uitleg is wat is dan die verhouding tussen die getallen, hoe komen die tot stand, waar moeten we op letten en waar besluiten we eigenlijk over?

De heer Michelsen: Ik snap uw vraag geheel, maar ook deze zou ik willen vragen of u hem dan technisch wilt indienen, zodat we namelijk ook alles aan u kunnen uitleggen. Want hij is nu gewoon te ingewikkeld om zo aan u uit te leggen en daar heb ik momenteel niet alle informatie bij om direct aan u te kunnen aangeven. U heeft de begroting, ongetwijfeld. Daar staat ook gewoon keurig alles in. Alleen dan gaat het naar meerdere pagina's, naar meerdere verwijzingen. En ik wil het u heel graag uitleggen, alleen dat dat vergt wel even wat voorbereiding.

De voorzitter: Huiswerk voor mijnheer Laban. Nog iemand met een prangende vraag? Mijnheer Den Hartog.

De heer Den Hartog: Ik zit nog steeds op het punt dat ik alles probeer te begrijpen. En dan kom ik toch weer op die sheet met weerstandsvermogen. U heeft net gezegd dat alles in samenhang moet worden bekeken. Dat begrijp ik. Ik kan per regel natuurlijk zien of iets omhoog of omlaag gaat, maar ik moet het in samenhang bekijken.

En als ik deze ontwikkeling van 2024 tot 2029 kijk, ik heb begrepen, er is nog niks om zorgen over te maken. Maar gaan we binnen het gebied van geen zorgen maken de goede kant op? Of gaan we langzamerhand de slechte kant op? Kunt u mij vertellen wat de combinatie van die getallen, welke richting daarin zit?

De voorzitter: Komen er donkere wolken aan?

De heer Michelsen: De donkerste wolk komt uit Den Haag. Komen er donkere wolken? Ik ken gemeenten waar het slechter erbij staat. Ik ken gemeenten waar het iets beter erbij staat. Ook deze vraag die u nu stelt, ik wil eigenlijk vragen of u hem samen met uw buurman, want die wilde ook weten hoe de verhouding zit. Hoe moet ik het in het totaal perspectief zien? Ik wil het graag ook uitleggen, alleen daarvoor, zoals net ook aangegeven, is er wat meer informatie ook benodigd en willen we het graag aan u uitleggen. Alleen dat lukt momenteel niet met de informatie hier. Maar deze vraag die u heeft die ligt, als ik hem zo vrijelijk mag vertalen, redelijk ook in lijn met uw buurman, waarbij u samen ook kunt gaan zien, wat betekent dit? Hoe moeten we dit naar voren toe halen?

De voorzitter: Dan gaan jullie maar werken aan een nieuwe fusie. Uniek in Nederland, denk ik. ChristenUnie/SGP en GroenLinks/Partij van de Arbeid. Wordt heel mooi. Wie nog? Dat ben ik met u eens, het wordt steeds gekker. Maar fusies zijn beter dan splitsingen, zou ik zeggen. Zijn we gelijk de grootste fractie. Mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Er is toch nog tijd ik probeer het even, voorzitter. Mogen we alleen vragen stellen over wat er op de sheets staat? Of mogen we ook een andere vraag stellen naar aanleiding van wat ik gelezen heb in de begroting.

De voorzitter: Mijnheer Michelsen, wat vindt u ervan?

De heer Michelsen: Volgens mij staat er technische beantwoording voor de hele begroting. Als u vragen heeft ... Ik kan alleen niet garanderen dat u hier het antwoord nu krijgt, anders staat het u vrij om technisch te vragen.

De voorzitter: Probeer het, mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Vrij voor in de begroting staat een heel dashboard agenda Dordrecht 2030.

De heer Michelsen: Welke pagina?

De heer 't Lam: Dan zal ik hem even opzoeken. Pagina 4. Wat is de doelstelling van die hoeveelheid tekst die we daar allemaal krijgen? Wat moet de raad daar dan mee? Wat wil het college dan aan de raad daarover uitleggen? Dat is me niet helemaal duidelijk.

De heer Michelsen: Ik wil hem heel even doorgeven.

De heer Goud: Die zal ik beantwoorden. De agenda dashboard van agenda 2030 die nemen nu sinds 3, 4 begrotingen en jaarstukken steeds op. En dat is eigenlijk een toezegging die toen met een motie is gedaan, het staat er ook bij, in 2020, zover gaat het zelfs al terug. En eigenlijk houden we daarbij de hoofdmonitoren bij van die agenda 2030.

Nu krijgt u vrijdag de digitale website en daarin is dat dashboard eigenlijk veel mooier en beter te zien. Want het is echt bedoeld als een dashboard als in de auto met 12 grafiekjes. Dat komt hier iets anders naar voren. Maar het staat er ook in die teksten boven, de hoofddoelstelling van de agenda 2030 die toen zo door de raad besloten is, met 4 subdoelstellingen en daarop wordt gemonitord. Er is toen toegezegd, elke begroting en elke jaarstukken voegen we steeds de meest recente data toe, die voornamelijk van CBS komt. En zo kunt u eigenlijk op hoofdlijnen die agenda 2030 volgen. Ik zal een klein voorbeeld geven, één van die grafiekjes, die dan nu niet in een grafiek hierin staat maar wel op de website, is het inwoneraantal. We hebben toen ook gezegd, het inwoneraantal neemt toe door de tijd. Dat kunt u dan volgen. Maar een ander grafiekje is bijvoorbeeld de totale omvang van de reserve van de agenda 2030. Die ziet u dan afnemen als einde van een investering. Dat is het gevolg. Dat is een toezegging dat die nu steeds in de begroting en jaarstukken zit. Maar beter zichtbaar op de website, dat zeg ik erbij.

De voorzitter: Even geduld nog. Mijnheer 't Lam, nog meer vragen?

De heer 't Lam: Ja, een vervolgvraag dan. We willen laten zien hoe dat die agenda 2030 gerealiseerd wordt met dat dashboard. Maar wat ik mis in al die getallen is de oorspronkelijke afspraak, wat we zouden moeten realiseren met de agenda. En dan neem ik maar het aantal inwoners. Ooit is de afspraak geweest dat we 140 duizend inwoners zouden moeten hebben in 2030 om de stad van alle voorzieningen te kunnen blijven laten voorzien. Een beetje een kromme zin, merk ik nu. Maar wat zie ik? Die 140 duizend staat nergens. We beginnen met 118, even afgerond. Het zijn er nu 122. En de conclusie is dat er een relatieve groei ten opzichte van vorig jaar is. Dat kan ik wel zien aan die inwoners. Maar voor mij als commissielid is het interessant, we hebben afgesproken naar 140 duizend inwoners te gaan. Dat lees ik niet als uitgangspunt en ik zie dat wel ver wegblijven. En daarbij komt nog dat ik weet, omdat ik die vraag eerder dit jaar al gesteld heb, dat de groei die we nu meemaken ten opzichte van eerdere jaren vooral gekomen is door huisvesting van Oekraïners. Als die hopelijk weer heel snel terug kunnen als die vreselijke oorlog daar afgelopen is, dan zullen we weer dalen en blijven we ver weg van 140 duizend. Mijn concrete vraag is, moet aan dit dashboard niet bij alle elementen die we vergelijken de oorspronkelijke doelstelling worden toegevoegd, zodat je er iets uit kunt aflezen?

De voorzitter: Dat is een heldere vraag denk ik.

De heer Goud: Een heldere vraag en ik denk op zich ook een helder antwoord. Er staan twee verwijzingen hier in de begroting naar RIS-dossiers. En daarin verwijzen we echt naar concreet de agenda 2030, de doelen die destijds zijn vastgesteld. En ik weet ook natuurlijk of de 140 duizend inwoners, maar volgens mij is het niet dat die daar zo letterlijk genoemd zijn in die stukken. Maar u kunt gewoon naar de links van deze RIS-dossiers die erbij staan en dan kunt u zien wat destijds door uw raad is vastgesteld.

De voorzitter: Mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: We kunnen alles met links terugvinden, maar als je een overzicht plaatst vanuit een doelstelling en je gaat vervolgens de resultaten vermelden, vind ik het wel handig dat ook even die doelstelling erbij staat in een leesbaar getal. En of dat het 140 is of iets minder, dat doet er niet zo precies toe.

Maar als we alles weer terug moeten zoeken in links, dan is het wel heel veel werk, wat het al is om die begroting te lezen.

De voorzitter: U pleit eigenlijk voor één extra kolommetje, de doelstelling. Zoveel werk hoeft dat niet te zijn met daarin, wat was precies de bedoeling?

De heer Goud: Ik wil daar niet vervelend mee zijn, maar die staat er wel in. Want er staat nu bij die tekst, de hoofddoelstelling van de agenda 2030 luidt, en dan staat daar in cursief dikgedrukt wat die hoofddoelstelling is en dan de 4 subdoelstellingen. En dat is letterlijk wat uit het RIS-dossier naar voren komt. En het RIS-dossier is alleen maar verder een toelichting op stuk dat toen vastgesteld is, maar dit is wel letterlijk. die doelstelling.

De voorzitter: Dus, mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Mij ligt bij dat er een doelstelling was van zoveel inwoners meer, zoveel werkgelegenheid meer, zoveel woningen meer. En als die doelstelling toen niet geformuleerd is, dan vind ik het een merkwaardige opdracht om miljoenen uit te geven zonder concrete doelstellingen erbij te zetten en alleen maar in woorden. Want dan kan je nooit controleren of het ook gerealiseerd wordt. Maar daar kan mijnheer niks aan doen. Dan hebben we een slecht besluit genomen, onze voorgangers.

De voorzitter: Maar misschien dat u nu politiek aan het werk bent en kunt u daar op termijn een politieke vraag over stellen. Lijkt me een boeiende. Iemand anders nog? Nee? Goed, dan gaan we het niet rekken. Dan mag ik concluderen dat u voldoende geïnformeerd bent, dat u weet van de mogelijkheid van technische vragen waarvan er een paar al over de tafel kwamen, maar die toch bij voorkeur nog eventjes ook schriftelijk ingediend worden. Het format graag gebruiken. Ik dank de heren en dame voor hun inbreng, voor de presentatie. Ik dank u voor uw betrokkenheid. En voor dit moment sluit ik deze vergadering. Ik dank u.

2. Vragenhalfuur

Voorzitter: Mevrouw Koene
Raadsgriffier: Mevrouw Bronsveld
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. Van Antwerpen (Beter voor Dordt)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Mevr. Kamphuis (SP)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Dhr. 't Lam (SP)
Dhr. Stolk (VSP)
Dhr. De Vries (VSP)

Portefeuillehouders: wethouder M. Burggraaf, wethouder R. van der Linden,
wethouder T. de Jonge

De voorzitter: Goedenavond, dames en heren. Er is een beetje een serene rust, lijkt wel. Stille voor de storm wellicht. Maar welkom bij dit vragenhalfuur. En er zijn een aantal partijen die een vraag hebben en daarbij wil ik als eerste het woord geven, en hij zit er al helemaal klaar voor, aan de heer Van Antwerpen van Beter voor Dordt.

De heer Van Antwerpen: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, wij hebben de volgende vragen. Afgelopen week stond in AD De Dordtenaar dat de rechtbank het onderzoek naar de gang van zaken bij de Sociale Dienst Drechtsteden onzorgvuldig noemt en heeft daarbij ook harde kritiek gegeven op de inhoud van het onderzoek. Het gaat om een onafhankelijk onderzoek dat ongeveer 7 ton gekost heeft. Beter voor Dordt wil graag weten of de berichtgeving klopt en hoe het college deze stevige rechterlijke uitspraak beoordeelt. Daarom hebben we de volgende vragen. Is het college van plan om de 7 ton of een deel daarvan die aan het onderzoeksbureau is betaald, terug te vorderen als blijkt dat het onderzoek niet afdoende is? En zo nee, waarom niet? Gaat de Sociale Dienst Drechtsteden in hoger beroep tegen de uitspraak? En als laatste vraag, een gerechtelijke uitspraak kan ook veel doen met de medewerkers. En hoe is de uitspraak ontvangen binnen de organisatie? Hoe gaat het met de medewerkers? En als er onrust is, wat wij ons kunnen voorstellen, wat gaat het college doen om die onrust weg te nemen? Tot zover.

De voorzitter: Ik wilde zeggen, dit is je startschot.

Mevrouw Van Benschop: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, wij hebben als Gemeenschappelijke Regeling een kwartaalbrief gestuurd. Ik krijg net door dat die misschien nog helemaal niet gezien is bij de griffie. Ik moet even kijken waar die is blijven hangen. Excuus daarvoor. Daar komen we op terug zodra ik daar een antwoord op heb. De eerste vraag. Gedurende de hele periode van het onderzoek heeft het dagelijks bestuur en ... Het bestuur, laten we het bestuur zeggen, keuzes moeten maken en belangenafwegingen moeten maken. En die belangenafwegingen gingen breder dan alleen de positie van het bestuur als werkgever naar één persoon. Die gingen ook over, wat is hier de maatschappelijke impact van, van de keuzes die we maken? Wat is het organisatiebelang, wat is de impact op de eigenaren, de zeven gemeenten? En noem het zo maar op. Iedere keuze die gemaakt is, is altijd een belangenafweging van meerdere belangen. En op meerdere momenten gedurende het onderzoek zijn er natuurlijk ook momenten waar die belangen tegenstrijdig kunnen zijn of in ieder geval niet in lijn met elkaar. En na zorgvuldige afweging van al die belangen heeft het bestuur dan keuzes gemaakt die vervolgens in het onderzoek zijn gelopen of in het proces zo zijn gelopen als dat ze zijn gelopen. We staan daar nog steeds achter, achter de keuzes die we hebben gemaakt. U vraagt, klopt het? Klopt de uitspraak? De uitspraak van de rechter klopt altijd. Dat is zo, want dat is gewoon een gerechtelijke uitspraak. Dat neemt niet weg dat de rechtbank zich heeft uitgesproken over de vraag die wij hebben voorgelegd aan de rechtbank. En die vraag is getoetst aan de arbeidsjuridische context tussen werkgever en deze werknemer. Wij hebben de rechter niet gevraagd, kunt u een oordeel geven over het totale onderzoek? Of over wat is de kwaliteit van het onderzoek? Die vraag is niet voorgelegd. Deze uitspraak richt zich ook op wat het onderzoek voor basis biedt voor deze procedure. En dan, in ogenschouw nemende dat wij bepaalde belangenafwegingen hebben moeten maken, kan het zo zijn dat een rechter oordeelt dat voor deze procedure het onderzoek onzorgvuldig was. Dat betekent niet dat het hele onderzoek als onzorgvuldig wordt bestempeld. Dat is even de context. Dan is de vraag, gaan wij geld terugvragen aan het onderzoeksbureau?

Ik denk dat het onverstandig is om daar op dit moment een uitspraak over te doen, omdat we wel gaan beraden, wat gaan we doen met deze uitspraak? Dat gaan we gewoon ook op een fatsoenlijke manier laten toetsen. Wat ligt hier nu eigenlijk? En welke stappen kunnen we zetten? Plus, dan komt er weer een belangenafweging, wil je überhaupt stappen zetten? Want dat heeft ook weer consequenties voor een organisatie en het maatschappelijk belang. Die afweging gaat nog komen. Wij denken daar nu over na. En dat is eigenlijk ook gelijk het antwoord op vraag twee, gaan we in hoger beroep? We beraden ons op, wat gaan we nu doen? Het kan ook zeker veel doen met medewerkers. Zeker omdat, de berichtgeving in de krant die zie ik ook natuurlijk, en daar wordt wel eigenlijk het totaalpakket aan onderzoek geduid en niet de arbeidsjuridische context waar we het hier eigenlijk over hebben. En daarom hebben wij een nieuwsbrief gestuurd naar alle medewerkers toen deze uitspraak openbaar werd, op deze beschikking, moet ik zeggen. Daar hebben we ook echt de uitnodiging gedaan om vragen te stellen als die er waren, ook de uitnodiging, praat er met elkaar over, maar ook met een directeur of met vertrouwenspersonen als je daar bepaalde vragen bij hebt of gevoelens, want dat kunnen we ons heel goed voorstellen. Er zijn vragen ook gesteld, wat ik heel positief vind. Want je weet dat het leeft, maar durven mensen daar ook de vragen over te stellen? Dat is gebeurd. En we zullen daar ook gewoon in een nieuwe nieuwsbrief weer opnieuw aandacht aan geven. En ook nogmaals de uitnodiging doen, blijf die vragen stellen als ze leven en blijf er vooral niet mee lopen. De onderzoeksresultaten die gingen over de onderzoeksvraag die wij voor hebben gelegd, namelijk, doe onderzoek naar de situatie rondom sociale en zakelijke integriteit. Die blijven voor ons echt waardevol en relevant en die worden absoluut meegenomen in de sessies met de medewerkers en in het verbetertraject wat we min of meer gestart zijn. Ik hoop dat dat voor nu voldoende antwoord geeft op de vragen.

De heer Van Antwerpen: Voorzitter, dank voor de uitgebreide toelichting.

De voorzitter: Mooi. Eén tevreden klant. Gaan we naar de volgende.

De heer 't Lam: Voorzitter, mag ik één aanvullende vraag stellen? Ik zit er recht tegenaan.

De voorzitter: Mijnheer 't Lam, gezellig. U mag een aanvullende vraag stellen. Voor deze keer, omdat u het bent.

De heer 't Lam: Dat zei u de vorige keer ook, maar het staat gewoon in het Reglement van Orde, heb ik vorige keer ook gezegd. Ik las in de krant over de uitspraak van de rechtbank en op internet heb ik hem gevonden. En mijn vraag aan het college is, waarom hebben ze niet op grond van hun actieve informatieplicht vrij snel een bericht naar de raad gestuurd, zodat we geïnformeerd waren en misschien ook iets meer hoorden, zoals nu, dan we in de krant lezen?

Mevrouw Van Benschop: Ik denk dat ik daar al een beetje mee begon. We hebben wel degelijk een bericht gestuurd vanuit het Dagelijks Bestuur naar alle gemeenten. En ik weet niet, er is iets misgegaan denk ik in de raad van Dordrecht. De andere raden hebben wel een brief ontvangen. En ik ga daar nu gewoon achteraan. Ik weet ook niet waar het fout is gegaan. Daar ga ik achteraan.

De voorzitter: Dan gaan wij naar de heer De Vries van de VSP.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Naar aanleiding van door bewoners geuite zorgen voelt de VSP zich geroepen om haar bezorgdheid te uiten over de huidige verkeerssituatie op het Romboutsplantsoen. Sinds dit jaar wordt het door diverse automobilisten geparkeerd op de weg naar het woonwagenkamp aan het Romboutsplantsoen. Dit levert gevaarlijke situaties op. Met name in de bocht is de weg te smal om veilig te passeren, zeker omdat er ook voetgangers en fietsers gebruikmaken van deze route. De afgelopen tien jaar werd er nooit op deze plek geparkeerd, maar sinds kort gebeurt dit wel en zorgt dit voor problematische en gevaarlijke situaties. De VSP heeft de volgende vragen aan het college. Eén, is het college bekend met deze situatie en deelt zij onze bezorgdheid? Twee, zo ja, welke acties heeft het college inmiddels al ondernomen? En de laatste vraag, is het college bereid te onderzoeken hoe dit zo snel mogelijk kan worden opgelost ter verbetering van de verkeersveiligheid? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Ik zie een wethouder naar me lonken. De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Natuurlijk. Dank u, voorzitter. Dank u wel voor de vragen. Heldere vragen ook. De specifieke plek die u in de vraag bedoelt, die was niet op mijn netvlies. We hebben wel uit de wijk een aantal eerdere signalen gehad, zachte signalen, over de toenemende parkeerdruk. Dat is ook niet zo gek natuurlijk, want die wijk is langzaam voller gebouwd. Er zijn ook wat meer gebruikers op het Leerpark. En dat levert natuurlijk altijd een beetje de vraag op, waar zetten mensen hun voertuig? Aan het begin van de Romboutslaant is de Romboutslaant wat breder en daar is het ook eigenlijk geen probleem als je er een auto neerzet. Maar naarmate je verder bij het fietspad komt, wordt hij smaller en daar vinden we het wel onverantwoord als daar geparkeerd wordt. Aan de hand van uw vragen en aan de hand van de schets die ik heb gekregen, overwegen we wel om op dat punt, waar die smaller wordt, een verbodsbord neer te zetten. Of dat afdoende is, weet ik niet. Ik weet wel dat we sowieso over de hele parkeerdruk in de wijk nog eens wat dieper moeten nadenken. Af en toe krijgen we daar signalen over.

De voorzitter: Mijnheer Stolk heeft hier een aanvullende vraag op.

De heer Stolk: Het gaat even over de Romboutslaant, maar het gaat over de Romboutsplantsoen. Dat is het stukje tussen de Romboutslaant en het woonwagenkamp.

De heer Van der Linden: Klopt. Die bedoelde ik.

De voorzitter: Helder. Akkoord zo? Gaan we naar de volgende vragenstellers, in dit geval. Daar zitten ze. De heer Bootsman van GroenLinks en mevrouw Kamphuis van de SP. Gaat uw gang.

De heer Bootsman: Dank u wel, voorzitter. Deze week is het de week van de toegankelijkheid. Een mooi moment om aandacht te vragen voor het recht van iedereen om mee te kunnen doen. In Dordrecht willen we dat iedereen kan genieten van onze evenementen, van festivals tot sport en cultuur. Toch merken GroenLinks en de SP Dordrecht dat dit nog niet altijd lukt. Soms zijn toiletten niet toegankelijk, liggen er hoge kabelgoten in de weg of zijn routes moeilijk begaanbaar. En dat is jammer, want evenementen brengen Dordtenaren juist samen, als iedereen mee kan doen.

Daarom vragen GroenLinks en de SP aan het college, hoe zorgt het college er nu echt voor dat toegankelijkheid wordt meegenomen bij de vergunningverlening voor evenementen? Hoe helpt het college organisatoren om hun evenementen echt toegankelijk te maken? En welke stappen wil het college zetten om ervoor te zorgen dat iedereen, met of zonder handicap, kan meegenieten van onze Dordtse evenementen. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Burggraaf.

De heer Burggraaf: Dank u wel, voorzitter. Laat ik starten om te zeggen dat het college de week van toegankelijkheid ook een erg belangrijk moment vindt. Dan spreek ik een beetje namens mijn collega Benshop. En diverse workshops worden georganiseerd over toegankelijkheid, zoals een over breinvriendelijk samenwerken en een workshop gebarentaal. Er wordt ook veel aandacht besteed aan digitale toegankelijkheid. En voor evenementen vinden we het ook belangrijk dat het toegankelijk is voor eenieder. U vraagt hoe bij de vergunningverlening voor evenementen het college ervoor zorgt dat toegankelijkheid wordt meegenomen. De vergunningverlening wordt primair getoetst op veiligheid, niet op toegankelijkheid. Maar we kijken we ook wel naar veiligheid in relatie tot die toegankelijkheid. Toezicht op de inrichting van het evenemententerrein, zodat rolstoelen en babywagens veilig weg kunnen komen. En we zorgen in het vergunningsprocedure gebruik wordt gemaakt van B1-niveau teksten, zodat de inhoud goed begrijpelijk en leesbaar is. U vraagt daarnaast hoe wij organisatoren helpen om hun evenementen echt toegankelijk te maken. Dat is een belangrijk speerpunt. We doen dat door bewustwording te organiseren bij organisatoren. We hebben op 24 september vorig jaar in het Onderwijsmuseum een bijeenkomst gehad met organisatoren. Maak van de cultuur en evenementensector een plek voor iedereen, was het thema. Het evenementenbureau begeleid organisatoren en in adviesgesprekken worden ze ook gewezen op de mogelijkheden om evenementen zo toegankelijk mogelijk te maken en ze te helpen bij ook na evaluatie, waar er nog verbetermogelijkheden zijn. En in onze subsidieregelingen hebben we ook als een van de beoordelingscriteria de toegankelijkheid voor een breed publiek van evenementen. Ook via die weg is er een stimulans. Dan vraagt u tot slot welke stappen het college wil zetten om ervoor te zorgen dat iedereen met of zonder beperking kan meegenieten van onze Dordtse evenementen. Er komt nieuw evenementenbeleid aan. Daar zullen we ook actief aandacht besteden om nogmaals zoveel mogelijk mensen daarop te betrekken. En we hebben een evenementen platform die daar ook met kennis en ervaring uitwisselt. Nogmaals, om te zorgen dat we evenementen hebben waar iedereen plezier van kan hebben. Tegelijkertijd zal het ook altijd zo zijn dat er ook wat evenementen zullen zijn die niet voor eenieder toegankelijk zijn, omdat het eenmaal op een plek is of een type evenement is wat zich er niet goed voor leent. Die zullen er altijd bij zitten. Maar voor alle evenementen waarbij dat wel kan, nogmaals, is het een belangrijk aandachtspunt.

De voorzitter: Mevrouw Kamphuis.

Mevrouw Kamphuis: Ik hoor u zeggen, niet elk evenement is toegankelijk op bepaalde plekken. Maar zoals Big Rivers heb ik gevraagd, houdt u er rekening mee? Nee, dat kan niet, want we zitten met podiums. Nu doe ik een oproep, via de voorzitter, aan de wethouder, betrek mensen in een rolstoel er persoonlijk bij, zodat het wel toegankelijk kan worden. Want in principe moeten we bij elk evenement terechtkunnen. En zo ja, op welke korte termijn wilt u dat doen?

De heer Burggraaf: Voorzitter, zoals ik zei, is het streven om bij zoveel mogelijk evenementen de toegankelijkheid breed te hebben. Bij elk evenement kan ik u niet toezeggen. Want nogmaals, er zullen echt evenementen bij zitten die zich gewoon op een plek bevinden waardoor het niet mogelijk is. Het voorbeeld waar u het over heeft, Big Rivers, ik kan me eerlijk gezegd niet voorstellen dat zij daar niet aandacht voor hebben. Ik ken die organisatie in ieder geval als eentje die eigenlijk ook bij dat soort sessies die ik net noemde altijd wel aanwezig zijn en kijken hoe ze een zo inclusief mogelijk evenement kunnen bieden en echt een evenement voor iedereen kunnen zijn. Ik heb net de instrumenten benoemd op welke wijze wij de toegankelijkheid bij evenementen verder willen stimuleren.

De voorzitter: Nog een keer, mevrouw Kamphuis.

Mevrouw Kamphuis: Bent u in staat om zo meteen mijn mail te bekijken? Dan weet u waar ik het over heb. Dank u wel.

De voorzitter: Ik hoor niks, maar ik zie hem knikken. Dat gaat gebeuren. Dank u wel. Als vast element van de avond, mijnheer Kuhlmann namens de VVD.

De heer Kuhlmann: Dank u wel, voorzitter. Het zal geen geheim zijn dat wij graag zien dat er wordt gestopt met gebruik van die gele zakken. Maar zolang daar in Dordrecht nog gebruik van wordt gemaakt, is het natuurlijk van belang dat je die goed kunt ophangen. En dat is helaas in Zuid, in de wijk Zuidhoven niet het geval. Als gevolg daarvan staan de gele zakken ook deze week weer, vandaag ook weer, in veel straten op de grond, waardoor de zakken makkelijker wegwaaien en open worden gemaakt door dieren. Op verschillende manieren is daar melding over gemaakt richting de gemeente. Verschillende bewoners en de Wijkvereniging Zuidhoven die hebben een melding gemaakt via Fixi. De Wijkvereniging heeft daar ook een handig overzicht bij, een kaart bij toegevoegd, met de exacte locaties waar haken nodig zijn om de zakken aan te kunnen ophangen. En ik heb zelf wethouder De Jonge daar ook over gemaild. Haar antwoord was dat de haken alleen op verzoek van bewoners mogen worden geplaatst. Inmiddels verstrijkt de tijd, is het tekort aan haken om zakken op te hangen in Zuidhoven, waar de bewoners nog elke week last van hebben, nog steeds niet verholpen. En daarom hebben we de volgende vragen. Herkent en erkent het college het probleem dat er onvoldoende haken zijn in Zuidhoven? Twee, is het college het met ons eens dat het niet fraai is dat verschillende bewoners, de Wijkvereniging en een raadslid maandenlang tevergeefs om de ontbrekende haken vragen, terwijl de oplossing zo eenvoudig is? Het gaat om het ophangen van een aantal ontbrekende haken. Dat is binnen een half uur te doen en kost een paar tientjes. En ten slotte, de belangrijkste vraag wat ons betreft, wanneer geeft het college de opdracht om de ontbrekende haken op te hangen in de wijk Zuidhoven?

De voorzitter: En dat gaan we nu horen van wethouder De Jonge, denk ik.

Mevrouw De Jonge: Dank, voorzitter. Volgens mij zijn wij het gelijk eens met de vragensteller dat gele zakken niet ergens anders horen te hangen dan aan een daarvoor geplaatste kroonring. Dat geldt voor heel Dordrecht waar we werken met de zakken. En daar is ook een heel plan per wijk waar de kroonringen het beste kunnen hangen, zodat ook alle inwoners goed bediend worden. In het algemeen geldt ook, zoals de vragensteller ook aangeeft, dat we niet op elk verzoek kunnen ingaan.

Er wordt altijd wel gekeken, hoe zit het in de wijk? Hoe zit het met eventuele meldingen? En er kan altijd via Fixi een aanvraag worden gedaan, maar er wordt altijd ter plekke nog gekeken, is het ook echt nodig om nog meer plekken aan te wijzen? Want dat heeft ook te maken met het straatbeeld en met plekken waar je de plastic zakken kan ophangen, dat daar ook nog wel eens iets anders bijgezet wordt, wat ook onwenselijk is. Als er een Fixi melding wordt gedaan, dan gaat daar een afvalcoach naartoe om te kijken, wat is de situatie? En zij adviseren de gemeente of er een extra kroonring nodig is in een betreffende wijk of in de straat. Met betrekking tot Zuidhoven, dat is gewoon heel vervelend gelopen. Er is inderdaad een Fixi melding binnengekomen en die worden automatisch doorgestuurd naar onze medewerkers die de afhandeling doen. Deze medewerker is met pensioen gegaan en het mailadres was niet gewijzigd. We zijn er achteraan gegaan. We hebben de Fixi melding gevonden en we zullen ook onze excuses daarvoor richting de indieners maken. Er is vandaag ook gelijk op geacteerd, dat de Fixi melding in behandeling is genomen en dat er gekeken zal gaan worden wat de situatie is in Zuidhoven, zoals ik net beschreef, zoals het altijd geldt. Gaan kijken, wat is de situatie? Hoe is het aanbod van zakken? En dan wordt er ook hier gekeken of er al dan niet extra kroonhaken nodig zijn, om de inwoners van Zuidhoven ook zo goed mogelijk te helpen met het netjes kunnen aanleveren van de PPD. We merken ook nog wel eens dat dat in wijken het soms op momenten druk is als je een feestje heb gehad. En ook voor Zuidhoven geldt, mochten er momenten zijn waarop er veel zakken zijn of tussen de ophaalmomenten, dan zijn er ook altijd PPD-containers, in dit geval bij het winkelcentrum van Crabbehof, waar men ook naartoe kan om extra zakken nog in te leveren, mocht dat het geval zijn. Maar zoals ik net zei, er wordt al op geacteerd en er wordt gekeken wat de situatie is, om te kijken of Zuidhoven extra kroonhaken nodig heeft.

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Goed dat er in elk geval een onderzoek gaat volgen, als ik de wethouder goed heb gehoord, of het dan nodig is en waar. Ik kan er meteen bij zeggen, er is al goed naar gekeken. De Wijkvereniging heeft een heel handig overzicht gemaakt en precies de punten aangegeven waar de zakken nodig zijn. Ik ga ervanuit dat de wethouder daar ook over beschikt, maar ik kan het straks ook gewoon even overhandigen. En ik hoop dat er gewoon heel snel wordt gehandeld, want die haken zijn gewoon nodig. Dank.

De voorzitter: Dames en heren, ik heb nog een mededeling. Er is geen vraag meer, maar ik heb wel een mededeling. Inmiddels is de categorie we zoeken het op ingezet en. Op 30 september is de brief van de Sociale Dienst naar de raden verstuurd, ook naar de Dordtse raad. En ik heb begrepen dat die in het systeem wordt gezet bij de agendacommissie van 16 oktober. U kunt hem daar op zeer korte termijn vinden en dan kan u lezen wat er allemaal precies in staat. Dat was die voor vanavond. Veel plezier.

3. Raadsinformatiebrief over Monitor ontwikkeling woningvoorraad – Raadsinformatiebrief

Agendapunten 3 & 4 worden gezamenlijk behandeld.

4. Raadsinformatiebrief over Woningmarktanalyse Drechtsteden – Raadsinformatiebrief

Voorzitter: Mevrouw Van Vugt-Roose
Raadsgriffier: De heer Den Boer
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Damen (Partij van de Arbeid)
Mevr. Dijkstra (Gewoon Dordt)
Dhr. De Feijter (ChristenUnie/SGP)
Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)
Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Hartmeijer (SP)
Dhr. Den Hartog (GroenLinks)
Dhr. Klerk (CDA)
Dhr. Kolkiliç (DENK)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Stolk (VSP)
Dhr. Uysal (GroenLinks)
Dhr. De Vries (VSP)
Dhr. Wringer (Beter voor Dordt)

Portefeuillehouders: -

Ambtelijke ondersteuning: mevr. Bruggeling, dhr. Korteweg, dhr. Langenberg

De voorzitter: Een goedenavond allemaal. We gaan beginnen met de commissievergadering beeldvormend over Monitor ontwikkeling woningvoorraad. Allemaal hartelijk welkom, zowel de mensen die hier aan tafel zitten als de mensen die niet aan tafel zitten, maar wel op de tribune actief meeluisteren. De collegeleden zitten ook op de tribune. Die zullen goed luisteren wat er aan vragen langskomt en die natuurlijk ook ter harte nemen. Welkom ook aan de twee gasten vanuit de ambtelijke ondersteuning. We hebben Cobien Bruggeling en we hebben Bart Korteweg die hier ook een en ander zullen toelichten. En ik zie nog een derde zitten en die had ik niet op mijn lijstje staan. Dat ga ik dan zo opschrijven als we het rondje met voorstellen doen. Ik wil iedereen vragen om zich kort even voor te stellen. Dat is voor het verslag van belang. En dan begin ik hier graag rechts van me.

De heer Kolkiliç: Masum Kolkiliç.

De heer Stolk: Leo Stolk, VSP.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

Mevrouw Dijkstra: Marjanne Dijkstra, Gewoon Dordt.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Gorter: Wouter Gorter, Op Ons Eiland.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter Voor Dordt.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

De heer Klerk: Albert Klerk, CDA.

De heer Den Hartog: Paul den Hartog, GroenLinks Dordrecht.

De heer Uysal: Abdullah Uysal, GroenLinks Dordrecht.

De heer Langenberg: Sven Langenberg, ambtelijke ondersteuning.

Mevrouw Bruggeling: Cobien Bruggeling, ambtelijke ondersteuning.

De heer Korteweg: Bart Korteweg, ambtelijke ondersteuning.

De heer De Boer: Mark de Boer, commissiegriffier.

De voorzitter: En ik ben Franciske van Vugt, vanavond uw voorzitter. Even een korte toelichting op deze vergadering. Bart Korteweg en Cobien Bruggeling geven vanavond duiding een achtergrond bij de cijfers uit de monitor ontwikkeling woningvoorraad en de woningmarktanalyse. Er staat ook een presentatie klaar in de stukken, is dat toegevoegd. En ze lichten ook de relatie met regionale en landelijke ontwikkelingen toe. Vorige week besloot, dat wil ik alvast meegeven, de agendacommissie om behalve dit overleg ook een rondetafelgesprek voor elkaar te krijgen. En dan worden ook woningcorporaties, projectontwikkelaars en makelaars daarbij betrokken. Dat wordt door de griffie voorbereid en zal naar verwachting ergens in november nog plaatsvinden. En dan is het denk ik nu de beurt aan de mensen die de presentatie geven. De heer Korteweg en mevrouw Bruggeling, aan u het woord. Een microfoon is wel goed ook in verband met mensen die nog van thuis uit meeluisteren. Er wordt even zittend begonnen. En u kunt de presentatie er ook bijnemen.

Mevrouw Bruggeling: Wat ik nog wel wilde toevoegen voordat we beginnen is, we hebben de presentatie zo opgebouwd dat we elke keer een stapje verder gaan. Ik wilde vragen of u de vragen aan het einde wil doen. En dan zullen wij ons best doen om een beetje vlot door ons verhaal heen te gaan, zodat u daar ook voldoende tijd voor heeft natuurlijk. Want daar gaat het in deze avond ook om. Inderdaad wat wij willen presenteren is de ontwikkeling van de woningvoorraad en dat is breder dan alleen de bouw van woningen.

We hebben echt in deze monitor breed gekeken naar, welke instrumenten kan de gemeente inzetten om de woningvoorraad in Dordrecht te verbeteren? En dat is met name omdat we natuurlijk voor een grote uitdaging staan. Die is niet alleen voor Dordrecht, maar landelijk. Hoe zorg je dat er voldoende woningen zijn, omdat er een groot tekort is, veel behoefte voor de mensen die hier nu wonen en in de toekomst ook. Hoe pakken we dat aan? En we beginnen in deze presentatie eerst met even de Dordtse situatie schetsen. Vervolgens gaan we vertellen, hoe kunnen we die gemeentelijke instrumenten opsplitsen in verschillende doelen die we kunnen onderscheiden? Omdat die monitor daar ook op ingericht is.

En hoe monitoren we het dan precies? En welke conclusies trekt het college? Zoals u in de RIB heeft kunnen lezen.

De heer Korteweg: Dan pak ik hem staand over inderdaad en dan gaan we naar de Dordtse situatie op dit moment. En dan zien we dat er een woningtekort is, een actueel woningtekort. En er is een toekomstige behoefte. Dat zijn twee aparte dingen. We zien het actuele tekort, 1750 woningen. En de behoefte tot 2035, een kleine 8500 woningen. Ga je die bij elkaar optellen, dan kom je op ruim 10 duizend woningen, als je nu niks meer doet, wat de opgave zal zijn tot 2035. Tot 2035 hebben we een opgave, conform het woningmarkt onderzoek uitgevoerd door RIGO, van 10.200 woningen. Actueel tekort plus toekomstige behoefte is dit. Ik heb eventjes uiteengezet hoe dit zich ontwikkeld heeft. Dit woningtekort moet je eigenlijk lezen als ... Dit is een klein foutje wat erin geslopen is, zal ik eerlijk vertellen. Dit is de totale vraag, dus niet het woningtekort. Het is het woningtekort plus de behoefte die er toentertijd was. Ik heb de woningmarktanalyses van 2026, 2020 en 2024 even op een rijtje gezet, om te beginnen met 2026. Heb ik ook nog uitgesplitst in koop, huur en wat prijssegmenten, maar vooral de totalen gaan opvallen. In 2016 hadden wij een vraag naar woningen van 2900 woningen. En dat zie je vervolgens oplopen in 2020 naar 5500 woningen. Er zit een klein addertje onder het gras, want het is een 10 jaar periode en die van 2016 was een 15 jaar periode. Maar in 10 jaar heb je nog meer woningen dan over die 15 jaar in de eerste periode. 5500 woningen. Dan ga je naar het meest actuele onderzoek uit 2024. Dan zien we dat de vraag is opgelopen tot die ruim 10 duizend woningen, die 10.200 woningen. De woningvraag is van 2016, een kleine 3000 woningen, opgelopen naar meer dan 10 duizend woningen. Gaan we naar de betaalbaarheid. Ook vergeleken met gemeentes om ons heen landelijk gezien. U kunt het zien hier aan die kleurtjes, Dordrecht omcirkeld. Als je dan kijkt naar de betaalbaarheid. Je natuurlijk altijd zeggen, wat is betaalbaar? We hebben wat segmenten opgeschreven. Als je ziet, dan is Dordrecht relatief betaalbaar. Laat ik het zo uitleggen. Wat je ervan vindt, dat is een tweede. Je ziet natuurlijk die donkerpaarse gemeenten. Daar is de woningvoorraad gemiddeld genomen duurder dan in Dordrecht. Wij zitten in de categorie 360 duizend tot 240 duizend. Dit zijn transactieprizen, geen WOZ-waardes. Om dit even in perspectief te zetten hebben we even de NHG-grenzen erbij gepakt van 2020 en van 2024. Je ziet dat die NHG-grenzen steeds hoger gesteld zijn, van 310 duizend euro naar 435 duizend euro. En je ziet in 2020 dat 63 procent van de koopwoningen onder de 300 duizend euro waren. Dat is gedaald in 2024 naar 30 procent van de koopwoningen. Maar die NHG-grens is ook opgetrokken. De lonen zijn ook gestegen. En wat je dan ziet als je dat erbij zet, dan zie je dat 69 procent van de koopwoningen nu onder de 435 duizend euro liggen. Er zit een beetje relativiteit in. Die prijzen zijn in absolute zin natuurlijk gestegen, maar alles is gestegen. Zowel de lonen als die NHG-grenzen. Ga ik hem weer overgeven aan Cobien.

Mevrouw Bruggeling: Ik ga nog enige relativering aanbrengen. Want als je dan verder kijkt naar hoe dat zich verhoudt tot de woonlasten. Je hebt een woonquote. Die laat zien, hoeveel van je besteedbare inkomen percentueel gezien besteed je aan je woonlasten? En daar zie je eigenlijk dat dat afgelopen jaren in Dordrecht ietsjes gedaald is. Dit zijn natuurlijk wel allemaal gemiddelden. En wat ook uit het RIGO blijkt, is dat er wel grote verschillen zijn tussen mensen in dit opzicht. Een deel van wat niet alleen de Dordtse situatie is, maar wat ook landelijk speelt, is uitdagingen rondom realisatie van woningen.

Daar zijn allerlei onderzoeken ook naar gedaan. Maar voor ons de opvallendste voor onze Dordtse situatie is de stapeling van onderzoeken die nog nodig zijn voordat je kunt realiseren. De impact die zo'n bouw ook heeft, zeker bij een verdichtingsopgave, voor de omwonenden, en ook de financiële haalbaarheid. U ziet ook andere artikelen. Landelijk ook merk je dat daar grote uitdagingen zitten om die realisatie daadwerkelijk van de grond te krijgen. En dat geldt ook voor Dordrecht. We hebben in die monitor eigenlijk geprobeerd om, waar u in het verleden ook al wel gewend was om informatie over de woningvoorraad te krijgen, die verder te bundelen en te structureren aan de hand van een aantal doelen. En daarbij kijken we ook naar wat het huidige college heeft bedacht ten aanzien van de woonvisie. We hebben de woonvisie natuurlijk als uitgangspunt. Die stond al. Politiek akkoord is daaraan toegevoegd met de volgende uitgangspunten, namelijk het bouwen in alle segmenten. En meer betaalbare woningen toevoegen en ook nog de focus op meer sociale woningen. En uitgesplitst onderscheiden we in deze monitor dan drie doelen. Want enerzijds wil je gewoon meer woningen toevoegen en dan moet je niet alleen denken aan woningen bouwen, maar ook ander type transformatie. Splitsen, het toevoegen van woningen in de woningvoorraad van Dordrecht. Vervolgens is een ander doel ook wel, je hebt genoeg woningen, maar je wil ook dat het een toegankelijke woningmarkt is, dat iedereen een woning kan betrekken, betalen. Dat is dan doel twee, voldoende betaalbare woningen naar de behoefte die er is. En vervolgens is het ook dat er gewoon verschillende behoeftes zijn in typologieën. Dat je allerlei specialistische vormen hebt van wonen, allerlei verschillen en diversiteit van woonbehoeftes. En ook daar wil je als stad in voorzien. Die drie doelen kun je los van elkaar eigenlijk knippen, maar natuurlijk hebben ze allemaal met elkaar een verband en dan zult u in dit verhaal ook verder wel merken. Maar die drie doelen hebben we eventjes losgeknipt, ook omdat we daar vervolgens verderop in het verhaal indicatoren in de monitor aan toevoegen. Als je kijkt naar meer woningen, dan hebben we als gemeente eigenlijk meerdere opties. Maar de belangrijkste invloed die u eigenlijk heeft als raad is het omgevingsplan vaststellen en daarmee de ontwikkelaars of andere partijen de mogelijkheid geven om die woningen te gaan bouwen. En ook kunnen we bouwvoorwaarden meegeven en hoe we die meegeven. En verder natuurlijk welke strategie we daarbij toepassen voor meer woningen, is het verdichten, ik zei het net al, waarbij je ook juist kwaliteit wil toevoegen aan de bestaande stad. Ook de mensen die er al wonen die willen daar een positieve impact van ervaren. Soms betekent dat ook dat je op een iets grotere schaal gaat kijken, dus herstructureren en ook gaat beetje gaat schuiven. Op het moment dat ik hier ga bouwen, betekent dat ook dat een functie net even logisch is op een andere plek. Dat is dat herstructureren. En transformeren zijn bestaande woningen die je aanpast. Als het gaat om een betaalbare woning hebben we ook allerlei instrumenten die we inzetten, bijvoorbeeld een starterslening. Jonge mensen die starterslening kunnen verkrijgen. Subsidies die we kunnen binnenkrijgen vanuit het Rijk en de provincie. Met name zitten die vaak op betaalbare woningen realiseren.

We kunnen de doelgroepenverordening inzetten, zodat we percentages kunnen gaan koppelen aan een omgevingsplan over wat er gerealiseerd moet worden op een plek. We hebben een anti-speculatiebeding en ook kun je de opkoopbescherming inzetten. En natuurlijk ook daar weer geldt, daar zitten die doelen met elkaar verweven, als het aanbod groter wordt, als je een grotere poule hebt om in te vissen, dan betekent dat uiteindelijk ook dat dat ten gunste komt van de betaalbaarheid. En dat zit natuurlijk op betaalbare woningen kopen, sociale huur, maar zelfs ook op duurdere woningen, omdat je daar vaak ook een verhuisbewegingen mee hebt en ook dat dat een prijseffect heeft. Die laatste categorie, doel drie, aantrekkelijke woonstad, is onze opdracht vooral om te bouwen voor alle verschillende doelgroepen, verschillende behoeftes. En u kunt daarbij denken aan jongeren en starters op de woningmarkt, de woonbehoefte ook van senioren. Hoe geven we die een goede plek in onze stad bij de juiste voorzieningen, aan de hand van hun behoeftes. Woningen voor gezinnen, of zelfs grotere gezinnen, ziet u verderop ook in de presentatie. En geschikte woningen voor mensen die zorg hebben. Dat zit al een deel op wat u al eerder heeft vastgesteld, de woonzorgvisie. En de combinaties van die doelgroepen in de wijk, daar had ik het net al over. Dat soms ook mensen graag in hun eigen wijk willen blijven wonen, dat je ook kijkt naar, hoe landen al deze diverse woonwensen in één wijk? En uiteindelijk resulteert dat in dat wij allerlei verschillende typen woningen, niet zelf bouwen dat is de clou wel, de gemeente bouwt niet zelf, maar willen laten realiseren, daarop sturen, zoals nieuwbouwwoningen in hoogstedelijke gebieden, het toevoegen van woningen in bestaande woongebouwen. En waar het kan ook rijtjeshuizen toevoegen, twee-onder-één-kap en vrijstaande woningen. En daar zit natuurlijk wel een uitdaging, omdat dat iets meer ruimte vraagt voor het aantal wat je realiseert. Daar moet je de plekken voor vinden in de stad binnen de verdichtingsopgave. Eigenlijk ook gekoppeld aan alle drie de doelen, ik noemde hem net al, is dat je een verhuisketen op gang brengt, waarbij je eigenlijk juist als je op het duurdere segment toevoegt ook woningen beschikbaar maakt, omdat iemand dan weer doorverhuist en weer doorverhuist. Dat is ook een belangrijke strategie hier bij onze gemeentelijke aanpak. En die hebben we dan eventjes kort in een soort overzichtje gezet. Het is echt een overzicht, zo moet u het zien, met welke aandachtspunten heb je dan per wijk? Omdat er inderdaad ook verschillen per wijk zijn. Dan kun je in het centrum denken aan meer betaalbare appartementen voor starters, omdat je daar ook de voorzieningen hebt, en senioren die weer zoeken naar die levendigheid in het centrum. In en om dat centrum ook allerlei extra doelgroepen en ook grotere woningen voor gezinnen die juist daar een plekje zoeken. En ook in het centrum heb je af en toe juist vrij grote woningen die mogelijkterwijs op een goede, kwalitatieve manier gesplitst kunnen worden. Ook dat gaat woningen toevoegen aan onze stad. In Oost kunt u denken aan extra eengezinswoningen, ook weer appartementen voor senioren, sociale huurwoningen, omdat daar het percentage juist wat lager ligt. Dus in de bestaande wijk verdichten. En in West ziet u vooral opgave om betaalbare koop en huurwoningen te bouwen, ook weer verdichten, voor doorstromers, starters, senioren. Dat zit ook natuurlijk gekoppeld aan het programma wat daar loopt. En het vernieuwen van sociale huurwoningen die daar al staan. Als we de hele ontwikkeling van de woningvoorraad voor u willen aanbieden, want dat is wat wij proberen te doen, u zo veel mogelijk informatie te geven, zodat u op een goede wijze kunt u kunt sturen, dan hadden we ook een heel boekwerk kunnen maken, want er zijn natuurlijk on oneindig veel factoren, indexen, et cetera. We hebben voor u gekeken naar, wat zijn legitieme bronnen en welke indicatoren kunnen we daaruit pakken? Welke dingen zullen sowieso veranderen op het moment dat je in een verandering hebt in de woningvoorraad?

Daarom hebben we een selectie gemaakt, een vrij uitgebreide selectie, aan de hand van die doelen, als u deze indicatoren in de gaten houdt, dan gaat u zien hoe het gaat met onze woningvoorraad. Zo hebben we dat ingestoken. En dan gaan we weer over naar cijfers en dan mag Bart weer.

De heer Korteweg: En dat laatste hebben we inderdaad ook gedaan om het behapbaar te maken. Want je kan inderdaad wel uit duizenden een bronnen putten. Deze sheet behoeft wellicht enige toelichting, hoe monitoren we de voortgang? U heeft als raad in 2019 de lokale woonvisie vastgesteld en daarin heeft u afgesproken hoeveel woningen er in welk segment gebouwd moeten worden. Die afspraak die bestaat uit 2000 woningen in het duurste segment, 3000 woningen in het koopsegment daaronder, ook weer 3000 woningen in het koopsegment tot 390. Dat is de zogenaamde betaalbaarheidsgrens. Dat was in 2024, die is ondertussen 405 euro. Dat is de betaalbaarheidsgrens ... Sorry, 390 duizend. Dan is er ook afgesproken dat er 1000 particuliere huurwoningen gebouwd moeten worden en 1000 sociale huurwoningen, en nog eens 1000 daarbij ter compensatie van sloop. Dat maakt 2000 sociale huurwoningen die gebouwd moeten worden. Wat geeft deze figuur weer? Ik ga er even zo voorstaan, anders blokkeer ik het wellicht. De donkerblauwe kleuren geven de gerealiseerde woningen aan en de lichtere versie van blauw, rood, groen, deze kleur blauw en paars geven de woningen aan die in, het staat hieronder ook, vastgestelde bestemmingsplannen zitten. Wat valt ons in ieder geval op? Dat je ziet dat die betaalbare koop tekortschiet op dit moment. Of tekortschiet, daar zitten we nog niet aan die 3000 die afgesproken is in harde bestemmingsplannen en in realisatie. En hetzelfde geldt voor dat dure koopsegment. En dat tussen segment zitten we bijna aan middenhuur, zitten we ruim boven de 1000 als je realisatie en harde bestemmingsplannen optelt. En bij de sociale huur zitten we net aan boven die 2000 woningen. Wat is er gebeurd in het verleden? We komen vanuit een situatie waarin er bijna geen woningen gebouwd werden. Dat laat dit figuur heel duidelijk zien. In 2018 is onze woningvoorraad afgenomen. Een simpele verklaring is, er vond toen veel herstructurering plaats in de sociale huur. Er is meer gesloopt dan dat er in alle andere segmenten bij elkaar is toegevoegd in dat jaar. Daarna is er een omslag gekomen. We zien dat de woningvoorraad gestaag toeneemt met enkele honderden woningen per jaar. En dit is een netto toename, dus hier zit in nieuwbouw, overige toevoegingen, dan moet u denken aan splitsingen, onzelfstandige woningen die zelfstandig zijn gemaakt. Je zit ook in de sloop en ook overige onttrekkingen. Dat kan ook zijn dat een woning een winkel is geworden of iets dergelijks. Dit is de netto toename, en hier afname in 2018, van de totale woningvoorraad in de gemeente Dordrecht. Wat doet dat dan? Deze hebben we er gewoon even bijgezet ter indicatie. Dan zie je ook, dat start in 2008. We zien in 2018 dat die bevolking afneemt. Er zijn minder woningen. Daar zijn natuurlijk meer verklaringen voor, maar je ziet wel een soort van verband tussen het aantal woningen en het aantal inwoners die in de stad wonen. En deze stijging valt natuurlijk op. Dit heeft alles met de oorlog in Oekraïne te maken, met vluchtelingen die in Dordrecht zijn komen wonen. In perspectief plaatsend weer ten opzichte van Nederland, betaalbaarheid. Wat zien we met de transactieprijs per vierkante meter als indicator? Gemeenten in Nederland van een lage transactieprijs, dan moet u denken aan Zuidoost-Groningen, Drenthe, Zeeland bepaalde gebieden, naar een hoge transactieprijs. Gemiddeld Nederland zitten we op bijna 4400 euro per vierkante meter en in Dordt zitten we daar zo'n 10 procent eronder, op 3900 vierkante meter. Het weer enigszins perspectief van, wat is die transacties en hoe laat zich dat vergelijken met het gemiddelde van Nederland en met gemeentes in Nederland?

Je zou bijna kunnen zeggen zitten, we zo'n beetje in het midden qua transactieprijs. En dan ga ik hem weer overgeven, dan zit hij weer bij jou.

Mevrouw Bruggeling: Zolang er geen grafiekje in staat, dan mag ik weer volgens mij. Wat ik zei, het gaat niet alleen maar over de bouw van woningen, toevoegen van woningen, maar ook, hoe maak je die woningen betaalbaar en toegankelijk? En daar zitten zit de starterslening natuurlijk nadrukkelijk in. En u ziet, in de monitor heeft u daar ook informatie over gevonden, dat we in 2024 35 startersleningen hebben verstrekt. Dat is dan een toename van 10 ten opzichte van het jaar daarvoor. En we zijn heel benieuwd of dat aankomende jaren weer verder gaat toenemen.

Ook wat ik eerder zei, wat heel prettig is, doordat het een landelijk probleem is, zijn er ook allerlei rijks- en provincieambities die hier een bijdrage aan willen leveren. En daarom is het ons gelukt om in 2024 meer dan 48 miljoen euro aan subsidies te verkrijgen om die betaalbare woningen te realiseren in onze stad, waarbij de belangrijkste factoren van die subsidies waren bijvoorbeeld het verduurzamen van particuliere woningen ook en een mobiliteitsbudget ten opzichte van woningbouw. Het is niet allemaal rechtstreeks in woningen, maar het is wel ten gunste van de woningen die je gaat realiseren. Als we het hebben over de aantrekkelijke woonstad, dan begin ik even heel hoog over, want we hebben daar een hele mooie indicator van, de Atlas voor gemeenten. Ik hoop dat u kent, maar dat is een digitaal platform waar 50 gemeenten worden vergeleken. Die heeft een woonaantrekkelijkheidsindex en daarmee worden die 50 gemeenten vergeleken. En daar staan wij op plek 20. Dat is hartstikke positief. De hoogste punten die we scoren zijn op natuur, bereikbaarheid, historie. Iedereen wil hier graag wonen, zou je denken. Maar ze hebben tegelijkertijd ook een brede welvaartsindex en daar is het beeld wat genuanceerder. En dat geldt trouwens niet alleen voor de gemeente Dordrecht. De Atlas merkt het ook op, dat eigenlijk steden vaak een discrepantie zien tussen die woonaantrekkelijkheidsindex en die brede welvaartsindex. Die brede welvaartsindex gaat veel meer over de kwaliteit van leven in die stad, hoe ervaren mensen dat, in plaats van allerlei voorzieningen, waar die eerste index over ging. En dan zie je dat we juist redelijk onderaan bungelen, op plaats 44. Daar hebben we echt nog wel een opgave met elkaar te vervullen. En een belangrijke factor daarbinnen is het woonplezier. Er zitten allerlei factoren in. Ik weet niet of u het kunt lezen, want het is heel klein. Maar er zit gezondheid en welvaart in, werk en opleiding, werk en privébalans. Het is een veel bredere index. We gaan dit niet alleen oplossen met de woningvoorraad. Maar één belangrijke indicator daarbij is het woonplezier. En dat gaat over hoe mensen hun woning ervaren en hun directe woonomgeving ervaren. En daar staan we op plek 42, ook relatief onderaan. Met elkaar hebben we een uitdaging om daar een trapje op de ladder te doen, lijkt me.

De heer Korteweg: Dan pak ik hem weer over, ondanks dat jij ook wat grafiekjes gedaan hebt. De aantrekkelijke woonstad. We hebben even ook in kaart gebracht, hoe ziet de huidige woningvoorraad er nu uit? Dan hebben we een aantal onderscheiden gemaakt. En een van de onderscheiden die we gemaakt hebben is huurkoop. Blauw is de corporatiehuur. Dat zijn in Dordrecht zijn de huurwoningen van Trivire en van Woonbron. Dan hebben we oranje, de particuliere huur. En groen zijn de koopwoningen. Dan ziet u de verhoudingen, hoe dat zit. We hebben rond de 15 duizend corporatiewoningen. Daar zitten ook enkele woningen bij die net iets boven de sociale huur zitten, maar dat zijn er maar een paar honderd. En dan hebben we de particuliere huurwoningen.

Dat stijgt licht, dat gaat naar de 10 duizend. Daar zitten dan weer sociale huurwoningen bij, in ieder geval huurwoningen die een prijs hebben onder de zogenaamde liberalisatiegrens. En we zien de koopwoningen die ook gestaag in aantallen toenemen en verreweg de meerderheid vormen.

Dat hebben we nog iets verder proberen te onderscheiden in eengezinswoningen en meergezinswoningen. En dan hebben we eengezinswoningen, huur en appartementenhuur, eengezinswoningen koop en appartementen koop. Dan zien we dat met name, dat is ook wel een landelijk verhaal, we zijn natuurlijk wel een stad, we hebben iets minder eengezinswoningen dan landelijk gemiddeld. Maar we hebben wel ruim meer eengezinswoningen dan appartementen. Dan pak ik deze weer even erbij. Ook vooral om te laten zien, net ging het vooral over de aantallen woningen, maar hier ook over, wat voor soort woningen heeft u als raad afgesproken om te bouwen en hoever staat dat er nu mee?

En daar zie je dat we vooral goed zijn in het programmeren en bouwen van huurwoningen op dit moment, relatief gezien qua wat de afspraken zijn. En dat we inderdaad vooral nog een inhaalslag te maken hebben op die, volgens de definitie, betaalbare koopwoningen van in 2025, 405 duizend euro. Dan hebben we ook het de woningmarktanalyse erbij gepakt, uitgevoerd door RIGO. Volgens mij is dat bij u allemaal wel bekend, dat dat uitgevoerd is door RIGO. Het wordt in de volksmond ook wel volgens mij het RIGO-onderzoek genoemd. Wat zien we daarin? Dat loopt dan net natuurlijk logischerwijs wat anders dan wat er afgesproken is in die woonvisie. Er is uitgerekend tot met 2035 wat de behoefte is. Dit zijn die 10.200 woningen weer, verdeeld in huur en koop en appartementen en eengezinswoning. Wat daarin opvalt, is dat ruim een derde behoefte is vraag is tot 2035 aan eengezins koopwoningen. En deze een derde, 35 procent, het zijn huurappartementen. Dat zijn appartementen in de huursector. Dan hebben we nog een wat lager percentage koopappartementen en een relatief klein percentage eengezinswoningen in de huur. En de huur is dan ook met name de sociale huur waar die behoefte in ligt. Er is ook wel wat behoefte in de particuliere huur, maar hij zit met name in de sociale huur. En dat kunt u hier zien. Ook weer volgens het RIGO-onderzoek, opgesplitst in segmenten. Huurwoning sociaal, bijna 3000 woningen, behoefte aan tot 2035. Huurwoningen vrije sector, 1260 woningen. Dan hebben we weer die koopwoningen, vanaf 390 duizend euro, vanaf die betaalbaarheidsgrens. Een kleine 30 procent. En dan hebben we nog koopwoningen tot die betaalbaarheidsgrens. Dat is weer die enorme boel die we zouden moeten programmeren. Dat is 30 procent. Zoals je ziet, zit bijna 60 procent van de behoefte zit in koopwoningen en de overige behoefte zit in huurwoningen, zowel in de vrije sector huurwoningen als in corporatie huurwoningen. En dan ga ik hem weer overgeven voor het slotstuk.

Mevrouw Bruggeling: Dit is het einde. Conclusie zover is blijven inzetten op een stabiele bouwstroom. Dat is nu afgelopen jaren gelukt en laten we dat blijven doen. om vooral de laatste plaatjes rondom de behoefte ook in te gaan lopen. Met daarbij ook dat je ziet dat de stappen die zijn gezet op projecten die veel toevoegen aan de stad, ook echt effect sorteren. Dat is Maasterras, Gezondheidspark Middenzone, Spuiboulevard, Amstelwijk, maar ook echt heel veel kleine projecten. Onze collega's die zetten zich dagdagelijks in om overal projecten te begeleiden. En met elkaar bereiken we dan resultaat. Als cliffhanger wil ik daarbij afsluiten met, de regionale samenwerking is natuurlijk hierbij essentieel.

Bart en ik zijn daar ook veel met de regiogemeenten in gesprek. En het zal u niet zijn ontgaan, maar er is een wet versterking regie volkshuisvesting die nu bij de Eerste Kamer ligt. En als die wordt besloten, dan betekent dat ook dat we ... We zijn sowieso van plan om aan de hand van wat daar nu aan het komen is te kijken, moeten we dan ook die woonvisie herijken?

We gaan hopelijk volgende keer, als er iets meer bekend is over die wet, nog een keer bij u terugkomen om daar iets meer over te vertellen.

De voorzitter: Hartelijk dank voor deze presentatie. We zijn netjes door de 37 dia's heen geloodst. We hebben nog een klein uurtje om vragen te stellen en om ons licht op te steken. Ik zie al wat vragen. Kun je daar beginnen? De heer Uysal.

De heer Uysal: Gelijk met alle vragen, voorzitter? Of gaat u zo een heel rondje maken eerst? Mijn eerste vraag was, u hield een pleidooi over bouwen van dure woningen om de verhuisketen los te krijgen, te ontlasten.

En zelfs in de PowerPoint stond ook, met de bouw van één dure woning maak je drie gezinnen blij. Maar hebben we daar dan ook cijfers van hoeveel gezinnen we daarmee dan ook echt blij hebben gemaakt?

De voorzitter: We kunnen er even paar inventariseren. Dan kunnen jullie ondertussen ook de vragen verdelen. Deze hebben we vast genoteerd. Zijn er ook voorbeelden van dat die doorstroming op gang komt?

De heer Uysal: Ik heb nog meerdere vragen, als ik ze dan toch mag stellen. Of gaat u een rondje maken?

De voorzitter: Zullen we even zeggen, maximaal twee? Kies even de belangrijkste eruit.

De heer Uysal: De volgende ging over netto toename. U liet een staafdiagram zien. En sinds 2018 is het nog nooit zo laag geweest dat we woningen hebben kunnen toevoegen aan onze stad. Wat is daar de verklaring voor en wat is het perspectief daarvoor?

De voorzitter: De verklaring voor de lage woningtoename sinds de laagste sinds 2018 voor sociaal.

De heer Uysal: Afgelopen jaar, ja. Afgelopen jaar in vergelijking met voorgaande jaren.

De voorzitter: Gaan we naar de volgende. De heer Klerk.

De heer Klerk: Dank u wel, voorzitter. Ik heb drie vragen, maar moet ik er eentje op de reservelijst zetten dan, begrijp ik. Eentje die zag over op slide 20. Daar stond de verdeling per wijk in en hoe daar het plan was om daar op woningen in te zetten. En toen zag ik dat er in Dordt-West vooral ingezet wordt op sociale huur en echt de betaalbare woningen. Ik vroeg me af, is daar ook nog een inzet op andere segmenten? En ik vroeg me af, en dat is misschien een domme vraag, als we het hebben over de woonbehoefte, waar hebben we het dan over? Is dat gekoppeld aan de Dordtse vraag, Dordtse woningzoekenden? Of is dat de potentiële vraag in Dordrecht?

De voorzitter: En dan bedoelt u ook van buiten Dordrecht?

De heer Klerk: Ja.

De voorzitter: De vragen zijn genoteerd. We gaan naar de heer De Feijter van ChristenUnie/SGP.

De heer De Feijter: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk om over dat laatste punt van de laatste slide te beginnen, de regionale samenwerking, dat die essentieel is. We hebben natuurlijk ook de regionale bouwtafel. Ik ben benieuwd of daar wellicht wat meer over gedeeld kan worden, wat eventuele resultaten zijn die behaald zijn door middel van de bouwtafel. En het ging ook eerder over maatregelen die genomen worden om de betaalbaarheid in het oog te houden, waaronder de opkoopbescherming en anti-speculatiebeding. Zijn er aantoonbare effecten van te benoemen en eventueel te delen met ons? Die twee voor nu dan.

De voorzitter: En dan doen we er nog eentje en dan gaan we even tussendoor beantwoorden. De heer Groenewegen van Partij voor de Dieren.

De heer Groenewegen: Dank u wel. Er werden veel cijfers en grafieken gedeeld die gingen over gemiddelden, bijvoorbeeld dat we in Dordrecht een lager dan Nederlands gemiddelde transactieprijs hebben van woningen. Tegelijkertijd zagen we ook dat we, als je naar de mediaan kijkt, eigenlijk perfect in het midden liggen. Ik zou wel benieuwd zijn of we ook cijfers hebben die gaan over de mediane prijzen. Dat ging over meerdere grafieken. En ik moet ook even selecteren. Er was een grafiek over het saldo van de voorraad, met hoeveel woningen de Dordtse woningvoorraad per jaar is toegenomen. En ik vroeg me af of die ook per woningtype eventueel zou kunnen worden gedeeld. Want ik denk dat die er voor de sociale huurwoningen wellicht heel anders uitziet dan voor andere categorieën.

De voorzitter: We hebben acht vragen en ik heb steekwoorden ook genoteerd. We gaan eerst de beantwoording van deze acht vragen. En het is maar goed dat we het gelimiteerd hebben tot twee, want anders zouden we nooit meer rondkomen. Jullie hebben al een verdeling kunnen maken wie wat doet? Aan jullie het woord.

Mevrouw Bruggeling: Over de verhuisketen, daar doen we onderzoek naar met zo'n verhuisketenonderzoek. Als het goed is die uw kant opgekomen. Dat is de laatste versie van wat we nu extra aan informatie hebben daarover. Over de aanpak in Dordt-West, daar loopt natuurlijk inderdaad gewoon een programma waar juist ook de insteek is om een wooncarrière voor mensen die daar wonen te realiseren. Daar zitten ook andere segmenten in. Over de effecten van opkoopbescherming en anti-speculatiebeding, nee, daar hebben we nu niet specifieke informatie over. Als u suggesties heeft hoe we dat zouden kunnen monitoren, graag, maar die hebben we op dit moment niet. Behalve dan dat eigenlijk onze logica is, en zo hebben we het aan u proberen uit te leggen, dat met relatief staafbare indicatoren, we juist hopen dat al die kleine instrumentjes ook in effect doorspelen juist op de grote lijnen monitoren met alle instrumenten die we inzetten, in plaats van juist elk instrument monitoren. Omdat uiteindelijk gaan we toch naar doel met zijn allen. Hebben we cijfers over de mediaan? Nee, op dit moment niet. In een deel is dat natuurlijk gewoon omdat die cijfers zijn die vanuit bronnen zijn waar dat ook niet bij beschikbaar is. In een deel van de gevallen is dat natuurlijk wel zo. Maar in ons geval hebben we vooral geprobeerd om te duiden wat het verschil is tussen Dordrecht en andere gemeenten en landelijk.

Maar inderdaad, ik heb ook al aangegeven bij die woonquote bijvoorbeeld, dat daar echt wel grote verschillen in zitten in situaties tussen mensen.

De heer Korteweg: Dan gaan we weer terug naar u. De netto toename, waarom die het afgelopen jaar lager was dan het andere, als ik hem goed begrepen heb. Dat is een enigszins flauw antwoord. De gegevens zijn nog niet definitief over dat laatste jaar. Er zal waarschijnlijk nog ietsje bijkomen. Dat heeft gewoon met bouwstromen te maken. We hebben een keer een topjaar gedraaid omdat er 333 woningen van het Leerpark bij zijn gekomen. Dat fluctueert soms en dat kan soms inderdaad honderden woningen schelen. En we zitten ook wel in een tijd waarin het iets lastiger bouwen en realiseren is dan een aantal jaar geleden. Dat is een beetje samenvattend de drie hoofdredenen waarom dat iets lager uitvalt dan de voorgaande jaren. De woonbehoefte. Het RIGO-onderzoek is, ik zou bijna zeggen logischerwijs, een modelmatig onderzoek. Daar zit van alles in, een heel technisch verhaal. Ik weet zelf niet eens hoe dat helemaal in elkaar zit. Het is een Drechtstedelijk onderzoek, al die Drechtsteden zitten er sowieso in. En daar wordt rekening gehouden met migratiestromen. Uiteraard ook met andere demografische gegevens, zoals geboorte en sterfte. Het is een totaalpakket van, wat komt er binnen, wat komt eruit? Wat overlijdt er en wat wordt er geboren? Maar daar zit ook in, wat doet die huishoudensontwikkeling? Want het gaat niet om het aantal mensen, het gaat om het aantal huishoudens, want die hebben een woning nodig. En je ziet natuurlijk ook dat de gemiddelde huishoudengrootte steeds ietsje kleiner aan het worden is. En de verwachting is dat die verder gaat afnemen. Dat zit er allemaal in. Ja, daar zit inderdaad ook in van buiten.

De voorzitter: Een aanvullende vraag. De woonbehoefte.

De heer Klerk: Dank u wel. U geeft aan dat het ook over huishoudens gaat, maar we kennen bijvoorbeeld ook het fenomeen van kinderen die veel te lang bij hun ouders blijven wonen. Dat zijn ook woningzoekenden. Ik vraag me dan af, zijn er cijfers bekend die echt op Dordrecht zien en de woonbehoefte hier ook, met name voor dit soort gevallen?

De heer Korteweg: Die zitten nu met name, dit specifieke voorbeeld, kinderen die langer thuis blijven wonen inderdaad, in het actuele woningtekort. Die mensen hebben de behoefte om zelfstandig te wonen, kunnen die woning niet vinden. Dat is direct een actueel woningtekort. Die optelsom wat ik vertelde, actueel woningtekort, toekomstige behoefte. Dat bij elkaar is de totale vraag. Daar zit deze groep in, inderdaad. Dan heb ik er nog eentje.

De voorzitter: Er is nog een aanvullende vraag hierop van de heer Uysal.

De heer Uysal: Ik wist niet dat we mochten doorvragen. Toen mijn collega dat wel deed, wil ik ook gebruikmaken van die gelegenheid. U beantwoordt net mijn vraag over waarom het achterblijft, waarom die verschillen er zijn tussen de jaren met betrekking tot de toename van de woningvoorraad. Maar als je kijkt, u noemde het zelf ook, topjaar. Dat was 2023 met 680 plus. Maar dat was wel een uitzondering en vaak is het tussen de 200, 300 en 400. Maar u gaf net ook aan, in 2035 is het doel en de behoefte wel meer dan 10 duizend woningen. Dat betekent dat we per jaar 1000 woningen moeten toevoegen aan de voorraad. Hoe ziet u dat voor zich?

Mevrouw Bruggeling: We hebben hier geprobeerd te schetsen waar de gemeente invloed op heeft en een hele rits bestemmingplannen maken. En vervolgens ook de condities zo scheppen dat we ontwikkelaars verkrijgen dat ze daar op in willen zetten en corporaties. Maar u heeft zelf het initiatief genomen om daarover ook een rondetafelgesprek te organiseren.

De voorzitter: De heer Gorter wil hier ook op doorvragen.

De heer Gorter: Eigenlijk op de vraag die ook het CDA stelde. Het ging over die woonbehoefte. Ik weet niet of ik die vraag kan stellen, want die heeft daar wel een relatie mee.

De voorzitter: Het mag, maar als ik het als nieuwe vraag zie, dan heeft u er een verspild.

De heer Gorter: Ik heb nog geen vraag gesteld. Dan stel ik hem toch. Dat gaat over die woonbehoefte. Ik ben heel benieuwd hoe dat vastgesteld wordt want u heeft het over betaalbare woningen.

De definitie van betaalbare woningen is een woning die je kan betalen op basis van jouw inkomen. Dat geldt ook voor huizen van 600 duizend euro, dat geldt ook voor huizen voor 300 duizend euro. Hoe wordt die woonbehoefte vastgesteld? Kijkt men dan echt naar het inkomen en van wie?

De heer Korteweg: Het zijn verschillende factoren. Een grote enquête en een landelijk onderzoek zit hieraan vast, zit hieraan gekoppeld. Het wordt geëxtrapoleerd naar de Drechtsteden en naar de afzonderlijke gemeentes binnen de Drechtsteden, inderdaad ook Dordrecht. En daar worden de woonwensen gekoppeld aan het inkomen. Het is niet zo dat je ze zegt, we gaan iedereen enquêteren, ik wil een villa met een zwembad. Want dat krijg je dan natuurlijk, dat wil iedereen wellicht wel. Maar dat wordt inderdaad gekoppeld aan inkomen wat je realistisch zou kunnen kopen. En we zien ook, want we hebben dit nagevraagd bij het RIGO ook, de antwoorden die gegeven worden, dat zijn niet de extreme gevallen van, ik heb een X inkomen waarvan ik nooit die villa zou kunnen kopen, maar ik wil wel graag die woning. Er zit een realiteitsgehalte in. Ja, helaas wellicht, als je dat echt wilt, een villa met een zwembad. Maar ik noem het even als extreem voorbeeld om aan te geven hoe dit onderzoek werkt. Er zit een realiteitsgehalte in inderdaad, van hoe die enquêtes zijn opgesteld.

De voorzitter: Wacht even. De aanvankelijke vraag was, zitten er ook externen meegerekend in die woonbehoefte, de niet-Dordtenaren? U heeft gevraagd, hoe wordt dat getal opgebouwd? Dat is toch echt wel een iets andere vraag. U heeft daar nu een doorvraag op dat kan, maar ik vind het wel een van de vragen al. Maar die doorvraag die kan en misschien dan straks daar ook nog.

De heer Gorter: Voorzitter, daar heeft u gelijk in. Maar het ging wel om het bepalen van die woonbehoefte en hoe die vastgesteld wordt. En als ik het zo hoor, dan zou het betekenen dat die woonbehoefte die wij in Dordrecht hebben, de vraag dekt die we ook werkelijk in Dordrecht nodig hebben. We bouwen naar wat we nodig hebben, als we naar het inkomen kijken.

De voorzitter: De technische vraag is, bouwen we wat er verwacht wordt dat we nodig hebben?

De heer Korteweg: Dat is een lastige vraag. Want hier komen de plannen die er op dit moment liggen, of die corresponderen met de behoefte zoals die vastgesteld is in het woningmarktonderzoek. Is dat wat u bedoelt?

De heer Gorter: Nee, mijn vraag was in relatie tot het inkomen. Als er gekeken wordt naar het inkomen, want dat is die woonbehoefte, en als we daar dan op bouwen, dat zou betekenen dat we bouwen daar waar ook de vraag is, dat we de juiste woningen bouwen. Dat wil ik toch graag als bevestiging horen. Bouwen we de juiste woningen voor de Dordtenaren?

De voorzitter: Kloppen de plannen bij het inkomen van de Dordtenaar?

Mevrouw Bruggeling: In principe is onze opdracht de woonvisie en daar zijn ook segmenten in opgedeeld.

De voorzitter: We gaan niet conclusies trekken. U mag ook uw vraag stellen. Maar die visie is natuurlijk wel opgesteld naar behoefte. Maar u bent straks aan de beurt, of hoort die hier nog echt bij?

De heer Damen: Ik wil daar graag op aansluiten, want in het RIGO-rapport wordt zelf aangegeven dat ze in het verleden vaak misgekleund hebben. Pagina 3, halverwege de pagina, schrijven ze zelf, in berekeningen, en dat waren berekeningen van RIGO, hebben ze voortdurend te weinig sociale woningen gebouwd of de vraag die te laag is ingeschat. Nu wordt er weer geconcludeerd dat er 2000 woningen tekort zijn, actueel tekort, orde van grootte, waarvan de helft sociaal. Tegelijkertijd krijg ik berichten dat er ieder jaar 1000 mensen zich opnieuw inschrijven voor een sociale huurwoning. Ieder jaar erbij. We zitten nu tegen de 20 duizend ingeschreven woningzoekenden. En dat zullen misschien mensen zijn die al een woning hebben. Zeg dat de helft daarvan niet beschikt over een woning. Maar dan kom je nog uit op 10 duizend huishoudens die zich ingeschreven hebben voor een woning. En nu krijgen we te horen dat de behoefte, de actuele behoefte, maar 1000 woningen is. Ik snap niet hoe dat gerijmd kan worden. Ik hoor daar graag een uitleg over.

De voorzitter: Een goede vraag denk ik, maar die parkeren we even, want dat is weer een andere vraag. We gaan eerst de rest afhandelen die al gesteld zijn. Ik heb hem genoteerd, er komt straks een antwoord. Ik heb nog één vraag openstaan, per woningtype, de saldovoorraad per woningtype.

De voorzitter: Ik heb er nog een paar. Ook de inzet van de bouwtafel, saldo voorraad woningtype en inzet andere segmenten.

De heer Korteweg: Ik ga beginnen met het saldo van de voorraad per woningtype. Woningtypen, dat hebben we niet. Die gegevens zijn te gedetailleerd en die hebben we niet paraat. Dat is het antwoord.

De voorzitter: En die wilt u wel hebben, denk ik.

De heer Groenewege: Niet paraat is één ding, maar zouden ze nog kunnen aangeleverd kunnen worden? Als u ze heeft voor één categorie, dan is dat ook al meer dan het generieke beeld.

De heer Korteweg: We kunnen zeker gaan zoeken.

De voorzitter: Toezegging is genoteerd.

De heer Langenberg: Volgens mij nog één vraag rondom de bouwtafel. De bouwtafel, daar zitten de gemeente en de corporaties samen aan tafel. De winst is de inzichten rondom de vertragingen, rondom bouw of hoe het wel goed gaat. Het leereffect, het ervaringseffect, daarin twee voorbeelden is bijvoorbeeld het parallel plannen, wat ook een landelijke systematiek rondom een soort projectenmethodiek, waarbij de verschillende fases tegelijkertijd of in ieder geval overlappend met elkaar door worden gepland, waardoor er een versnelling plaatsvindt. En een tweede concreet voorbeeld is bijvoorbeeld rondom het vastlopen bij Haaglanden, waarbij de natuurvergunningen verdragend een effect hadden. Niet zozeer om het inhoudelijke deel, maar het verwerken van de natuurvergunningen. Dat pak je dan ook regionaal op. Dat zijn dan signalen die je dan regionaal ook ...

De voorzitter: We gaan verder met vragen en we hebben er eentje van mijnheer Damen staan. Die moeten we wel ietsje technischer maken. En ik stel voor dat we als volgt de vraag stellen. We hebben een woonvisie die is vastgesteld en hoe kunnen we als raad zien of die woonvisie nog juist, aangezien we ook berichten horen dat er elk jaar 1000 meer inschrijvingen zijn en meer behoefte is aan sociale huur? Dan wordt die technisch, maar anders wordt het een mening.

De heer Damen: Het is duidelijk zo dat er een discrepantie is tussen het aantal ingeschreven woningzoekenden en de actuele woningvraag zoals die in de voorliggende rapporten vermeld staat. 2000 woningen actueel woningtekort, waarvan 1000 sociaal. Daar is toch een discrepantie tussen. Dan is de vraag, waar zit het dan in?

De voorzitter: En dan u gelijk nog een tweede vraag stellen.

De heer Damen: De cijfers over de sociale huur die geven aan dat er iets van 1230 sociale huurwoningen in de afgelopen 7 jaar gesloopt zijn. Ik heb de bouwmonitor 2023 erbij gepakt, daar staat dat vanaf 2018 er ook nog eens een keer 870 woningen gesloopt zijn. Dat zijn doorgaans sociale huurwoningen, want we lopen eigenlijk alleen sociale huurwoningen. Dat betekent dat we meer dan 2000 in de afgelopen periode, we kijken steeds terug vanaf 2018 in de stukken, sociale huurwoningen gesloopt hebben. Is het dan te verklaren dat er een veel groter tekort lijkt te zijn aan sociale huurwoningen dan de 1000 die we nu bouwen ter vervanging van gesloopte woningen?

De voorzitter: Is het verklaarbaar dat het tekort veel groter lijkt te zijn dan wat we nu opnieuw te horen krijgen? U heeft de toelichting daar ook op gegeven en die eerste vraag ging over de discrepantie. Gaan we even door naar de heer Hartmeijer van de SP.

De heer Hartmeijer: Dank, voorzitter. Ook een vraag over definities van huurwoning in dit geval. Bij particuliere huur weten we natuurlijk dat er ook een stukje sociale huur bij zit. Andersom zie je bij corporaties ook een klein stukje middenhuur.

En ik vroeg me af blijven die stukjes door de tijd ongeveer gelijk qua realisatie of zit daar een onzichtbare ontwikkeling in? En de tweede vraag is, in Dordt-West gaat het dan over realisatie betaalbare huur nog naast sociale huur. Wat verstaan we daar dan onder?

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we naar de heer Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Ik heb één opmerking en één verzoek, en geen vragen. In de vorige sheet van de conclusies staat het Gezondheidspark en de Middenzone. Dat is volgens mij hetzelfde project. Dat was dan mijn opmerking. Maar als we het over projecten hebben, vroeger, in de vorige raadsperiode, kregen we elk kwartaal een heel groot overzicht van alle bouwprojecten. En dat zag er dan zo uit en dat was ontzettend handig. Daar stonden alle projecten in in Dordrecht, in welke fase ze waren, hoeveel harde planvoorraad, zachte planvoorraad. En dat mis ik hier eigenlijk en dat zou ik ... Ik hoef niet elk kwartaal te hebben, maar twee keer per jaar zou ik dat wel fijn vinden om dat overzicht te krijgen. En dat verzoek wil ik graag bij jullie neerleggen.

De voorzitter: Het verzoek is genoteerd en daar zal straks ook even op gereageerd worden, of dat kan. Gaan we naar de heer Gorter. U mag nog een tweede vraag stellen.

De heer Gorter: Ik was er doorheen, voorzitter. U heeft mij duidelijk gezegd, het waren er twee. Daar hou ik me ook netjes aan.

De voorzitter: Nee, ik had gezegd dat u een andere vraag stelde dan de heer Klerk en dat u vervolgens een doorvraag op uw eigen vraag stelde. U mag nog een tweede.

De heer Gorter: Het is mij duidelijk. Ik laat het hierbij.

De voorzitter: Dat is helemaal prettig. We gaan nog naar de heer Roggekamp van Gewoon Dordt.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik was heel blij met de vraag van de heer Klerk, want die kwam redelijk in de buurt met wat ik ook graag wilde weten. Maar wat ik dan wel zou willen weten over die woonvoorraad is waar het aantal woningen dan vandaan komt en de verdeling. Ik begrijp dat we dat hier niet kunnen krijgen, maar of het mogelijk is dat we inzicht kunnen krijgen hoe dat RIGO aan die getallen komt. En dan is het voor ons vooral interessant, wat is de behoefte voor de Dordtenaren, die mensen die ook thuis nog wonen en er niet uit kunnen? En wat is de verwachting dat van instroom, bijvoorbeeld uit Rotterdam waar we het vaker over hebben gehad, hiernaartoe komt? En het zou fijn zijn als we dat kunnen hebben voor een politieke sessie, want dan kunnen we daar wat over zeggen. En daar wil ik dan ook meteen in hebben heel graag, of het mogelijk is, in het begin kaartje stond Dordrecht als een stad met een relatief lage prijs van woningen. Terwijl verderop zeggen we, we bouwen nog heel veel bij. Of die onderbouwing daar ook bij zou kunnen komen, omdat daar volgens mij een beetje een disbalans is. Als we al hele goedkope woningen hebben, waarom komen dan die nog juist in het advies erbij? Als u begrijpt wat ik bedoel.

De voorzitter: De vraag is, als we al genoeg goedkopere woningen hebben of beter betaalbare woningen, waarom bouwen we daar dan juist nog veel van bij? Daar een onderbouwing van.

De heer Roggekamp: Of daar die onderbouwing dan ook ... En dat hoeft niet nu, dat kan dan voor dat we politiek gaan bedrijven, want dat is meer politiek. Tenminste, we hebben dit nodig om de politiek te kunnen bedrijven. De tweede vraag is de aantrekkelijke woonstad. En als wij met inwoners praten, gaat dat heel erg om dat punt waar we al relatief hoog staan. Het groen, bomen, veldjes in de buurt van de woningen.

Maar als we kijken wat er nu gebeurt en waar wij heel veel klachten ook krijgen over voetbalveldjes die volgebouwd worden, hoeken van straten waar nu uitzicht is, zo meteen niet meer. Dan is onze vraag of met de doelstelling die er was, alleen maar verdichting, of dat niet ontegenwoordig in conflict komt met elkaar. En in hoeverre dat dat misschien ergens in uit te drukken is, dat we daarnaar kunnen kijken, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. We hebben weer acht vragen. We kunnen weer een rondje antwoorden doen. En ik zie dat er alweer een verdeling is gemaakt. Ik zie dat eerst het woord is aan mevrouw Bruggeling.

Mevrouw Bruggeling: De vraag over het aantal woningen wat gesloopt is en wat juist wat ons betreft heuglijk is, is dat we nu eindelijk op het punt komen dat we meer woningen hebben toegevoegd dan dat er gesloopt is. Het saldo van sociale huurwoningen.

De heer Damen: Ja, het laatste jaar. Maar de afgelopen 11 jaar niet.

De heer Korteweg: Dat klopt. We zijn nu die inhaalslag eindelijk begonnen. We zijn nu aan het inlopen. We hebben inderdaad de afgelopen jaren meer gesloopt dan toegevoegd. Er zit nu een kentering in en we gaan nu weer netto toevoegen, maar dat betekent compenseren van.

De voorzitter: U mag er nog even op doorvragen.

De heer Damen: Uit de cijfers blijkt dat er ongeveer 30 procent sociale huur nodig is om de bevolking te huisvesten. We zitten nu onder die 30 procent. Ik heb uitgerekend op basis van het RIGO-rapport dat we op de 29 procent betaalbare huurwoningen zitten, inclusief de betaalbare particuliere huurwoningen. Als je nu op de 30 blijft zitten ga je niks inhalen. Dan blijf je de achterstand in stand houden. Je loopt niet verder achteruit, maar je houdt de achterstand dan gewoon in stand.

De heer Korteweg: Wij hebben gekeken inderdaad ook naar die particuliere huurwoningen specifiek. Daar komen we op 5 procent particuliere huurwoningen die op dit moment ... Daar zit ook nog een vraag in trouwens, hoe zit die ontwikkeling van die huurwoningen? Daar komen we zo op. Ik kan dat trouwens ook wel meteen meepakken. Dit was bij het vorige RIGO-onderzoek 7 procent, dat is nu 5 procent geworden. We zien dat die voorraad particuliere sociale huurwoningen naar beneden aan het gaan is. We zien ook een ontwikkeling dat veel, noem het beleggers van die particuliere huurwoningen, die woningen op dit moment aan het verkopen zijn en die belanden dan weer in de betaalbare koop. Dit terzijde. Maar opgeteld, als wij ernaar kijken, naar RIGO, komen we op 28 procent corporatie sociale huurwoningen plus 5 procent sociale huurwoning in de particuliere sector. Plus nog een x-percentage ongeveer vergelijkbaar, ook 5 procent, in de middenhuur sector. Dat zijn eventjes de kale, gortdroge cijfers zoals wij hem uit het RIGO-onderzoek destilleren.

Dan hebben we een verschil van mening. Wij komen tot een berekening waarin er 5 procent sociale particuliere huurwoningen aanwezig zijn.

De voorzitter: Misschien goed om, als er toch een vraag blijft leven, die even op schrift te stellen. Ja? Gaan we door naar de rest van de vragen.

Mevrouw Bruggeling: De woonkwaliteit, waar conflicteert dat met het verdichten? Het is natuurlijk altijd een uitdaging, maar je kan ook heel veel kwaliteit toevoegen met verdichten, bijvoorbeeld doordat je dan ook een voorziening toevoegt, een huisarts, extra dingen waar de wijk ook naar vraagt. En het is juist inderdaad, misschien dat daarom ook processen soms wat langer duren, om zorgvuldigheid te betrachten samen met die bewoners. Waar hebben zij ook behoefte aan om dan uiteindelijk wel te verdichten, maar op een manier dat iedereen er wat aan heeft?

De voorzitter: Dan hebben we nog wat vragen openstaan. De heren Korteweg.

De heer Korteweg: Ik heb nog de vraag staan inderdaad van inzicht in RIGO en vooral hoe RIGO aan deze getallen komt. Ik kan daarin eigenlijk maar één advies geven, RIGO zelf uitnodigen. Dit is een enorm technisch verhaal wat hierachter zit, wat niet mijn vakgebied is. En ik kan dit niet zodanig correct uitleggen als dat RIGO dit kan.

De heer Roggekamp: Mag ik dan vragen om bij de tafel die er komt te kijken of RIGO uitgenodigd kan worden?

De voorzitter: Ja, dat wilde ik ook voorstellen. Dat zullen we aan het eind ook nog even erbij pakken. Volgens mij had ik ook nog een vraag staan over definities van de heer Hartmeijer en hoe dat in Dordt-West ook verder wordt vertaald.

De heer Korteweg: Dan gaat het om de vraag van betaalbare huur, hoe vertaalt dat zich in Dordt-West? Wat die particuliere huur is die in Dordt-West wordt toegevoegd, of dat betaalbare particuliere huur is, als ik hem goed begrepen heb.

De heer Hartmeijer: Omdat ik lees, er wordt sociale huur toegevoegd, maar een aparte categorie is dan nog betaalbare huur. Wat is dat dan voor huur?

De heer Korteweg: Dat is ook weer een terechte vraag, hoor. Dat is een landelijke definitie. Dat is de zogenaamde middenhuur. Uit mijn hoofd was dat in 2024 1123 euro. Dat is dan weer het bedrag wat eraan vastzit en dat wordt dan beschouwd als betaalbare huur. Dat is de huur die na de sociale huur komt en voor de vrije sector. Die zit daar precies tussenin. En die zit nu volgens mij uit mijn hoofd op 1154 euro om, en nabij. Schiet me er niet op af, maar die zit ergens rond 1150 euro. Maar dat noemt men betaalbare huur. Of middenhuur, ja, zit in het midden inderdaad. Dank. Klopt.

De heer Hartmeijer: Nog een andere vraag over die stukjes sociale huur bij particulier uur en het stukje middenhuur bij de corporaties. Zie je daar een ontwikkeling in? Is dat bekend?

De heer Korteweg: Ja, bij die corporaties gaat het echt om nog volgens mij en nabij de 200 woningen van de 15 duizend die niet in de sociale huur vallen. Volgens mij houden ze dit gewoon in stand en zijn er niet veel ontwikkelingen.

Wat ze nu toevoegen is echt ... We hebben nu een projectje gehad, volgens mij de Van Kinsbergenstraat, daar zitten dan weer van Woonbron 15 betaalbare middenhuur woningen in. Maar dit schommelt niet heel erg. Dat staat wel vast. En wat ik net al zei, die particuliere sociale huur, het blijft ingewikkelde materie met al die definities, daar is natuurlijk wetgeving op. Het puntenstelsel is uitgebreid van de sociale huur naar de middenhuur, zodat niet meer vanaf de sociale huur ongebreideld je zelf kan bepalen wat je aan huur vraagt. Er zit gewoon een puntensysteem aan vast. Tot een bepaald aantal punten zit je gewoon in de gereguleerde huur. Ook die middenhuur zit tegenwoordig in de gereguleerde huur. Dat hebben we af zien nemen van 2020 naar 2024 van 7 naar 5 procent. En de vraag is wat de toekomst gaat doen. Wat we nu als actuele ontwikkeling zien is inderdaad dat veel van deze eigenaren hun woningen aan het verkopen zijn. Je zou kunnen veronderstellen dat het wellicht nog afneemt, maar ik ga dat nu niet hard zeggen. Dat is te recent aan de gang, daar hebben het inzicht nog niet voor.

De voorzitter: En dan hebben we nog de vraag van de heer Wringer, of het mogelijk is om twee keer per jaar zo'n overzicht aan te leveren.

De heer Wringer: Ik zou het verzoek willen doen om dat richting de politiek, richting de portefeuillehouder dat verzoek te doen. Want daar zit ook een prioriteringsvraag in.

De voorzitter: We konden het niet goed verstaan. Ik in elk geval niet.

De heer Wringer: Dan herhaal ik het even. De vraag is om dat in een andere setting bij de politiek te vragen, of die lijst aangeleverd kan worden.

De voorzitter: Maar het gaat om gegevens. Op zich is dat niet per se politiek. We gaan het even vragen. Komt goed. We gaan naar het laatste rondje vragen stellen en dan beginnen we bij de heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: voorzitter, dank u wel. Ook bedankt voor deze presentatie. Ik heb een drietal vragen, maar ik stel de eerste twee even voor de zekerheid. Wij hebben vorig jaar om en nabij 48 miljoen euro subsidie ontvangen, lees ik. En dat hebben we natuurlijk zo goed mogelijk ingezet ten behoeve van betaalbaarheid van woningen. Is het mogelijk om wat nadere duiding te geven waar die 48 miljoen euro ... Ik weet niet of dat exact vorig jaar al is uitgegeven, maar wat doen we zoal daarmee zodat die betaalbare woningen gerealiseerd kunnen worden? Dat is mijn eerste vraag. En mijn tweede vraag is, het komt weleens voor en daar hebben we het heel vaak met elkaar over, dat er bepaalde postzegels of plekken zijn in de stad waarvan in de planvoorraad is opgenomen dat er ooit eens gebouwd gaat worden, maar dat het zo lang duurt. Even om een voorbeeld te geven, rondom de Colijnstraat in Crabbehof, volgens mij zijn we daar al jaren aan het wachten totdat er woningen gebouwd gaan worden. Wat zit daar achter dat het zo lang duurt? Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Heldere vragen. Dank u wel. Gaan we naar de heer Stolk van de VSP.

De heer Stolk: Voorzitter, dank u wel. Wij hebben niet veel te vragen. Ik heb wel een vraag over alles wat er nu gemeten wordt is tussen de 2024 en 2035. En ik wilde eigenlijk weten, zijn er ook cijfers hoe het nu uit ziet tot 2030? Want we hebben natuurlijk het rapport gehad van de visie en die loopt tot 2030. Mijn vraag is, is daar ook een status van?

De voorzitter: U vraagt om een status van nu tot 2030? Dan gaan we naar de heer Kolkiliç van DENK.

De heer Kolkiliç: Dank u wel, voorzitter. Ik heb één vraag. Er is behoefte aan 10.200 woningen gaf u aan, tot 2035. Hoeveel woningen zijn er ook eigenlijk concreet opgenomen in planvoorraad? Dan heb ik het over gewoon harde plancapaciteit ook.

De voorzitter: Hoeveel woningen in de planvoorraad. We hebben vier vragen openstaan en ik zie dat u alweer klaarstaat voor de beantwoording.

Mevrouw Bruggeling: Voor de waarom duurt de realisatie zo lang, daar wil ik ook weer naar die ronde tafel doorverwijzen. Dat zou een interessante zijn, om dat ook vooral met de partijen die daar ook mee te maken hebben te vragen. En de verkregen subsidies in de monitor die hebben we niet in de presentatie zitten. Maar in de monitor staat een tabelletje met wat meer uitgebreid per subsidie het bedrag en waarvoor dat is toegekend. Bij punt drie, in ieder geval. Pagina vijf, onderaan. Ik kan het wel een beetje voor u opsommen. Er is dan een subsidie gekend voor onderzoek van woningbouw en richting de sociale woningbouw, verduurzamen. Wat ik eerder ook al als voorbeeld noemde. Een gebiedsbudget voor woningbouw, een woningbouwimpuls.

De heer Gündogdu: Om het dan, voorzitter, als het mag, concreter te maken. Wordt het dan ook ingezet om die woningen echt wel betaalbaarder te maken of goedkoper te aan te bieden? Wordt het ook concreet daarvoor ingezet?

De heer Korteweg: Jazeker, zou ik bijna willen zeggen. Veel van die subsidies zijn gekoppeld aan de voorwaarde dat er een x-aantal woningen, een x-percentage betaalbaar gerealiseerd moet worden. We krijgen die subsidie alleen maar als we al zeggen, er moet een x-percentage betaalbaar gerealiseerd worden. We zijn het verplicht bij bepaalde subsidies. We hebben bijvoorbeeld een WBI-subsidie. Daar zijn we verplicht om in die categorieën te bouwen, anders krijgen we die subsidie niet en wordt hij ingetrokken.

De heer Gündogdu: Voorzitter, en zonder die subsidies zouden we die betaalbare woningen niet kunnen realiseren? Is dat een goede redenatie?

De heer Korteweg: Die gaat wellicht wat ver, maar dit maakt het een stuk makkelijker om ze te realiseren, laat ik het zeggen. Of minder moeilijk, zo kan je het ook zeggen. Het helpt ons in het realiseren om financieel de businesscase rond te kunnen krijgen.

De voorzitter: En dan hebben we nog de vraag over de harde planvoorraad, hoeveel woningen staan daarin.

De heer Korteweg: Ik heb hem even snel opgezocht. Wij hebben in de voorraad, moet ik even spieken, bijna 10.500 woningen staan. Dat is de totale planvoorraad. En daarvan zijn er een kleine 5000 in harde bestemmingsplannen. Van die ruim 10 duizend zijn er een kleine 5000 woningen opgenomen in vastgestelde bestemmingsplannen. Dat is dan de juridische term ervoor.

De voorzitter: Daar heeft de heer De Feijter een doorvraag op.

De heer De Feijter: Ja, sorry. Dan direct even een vervolgvraag daarop, omdat in de toelichting bij de bouwmonitor die bij de stukken zit staat, op pagina twee is dat, dat over alle segmenten staan nu 6907 te realiseren woningen in vastgestelde plannen. Dat is een kleine 7000. Wat is dan het verschil met die 5000 die u zojuist noemt?

De heer Korteweg: Dan wordt het heel complex. De monitor die uw collega daarnet liet zien dat is de voortgangsmonitor. Dat heeft met terminologie te maken. Daar komt dat getal uit en dat is een andere term van hard dan een vastgesteld bestemmingsplan.

Dat is een plan wat alle gemeentelijke procedures doorlopen heeft. En daar zit het verschil in.

De voorzitter: We hebben denk ik wel behoefte aan een verklarende woordenlijst af en toe. We hebben ook nog de vraag van de VSP over de voorraad tot 2030. Of over de behoefte tot 2030.

De heer Korteweg: Het vorige RIGO-onderzoek ging inderdaad over 2020 tot 2030. Waarom pakken ze die tien jaar periode? Met name omdat 5 jaar te kort is. Voordat een woning vanuit planvorming gerealiseerd is, zit je vaak al aan die 10 jaar. IN dit geval hebben we 11-12 jaar gepakt. Je kan simpelweg gewoon meer zeggen als je het over een lange periode doet. Als je het weer te lang gaat doen, zit er te veel risico in de prognoses. Maar doe je het te kort, dan ga je ook gegevens missen. Dit is een volgens RIGO goede balans, een goede termijn, om je prognose op te voorzien. En dat was volgens mij ook nog een vraag, we hebben niet die gegevens tot 2030 op dit moment.

De voorzitter: We gaan naar de ronde met de resterende vragen. Er komen wat vingers. De heer Uysal.

De heer Uysal: Voorzitter, twee vragen. Eén, in het RIGO-onderzoek staat dat de woningbehoefte in de Drechtsteden tamelijk traditioneel zijn, maar bij die woonwens wordt geen rekening gehouden met andere ruimtelijke ambities die we hebben. Maar daar wordt ook geconcludeerd dat de woningbouwprogrammering van Dordrecht om die reden dan niet volledig overeenkomt met dat woningbehoefteonderzoek. Kunt u dat nader duiden? Wat betekent dat precies en wat wordt daarmee bedoeld? Tweede vraag is, als we kijken naar de monitoring van de voortgang van woningen, dan zien we bij koop drie categorieën. Duur, midden en zogenaamd betaalbare koop. Als GroenLinks hebben wij al vaker voorgesteld om daar ook een categorie sociale koop op te nemen. Kunt u dat ook nu, maar ook bij de volgende monitoring, inzichtelijk maken? Sociale koop.

De voorzitter: We gaan verder. De heer Gorter, u heeft nu nog een kans.

De heer Gorter: Er kwam er nog eentje binnen. De woonvisie is in 2019 vastgesteld. Daar is de woonbehoefte op vastgesteld. Nu vraag ik mij af, is dat in beton gegoten voor de komende jaren of is daar nog een bijstelling mogelijk? Want ik kan me voorstellen dat inkomens veranderen en dat die woningbehoefte ook verandert. Ligt dat vast of is daar een bijstelling nog mogelijk? Vanuit de woonvisie.

De voorzitter: Heldere vraag. De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Twee vragen. Als we tot 2035, stel we voldoen als gemeente aan de gehele woningbehoefte, hoeveel inwoners hebben we dan in 2035? Is dat bekend? En de heer Klerk stelde een vraag over betaalbare woningen in Dordt-West. Toen werd er gezegd, we bouwen daar ook andere woningen om een wooncarrière mogelijk te maken. Maar toch stond die wel als focus, betaalbare woningen in Dordt-West. Ik ben benieuwd, wordt er in Dordt-West meer ingezet op betaalbare woningen dan in andere delen van de stad?

De voorzitter: Ook een heldere vraag. De heer Klerk.

De heer Klerk: Ik had nog even een verhelderende vraag bij een van de slides, slide 12. Dat gaat over de uitdagingen bij realisatie. En daar staat, de eerste bullet point is een stapeling aan onderzoeken. Waar moet ik dan aan denken?

De voorzitter: Wat is een stapeling van onderzoeken, sheet 12. De heer Damen.

De heer Damen: Het is misschien een vraag die we straks aan de corporaties moeten stellen, maar daar moeten ze zich wel op kunnen voorbereiden. Er staat nu bij sociale huurwoningen een beperkt aantal woningen die gerealiseerd zijn en heel veel woningen die in de harde planvoorraad zijn vastgelegd. Maar is daarvan duidelijk of de corporaties die ook kunnen bouwen? Hebben ze daar de financiële mogelijkheden voor? Of wordt er net zoals bij de Thureborgh in Dordt-West het bouwen overgelaten aan particulier initiatief? En dat vraag ik met name omdat we op het Leerpark zien dat particulier initiatief dat kleine woningen bouwt niet altijd leidt tot succesvolle complexen.

De voorzitter: Dat laatste stukje laten we er dan uit. Maar hebben corporaties genoeg financiën om te kunnen bouwen. Mensen, ik geef een winstwaarschuwing. We inventariseren de vragen nog, maar als ze niet meer allemaal beantwoord kunnen worden, dan gaan ze gewoon mee in een vragenrondje. Dan worden ze schriftelijk verder afgehandeld. De heer De Feijter.

De heer De Feijter: Dank u wel, voorzitter. Een van de oorzaken waarom er weinig of nog niet genoeg wordt gerealiseerd was onder andere financiële haalbaarheid. En ook dat zelfs als de harde planvoorraad, alle vergunningen en dergelijke kloppen, dat toch nog de bouw stagneert. En er werd ook gezegd, de gemeente bouwt niet, de gemeente faciliteert. Nu is dat, Artikel 22 van de Grondwet, heeft de overheid wel een verantwoordelijkheid voor volkshuisvesting. En ik vraag me af, in het verleden zijn er constructies geweest, zoals de publiek-private constructies, zoals gemeenschappelijke exploitatiemaatschappijen, een juridische entiteit waarin overheden en private partijen samen woningbouw realiseren. Is er wel eens overwogen om naar deze vorm van constructie of eventueel publieke constructies, om toch die woningbouw te kunnen realiseren? Bijvoorbeeld op het Maasterras, een groot project.

De voorzitter: En wordt er weer gekeken naar breder dan wat we gewend zijn en ook eigenlijk even terug naar het verleden. Kan ik dit even zien als de inventarisatie van de vragen? Dan gaan we zien hoever we komen. Ik laat u nog 5 minuten aan het woord en dan moeten we afsluiten.

Mevrouw Bruggeling: Ik heb maar één vraag. Over die stapeling van onderzoeken, ik heb slechts een korte inventarisatie bij mijn collega's gedaan. Ik heb niet een terdege bouwen, behalve dan dat zij dit herkenden als een van ... Er waren zeven redenen die de NRC opsomden en deze drie waren voor hen het meest pakkend voor de Dordtse situatie. Maar het NRC-onderzoek heeft het een natuurlijk over natuuronderzoeken, stikstofonderzoeken, allerlei dingen die voorafgaand aan de bouw moeten plaatsvinden.

De heer Korteweg: Dan pak ik hem over. De eerste die ik opgeschreven heb is, als we de woningvraag vanuit RIGO zien, hoe strookt dat met de plannen? Als ik hem goed begrepen heb, komt dat enigszins overeen. Als we gewoon puur naar de cijfers kijken, wat zegt RIGO qua segmentering? Wat zegt RIGO qua type woningen en wat zit er nu in de plannen? Dan komt dat logischerwijs niet 100 procent overeen.

Anders gezegd, wat wij nu in de programmering hebben staan, komt niet overeen met RIGO. Dat zit hem in, in de programmering zitten andere typen woningen of de verhouding appartementen-eengezinswoningen is anders. Maar ook de prijssegmentering en de eigendomssituatie, dus koop-huur, is inderdaad anders. Er zitten discrepanties in de programmering vergeleken met het RIGO-onderzoek.

Mevrouw Bruggeling: Maar dat is ook consequent aan dat je inderdaad allerlei andere opgaven ook mee moet wegen in de stad natuurlijk.

De heer Korteweg: Ja. Zoals die ruimte, zoals financiële haalbaarheid. RIGO zegt dat zelf altijd heel mooi volgens mij in het onderzoek ergens in het begin, deze behoefteraming is geen blauwdruk voor beleid. En daar zit natuurlijk wat in. Je kan het een-op-een overnemen, dan zal u dat als raad inderdaad vast kunnen stellen. Maar wat we nu zien is inderdaad dat die behoefte anders is dan wat we in de programmering hebben opgenomen.

Dan hebben we nog vragen over woonwensen, of die kloppen bij de woningbehoefte. Hoeveel bewoners of inwoners we hebben als alle woningen worden gerealiseerd. Of Dordt-West een andere opbouw kent in wat daar wordt bij gepland, of de visie in beton is gegoten.

De heer Korteweg: Ik ga ze proberen inderdaad. En ik roep uw hulp in als dat nodig is. Wordt gevraagd of we ook de sociale koop in kaart kunnen brengen wat betreft de huidige woningvoorraad. Dan moeten we even kijken hoe die segmentering plaatsvindt in alle statistische modellen of in alle bronnen waar wij onze gegevens vandaan halen. Daar moeten we echt even naar kijken, hoe is die segmentering gedaan en kunnen we daar sociale koop in de huidige voorraad in onderscheiden? Ik verwacht dat we er een eind mee kunnen komen. Dan hebben we de vraag, de woonvisie uit 2019, als ik hem goed begrepen heb, is daar bijstelling voor nodig? Ik denk dat u als raad daar zelf over gaat of er bijstelling vanuit de woonvisie nodig is. Onder andere inderdaad.

Mevrouw Bruggeling: Maar die wet regie versterking volkshuisvesting die zou daar ook aanleiding toe kunnen zijn.

De heer Korteweg: Ja, want daarin wordt straks vanuit landelijke wetgeving gewoon een bepaalde programmering opgelegd aan gemeenten.

En die behoefte dat is een, want dat dat woord hoorde ik ook vallen in deze vraag, dat is een gegeven zoals dat nu door het onderzoeksbureau RIGO is opgeleverd. Doe je dit onderzoek over een aantal jaar weer, dan zal het ongetwijfeld veranderd zijn. Dat zit er natuurlijk dik in.

De voorzitter: Mijnheer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Nog een keer een vraag voor die tafel dan. Kan iemand met expertise van die wet regie dan ook aan tafel zitten? Want ik krijg het idee dat dat behoorlijk wat impact gaat hebben op de toekomst, hoe wij moeten gaan bedenken.

Mevrouw Bruggeling: Ik zou voorstellen om een keer een losse sessie te doen, want dat is wel best complex.

De voorzitter: Ik zal hem straks herhalen. We kunnen even verder.

De heer Korteweg: Dan ga ik hem proberen verder te pakken. Een vraag over het inwoneraantal in 2035 mochten al die woningen gerealiseerd worden. Dat is lastig te geven. Dat hangt er ook mee samen van, welke woningen ga je uiteindelijk bouwen? Bouw je met name kleine woningen, dan zal dat inwoneraantal ietsje minder toenemen waarschijnlijk dan als er in die aantallen wat grotere woningen zitten. Het gemiddelde aantal inwoners nu per woning ligt boven de twee, de huishoudensgrootte is iets boven de twee. Maar stel je gaat van die 10.200 woningen alleen maar appartementen van pak hem beet 70 vierkante meter bouwen, dan kom je daar waarschijnlijk niet aan. Dat hangt samen met, wat ga je bouwen? Als je dat gemiddelde pakt van die 2,1, wat het nu is volgens mij, dan kan je hem zo extrapoleren. Dan heb je wellicht een idee erbij. Maar het hangt echt uiteindelijk samen met, welke woningen bouw je en wie komen erin wonen? Hoe groot zijn die huishoudens?

De voorzitter: Wat is het idee bij de extrapolatie?

De heer Korteweg: Als je dat gemiddelde zou pakken van die 2,1, dan kan je die 10.200 woningen maal 2,1 doen en dan heb je een inwoneraantal. Dat gaat hem natuurlijk nooit worden, maar dan heb je enigszins een idee hoeveel inwoners dat op zou kunnen leveren.

De heer Groenewege: Misschien de vraag iets verduidelijken, want een deel van die inwoners komt natuurlijk gewoon door verdunning. Dat komt uit zolderkamers en uit kelderkamers. Die gaan dan in die nieuwe woningen en een deel komt van buiten Dordrecht. En dan is het wel interessant om te weten, hoe is de verhouding daartussen?

De voorzitter: Ik moet het afronden, want er komt hierna een vergadering. Ik ga de vragen even met u delen die nog openstaan zodat die niet vergeten worden. En die worden in de komende weken beantwoord. Ik begin even vanaf het begin. Er is iets toegezegd over de saldovoorraad per woningtype. Dat gaat om gegevens. Overzicht van de plannen, dat moeten we blijkbaar politiek inbrengen. Maar dat komt nog wel even. Dan werd er gevraagd om RIGO aan tafel hier uit te nodigen om inzicht te geven in hoe getallen worden opgebouwd, want dat hebben we nodig voor de onderbouwing van de voorraad betaalbaar die genoemd staat in het onderzoek. Dan hebben we nog openstaan aan vragen of er een categorie huur kan worden toegevoegd.

Dat heeft de heer Uysal ingebracht. De segmentering in Dordt-West, categorie sociale koop. Klopt dat? Die heeft hij wel al gehad. Sorry. Dan had ik hem verkeerd genoteerd. En dan hadden we nog de vraag, zijn corporaties financieel in staat om voldoende te kunnen bouwen? Dat was uw vraag. En dan sloot de heer De Feijter erop aan, zijn er ook andere mogelijkheden om tot voldoende bouw te komen dan wat we op dit moment doen? En dan is er nog een slotvraag toegevoegd, van de heer Roggekamp een verzoek, en dat is eigenlijk aan deze commissie. Of we nog een extra commissie willen waar uitleg wordt gegeven over de wet regie. Dat er iemand met expertise daarover kan voorlichten. Dat moet ik aan de hele commissie voorleggen. Willen we behalve het rondetafelgesprek ook nog een extra overleg met een expert? Mijnheer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Sorry, ik moest even eruit om even lekker te hoesten. Maar hebben we hebben we het dan over de regie vanuit de provincie of hebben we het over iets anders? Want ik miste dat wel even net natuurlijk.

De voorzitter: Dan hebben we het over de wet regie die nu in de Eerste Kamer ligt en die heel veel invloed gaat hebben op hoe we hier het lokale beleid moeten vormgeven. Er werd eigenlijk aangeraden dat samen wel heel lastig wordt, omdat het heel ingewikkeld is.

De heer Roggekamp: De reden dat ik dat graag wil in ieder geval hier besproken, of bij de tafel of los, dat maakt mij niet uit. Maar als wij hier gaan bedenken hoe we het willen inrichten met al die partijen en vervolgens komt die wet regie eroverheen die zeggen, hartstikke leuk, maar het moet heel anders, dan wil ik liever dat op voorhand weten. En dan heb ik graag dat de experts ons dat uitleggen.

De voorzitter: Wordt dit idee gedragen? Wie zegt, dat zijn we met de heer Roggekamp eens? Even graag handen een beetje half omhoog. Hoeft niet helemaal. Dan gaan we kijken met de griffie in hoeverre dat mogelijk gemaakt wordt. De heer Groenewege heeft nog een aanvulling.

De heer Groenewege: U zei net dat die wet nog in de Eerste Kamer ligt. Is het niet handiger om hem te bespreken als die is vastgesteld? Want daar kan nog van alles aan wijzigen natuurlijk. Of die kan niet aangenomen worden.

De voorzitter: En zelfs daarna kan er nog van alles aan wijzigen. Wanneer wordt er besloten in de Eerste Kamer?

De heer Korteweg: Weet u het, weet ik het. Dat is al heel vaak uitgesteld. Ik durf daar geen zinnig antwoord meer op te geven. Ik denk in ieder geval na een kabinetsformatie, is mijn inschatting. Maar geen idee is het antwoord.

De voorzitter: Dan moeten we ons als commissie wel realiseren dat ook dat weer niet helemaal zou kunnen kloppen omdat er nog niet besloten is. Maar een expert binnenhalen kan los daarvan ook. We gaan met de griffie uitzoeken wat er mogelijk is. Dank u wel allemaal. Glazen flesjes, alles graag weer even meenemen. Dank u wel.

5. Invoeren nul-emissiezone stadslogistiek binnenstad Dordrecht per 1 juli 2026 - Raadsvoorstel

Voorzitter: Mevrouw Van Vugt-Roose
Raadsgriffier: Mevrouw Bronsveld
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Ayverdi (DENK)
Dhr. Van den Berg (Gewoon Dordt)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. Damen (Partij van de Arbeid)
Mevr. Dijkstra (Gewoon Dordt)
Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)
Dhr. Hartmeijer (SP)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Mevr. Nieuwland (ChristenUnie/SGP)
Mevr. Pichel (Forum voor Democratie)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Van der Spoel (Fractie van der Spoel)
Dhr. Stolk (VSP)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)
Dhr. De Vries (VSP)
Dhr. Wringer (Beter voor Dordt)

Portefeuillehouder: wethouder R. van der Linden

Ambtelijke ondersteuning: dhr. Paans

De voorzitter: Als de deuren weer dicht mogen en de wethouder hier ook nog aan tafel komt zitten. Ja hoor, welkom. Is helemaal goed. Iedereen hartelijk welkom. Alle raads- en commissieleden, en ook alle bezoekers op de tribune en ook eventuele kijkers thuis. We gaan eerst een voorstelrondje doen, zodat dat ook weer goed in het verslag terechtkomt. En direct naast mij zit mevrouw Pichel, maar die komt zo weer terug. En dan daarnaast gaan we verder.

De heer Stolk: Leo Stolk, VSP.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De heer Van den Berg: Elco van den Berg, CDA Dordt.

Mevrouw Dijkstra: Marjanne Dijkstra, Gewoon Dordt.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Gorter: Wouter Gorter, Op Ons Eiland.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Hartmeijer: Raymond Hartmeijer, SP.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos-Lambinon, Partij voor de Dieren.

De heer Kuhlmann: Alexander Kuhlmann, Dordtse VVD.

De heer Van der Spoel: Wouter van der Spoel, Fractie van der Spoel.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer Ayverdi: Emin Ayverdi, DENK Dordrecht.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

De heer Van der Linden: Rick van der Linden, wethouder.

De heer Paans: Leendert-Jan Paans, griffiemedewerker.

Mevrouw Bronsveld: Commissiegriffier Corine Bronsveld.

De voorzitter: En ik ben Franciske van Vugt, vanavond uw voorzitter. We hebben over het onderwerp wat hier vanavond besproken wordt twee eerdere vergaderingen gehad, op 16 september en op 30 september. Toen is er ingesproken, ook beide keren. En we hebben ook een technische toelichting op het hele dossier gekregen. De commissie heeft daarna besloten om het nu oordeelsvormend te agenderen en daar kwam een heel aantal politieke vragen uit. Die hebben eigenlijk met zijn allen verzameld en daar wordt straks ook door iedereen op ingegaan. Ik doe het ietsje anders dan wat er in mijn voorbeeld staat. Ik wil iedereen vragen om de eerste termijn aan te geven wat je van alle vragen vindt en wat jullie mening als partij over het hele voorstel is. En daarna krijgen we meer het debat en dan de reactie van de portefeuillehouder. Dan gaan we naar de tweede termijn en dan moeten we ook dit zelfs vanavond weer gedeeltelijk afronden. Wie mag ik de beurt geven voor de eerste termijn? U heeft een ordevoorstel.

De heer Kuhlmann: Voorzitter. Ja, althans, ik weet niet of ik u goed verstaan heb, maar het is volgens mij een goede gewoonte om in de woordvoering ook op elkaar te kunnen reageren. Ik neem aan dat daar nu ook in de eerste termijn gewoon ruimte voor is. Daar twijfelde ik even over toen ik u hoorde.

De voorzitter: Die twijfels snap ik, want ik was niet volstrekt duidelijk. U heeft daar een raak punt. Maar natuurlijk mag dat, want er worden al meningen gegeven. U mag elkaar bevragen en elkaar de nieren proeven. Ik zag heel wat vingers gaan van mensen die al iets te zeggen hebben. Laat ik eens naar mevrouw Dijkstra gaan van Gewoon Dordt.

Mevrouw Dijkstra: Dank u wel, voorzitter. Die zero-emissiezone waar het vandaag over gaat, sowieso ook de politieke vragen, die zal een keer worden ingevoerd, denken wij. Ik denk dat de raad de keuze heeft gemaakt om die zero-emissiezone in te voeren. Gewoon Dordt maakt zich vooral zorgen om de consequenties voor de ondernemers in de stad. En dan met name de ondernemers van de markt.

We zijn voornemens om volgende week een amendement in te dienen om te zorgen dat de marktondernemers ontheffing kunnen krijgen tot 2035. Maar dat geldt natuurlijk eigenlijk alleen op de dagen dat de markt hier staat is, op vrijdag en op zaterdag. En misschien is daar wel al deels in voorzien, maar we vinden dat het niet duidelijk genoeg in alle stukken staat.

De voorzitter: Dat is helder. Hier wordt al een amendement aangekondigd, waarmee de marktondernemers worden hoe ontzien. En tegelijk is dat ook impliciet de mening over het raadsvoorstel. Er waren al heel veel vingers. De heer Venderbos.

De heer Venderbos-Lambinon: Voorzitter, dank. De Partij voor de Dieren is verheugd dat er eindelijk stappen worden ondernomen voor de invoering van een zero-emissiezone in Dordrecht. Liever hadden wij gezien dat de datum van invoering 1 januari 2026 op de plaats had blijven staan.

Het voorliggende voorstel kan in grote lijnen op onze instemming rekenen, evenals de keuze en omgeving van de zone. We hebben wel enige kanttekeningen bij de ontheffingen. In het raadsvoorstel slaat slechts vermeld dat er dag ontheffingen verleend kunnen worden en is er geen maximum aan verbonden. In onder andere Den Haag en Leiden wordt een dag ontheffing maximaal 12 maal per jaar verleend, voor leveranciers en ondernemers die incidenteel de stad in moeten. Niet maximaliseren betekent naar onze mening dat een aanvrager onbeperkt kan aanvragen voordat de doelstelling niet gehaald kan gaan worden. Wij overwegen hierover een amendement in te dienen. Met de belangen van ondernemers van de weekmarkt moeten we zorgvuldig omgaan. Een overgang voor deze ondernemers moet in nauw overleg met de ondernemers zelf gebeuren. De laadinfrastructuur dient op orde te zijn, ook na verhuizing naar het Begijnhof. Voor een goede inrichting van de zone kunnen we leren van fouten en ervaringen van andere gemeenten, zoals Eindhoven en Tilburg. Op de vraag of de raad een zero-emissiezone moet invoeren, is naar de mening van de Partij voor de Dieren maar één antwoord mogelijk, beter nu dan later. De luchtkwaliteit van de binnenstad van Dordrecht wordt dagelijks als slecht aangegeven. Ik begon mijn bijdrage met dat we liever hadden gezien dat de datum van 1 januari 2026 had moeten blijven staan. Een nog latere ingangsdatum is voor de Partij voor de Dieren dan ook onacceptabel. Dank.

De voorzitter: Ook u kondigt een amendement aan om de overgang voor de ondernemers soepeler te laten verlopen. Dat heb ik er uit opgemaakt. Of ging het om de laadinfrastructuur die op orde moet zijn?

De heer Venderbos-Lambinon: Nee, het ging om het maximaliseren van het aantal ontheffingen. Zoals het er nu staat, kan iemand een dag ontheffing aanvragen. Alleen zoals wij hem lezen, kan het betekenen dat hij voor elke dag een dag ontheffing aan kan vragen. En dat is denk ik niet de bedoeling.

De voorzitter: Het maximaliseren van de ontheffingen. Dat staat centraal. De heer Van den Berg, CDA.

De heer Van den Berg: Dank, voorzitter. Ik mag mijn bijdrage leveren, neem ik aan.

De voorzitter: U mag uw bijdragen leveren.

De heer Van den Berg: Wij staan als CDA achter het besluit om de emissie in Dordt terug te dringen om zo een schonere en veiligere stad te krijgen. En de vraag of het juiste gebied is aangewezen, hier overwegen wij een voorstel in te dienen om juist het Begijnhof en het Achterom uit de zone te halen, zodat er ruimte blijft voor de marktondernemers, zonder allerlei vrijstellingen te verlenen, en zo de toekomstige plek van de markt te kunnen benaderen. Zo voorkomen we de rechtsongelijkheid omdat de zone voor iedereen geldt met de genoemde vrijstellingen in het voorstel. En daarna staat het vrij om in de toekomst, als het beoogde materiaal waar nu nog niet echt oog op is voor de marktlieden, wel beschikbaar is, kunnen we die zone alsnog uitbreiden naar bijvoorbeeld een negentiende-eeuwse schil. Dit zorgt voor een vriendelijkere plek voor onze ondernemers, biedt perspectief voor de marktondernemers en draagt bij aan het terugdringen van emissie zonder veel bureaucratie vanwege allerlei vrijstellingen. Wat betreft die ontheffingen, dat moet wat ons betreft eenvoudig, duidelijkheid en zekerheid geven. We hebben vertrouwen in het landelijk loket van het RDW. En wat ons wel zorgen baart is echter de verhalen van andere steden, zoals Tilburg, die na zes maanden waarschuwen in de eerste twee maanden 1800 bekeuringen heeft uitgeschreven. Wij zouden graag horen van de wethouder hoe hij zich inzet om de Dordtse ondernemers die hun waarschuwing ontvangen in het eerste halfjaar, dat is meestal enkel op papier, dat hier ook actief en persoonlijke benadering wordt toegepast om te kijken naar mogelijkheden en perspectief voor vervanging van de bedrijfsauto of mogelijkheden voor de vrijstelling, om zo te voorkomen dat we de Dordtse ondernemers uit het mkb op kosten jagen door onwetendheid, of misschien wel ook een klein beetje halsstarrigheid van de ondernemer. Wij staan achter het besluit om emissie in onze stad naar beneden te brengen. En daar draagt deze zone wat ons betreft aan bij. Dank.

De voorzitter: Ook een voorstel en tegelijk ook een vraag aan de wethouder voor straks. En de heer Hartmeijer wil er graag een vraag over stellen.

De heer Hartmeijer: Voorzitter, een vraag aan de heer Van den Berg. CDA is blij met die zero-emissiezone. Er zijn voordelen, schone lucht, et cetera. Maar weegt die voordelen voor het CDA op tegen de tegen ook wel nadelen die er zijn? Bijvoorbeeld heel veel vergunningen, het plaatsen van allerlei camera's, heel veel kosten. Misschien wel bureaucratie voor al die vergunningen. Weegt dat tegen elkaar op?

De voorzitter: De heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Wij delen ook de zorg over de op te gooien bureaucratie of dan veelal vrijstellingen. Toch zien we daarin wel ook de landelijke richtlijn die daar passend voor is en proberen we hier ook een kleine aanpassing te doen, zodat we ook richting de marktondernemers ruimte bieden, zonder meer vrijstellingen weg te hoeven geven. En draagt dat wat ons betreft ook bij aan de vooroordelen op tegen de nadelen, inderdaad.

De voorzitter: De heer Van der Spoel. Ik zie verschillende vingers, maar zijn er nog mensen die nog willen reageren op de woordvoering van de heer Van den Berg? Dan doen we dat eerst. Nee. Dan gaan we door naar de heer Van der Spoel met zijn eigen woordvoering.

De heer Van der Spoel: Dank u wel, voorzitter. Een iets ander geluid. Want laat ik maar meteen met de deur in huis vallen, de invoering van een zero-emissiezone vind ik de grootste lariekoek die er bestaat.

We doen alsof we fantastisch bezig zijn met het klimaat en een betere leefomgeving, maar ondertussen varen er dagelijks honderden schepen langs op het drukste rivieren knooppunt van Europa. We halen er vrolijk nog meer cruiseschepen bij en bouwen ondertussen een nieuwe woonwijk pal naast de A16, waar de wooncomplexen naar binnen gericht gebouwd moeten worden vanwege de geluidsoverlast en de slechte luchtkwaliteit. Maar goed, we moeten de rest van Nederland natuurlijk wel laten zien dat we in Dordrecht zo goed bezig zijn. Dan de vraag over de aparte regeling voor de ondernemers voor de markt. Ik ben gevoelig voor het argument dat zij op de dagen dat de markt er is, letterlijk het gebied even inrijden en daarna hun wagen direct weer wegzetten. Voor die paar minuten per week vind ik dat we een uitzondering moeten maken. Laat die ondernemers zelf bepalen wanneer ze overstappen op een nieuwe wagen of ermee stoppen. Dat is eerlijker en menselijker. En dan de vraag hoe we de zone zo in kunnen richten dat hij vriendelijk is voor Dordtse ondernemers. Laten we niet doen alsof deze zone vriendelijk ingericht kan worden voor hen.

Dat kan gewoon niet. Ik sta zelf regelmatig ook op een markt in zo'n emissieloze zone en ik kan u vertellen, het is bloedirritant. Een driedaagse markt in Amsterdam kost me al gauw 90 euro extra om er überhaupt te mogen staan met mijn dieselbus. En dat kan je gewoon niet een op een doorbreken aan je klanten. En als je dan indirect, want zo zie ik het, gedwongen wordt om een nieuwe wagen aan te schaffen, gaat dat gewoon te kosten van je pensioenpotje. Daar heb je dan al die jaren hard voor gewerkt. Nee, voorzitter, deze raad moet gewoon geen nul-emissiezone invoeren. Maar ik ben ook niet achterlijk. Mocht die zone er gaan komen, dan schuif die ingangsdatum dan alsjeblieft zo ver mogelijk naar achteren. Dat is nog beter voor het milieu ook, want sommige mensen gaan gewoon een tweede brandstofauto kopen zodat ze daarmee het centrum in kunnen rijden. En dan kan de dieselbus gebruikt worden voor de rest van het eiland. Voorzitter, laten we hier als raad niet in meegaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw betoog. En dan komt de vraag van mevrouw Pichel van Forum voor Democratie.

Mevrouw Pichel: Dank u wel. Een vraag aan de heer Van der Spoel. Hij gaf aan eigenlijk hier niet voor te zijn, maar ging er niet vanuit dat het dat ging halen. En ik hoorde hem ook twee dingen zeggen. De ene was eventueel de ontheffing en de ander was mogelijk gewoon uitstel. Mag ik even voor de duidelijkheid hebben wat daar zijn uitspraak over is? Of het ontheffing is tot een bepaalde datum of juist uitstel, of een combinatie van beiden?

De heer Van der Spoel: Ik denk als dit wordt doorgevoerd, want ik vermoed dat daar een meerderheid voor is, dan kan geloof ik in sommige gemeentes dat het tot 2030 wordt uitgesteld. Daar ben ik dan voorstander van.

De voorzitter: Ja, er waren twee vragen.

Mevrouw Pichel: En met betrekking tot de ontheffing. Er is ook nog sprake van en een verzoek mogelijk tot ontheffing. En ik was even benieuwd naar uw standpunt over de ontheffing.

De heer Van der Spoel: Ik ben best gevoelig voor wat het CDA net inbracht voor de marktondernemers, om die zone te beschrijven. Daar wil ik over na gaan denken, of we daar iets als raad mee kunnen. En met ontheffingen denk ik inderdaad dat je voor de markt een uitzondering kan maken. Hoe we dat precies voor moeten gaan geven, dat weet ik nog niet. Daar heb ik de komende week nog even om over na te denken, als het volgende week op de raad wordt besproken.

De voorzitter: Heeft u nog een vraag?

Mevrouw Pichel: Ja, dan eigenlijk daar nog een kleine aanvulling op. Want in beantwoording van bepaalde technische vragen hebben we teruggekoppeld gekregen van de ambtelijke ondersteuning dat het aanvullend verstrekken van een ontheffing, omdat er ook een looptijd is van 20 jaar van een marktvergunning, dat het voor Dordrecht dubbelop zou zijn en een ongelijk speelveld zou creëren. Ook een eventuele wens om dan ontheffing aan te vragen tot 2035, wordt hier eigenlijk al aangegeven dat dat niet kan of niet eerlijk zou zijn. En wat is daarop uw reactie?

De heer Van der Spoel: Dan denk ik dat het voorstel van het CDA een heel goed voorstel is.

De voorzitter: Nog reacties op de heer Van der Spoel. Dan gaan we door naar een volgende woordvoering de heer Wringer.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Om maar met de deur in huis te vallen, Beter voor Dordt is tegen de invoering van een zero-emissiezone stadslogistiek. Het elektrificeren van personenauto's, bedrijfsbusjes en vrachtauto's gaat zo snel dat nu al en in de nabije toekomst de hoeveelheid voertuigen die rijden op fossiele brandstoffen drastisch zal afnemen. Op dit moment worden er van de nieuwe personenwagens die verkocht worden ongeveer een derde volledig elektrisch, een derde hybride en een derde die nog op fossiele brandstof rijden, waarbij dieselvoertuigen al virtueel op nul staat. Leaserijders worden verplicht volledig elektrisch te rijden. Voor particulieren is er een redelijke keuze om onder de 25 duizend euro volledig elektrisch nieuw te rijden. En daarnaast komen er ook steeds meer gebruikte elektrische personenwagen op de markt. Ook de vrijkoop van elektrische bedrijfsbureau door het dak, mede door subsidies en de afschaffing van BPM op dieselmussen. Hetzelfde gaat gebeuren voor de zwaardere vrachtwagens. Er komt een tijd dat er alleen nog maar elektrische of waterstof aangedreven vrachtwagens mogen worden verkocht, maar deze zijn nu nog niet te betalen. Ze beginnen bij 150 duizend euro tot 400 duizend euro. En voor een kleine ondernemer of zzp'er is dit niet op te hoesten.

De prijzen staan ook niet in verhouding tot de gebruikte Euro 6 vrachtwagen die nu voor ongeveer rond de 30 duizend euro beschikbaar zijn. Beter voor Dordt is ervan overtuigd dat je als je alle ontheffingen en vrijstelling landelijk en lokaal meeneemt, er niet veel voertuigen overblijven die in 2027 zijn vervangen door elektrische voertuigen. Het opdringen van een zero-emissiezone stadslogistiek geeft dan ook een gigantische druk op al onze Dordtse ondernemers. Het gaat ze nu heel veel geld kosten om emissieloos te gaan rijden en over 15 jaar is het probleem op een organische manier opgelost. Waarschijnlijk voor de utopische datum van 2040 waarop dit college klimaat- en energieneutraal wil zijn.

Beter voor Dordt roept de raad dan ook op om geen 550 duizend euro te investeren in een zero-emissiezone stadslogistiek plus alle kosten voor administratie, handhaving en onderhoud voor de komende 15 jaar, maar dit geldt te investeren in een logistieke cityhub aan de rand van de stad, om vandaaruit de binnenstad elektrisch te bevoorraden. Hier kunnen dan ook de kleinere ondernemers aan deelnemen. In 2021 was de raad al verdeeld over de invoering van een zero-emissiezone stadslogistiek. Met 19 stemmen voor en 17 stemmen tegen is dat plan met een nipte meerderheid toen aangenomen. Maar met voortschrijdend inzicht moeten de politieke partijen toch ook gemerkt hebben dat de ontwikkelingen zo snel gaan dat het verplicht instellen van een zero-emissiezone niet meer van deze tijd is. Het lost zich vanzelf op in de nabije toekomst. Beter voor Dordt is van plan een of meerdere amendementen of moties in te dienen om af te zien van de zero-emissiezone stadslogistiek in Dordt. Het stoppen van het opdringen van elektrische voertuigen aan ondernemers en gewoon de markt zijn werk te laten doen, dan is heel Nederland rond 2040 een zero-emissiezone. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Een aankondiging van meerdere amendementen, waarmee u het voorstel van tafel wil halen. Kunt u iets meer duiden over welke onderdelen de verschillende amendementen gaan? Dan kan er ook op gereageerd worden. Want nu is het alleen maar voor of tegen.

De heer Wringer: Ons belangrijkste amendement is natuurlijk gewoon het afschaffen van de zero-emissiezone. Mocht dat niet aangenomen worden, dan zullen we een stapje teruggaan en misschien aansluiten bij het amendement van Gewoon Dordt om het uit te stellen tot 2035. En misschien als dat niet aangenomen wordt, een amendement om het tot na de verkiezingen uit te stellen en kijken hoe de nieuwe raad erover denkt.

De voorzitter: De volgorde is helder. GroenLinks met de heer Bootsman.

De heer Bootsman: Ik heb even nog een vraag aan de heer Wringer, als dat mag. Ik wil de vraag of ik hem goed begrepen heb. De heer Wringer zegt eigenlijk, het gaat zo snel nu op de markt en voortschrijdend inzicht is voor Beter voor Dordt ... Beter voor Dordt zegt eigenlijk, die zero-emissiezones is helemaal niet nodig, het lost zich vanzelf op over een aantal jaar. Heb ik dat correct, dat de heer Wringer dat zo bedoelt?

De heer Wringer: Ja, dat heeft u correct verstaan.

De voorzitter: De heer Van den Berg, een vraag.

De heer Van den Berg: Ik hoorde mijnheer Wringer het voorstel uit 2021 aanhalen, dat dat met nipte meerderheid is aangenomen. Volgens mij was inderdaad Beter voor Dordt daar toen wel voorstander van. U zegt, wij zijn ook daarin tot inkeer gekomen?

De heer Wringer: In 2021 heeft één raadslid van Beter voor Dordt voorgestemd. En dat is het. En de hele fractie van de VVD heeft tegengestemd.

De voorzitter: Dat was wat anders. De heer Kuhlmann zei, de hele fractie was toen één persoon. De hele fractie heeft wel degelijk voorgestemd. Zijn er nog meer vragen aan de heer Wringer van Beter voor Dordt? Nee. Dan gaan we naar de heer Hartmeijer van de SP.

De heer Hartmeijer: Dank u, voorzitter. Een beetje ook een ander geluid, een navolging van de eerdere sprekers. Want waar wij al voor vreesden, gaat nu waarschijnlijk ook gebeuren, een nul-emissiezone. Een idee waar wij al nooit de meerwaarde van inzagen. Want het klinkt natuurlijk prachtig. Schonere lucht, minder vervuilende auto's. Dat zijn prima doelen in zichzelf. Maar als ik kijk naar het voorstel betreft de breed omvattende ontheffingslijstjes waarin uitzonderingen staan, zoals bepaalde vrachtauto's, bedrijfsauto's in algemene zin tot aan een uitzondering vanwege bedrijfseconomische redenen, dan is dat zo breed en vaag gedefinieerd vanuit de landelijke regelgeving dat je kunt afvragen, als iedereen die in de binnenstad moet zijn met een te schadelijk voertuig een ontheffing of uitzondering kan krijgen, wat is dan nog het idee van die hele nul-emissiezone? Voor wie richten we die dan in? We gaan tenslotte al werken aan beleid wat bezoekers van de stad verleidt om hun auto's aan de randen van de binnenstad in de parkeergarage te plaatsen. En qua technologische ontwikkeling, mijn buurman die zei dat ook al, gaan we al naar steeds schoner transport en dat is erg positief. Maar naar ons idee betekent die nul-emissiezone vooral veel inregelen, kosten en veel bureaucratie optuigen.

De groep die met name veel zorgen heeft geuit zijn de ondernemers van de weekmarkt. En de vergelijking met de markt in Rotterdam kwam ter sprake in de vorige sessie, waar een tijdelijke collectieve ontheffing geldt. Nu begrijp ik uit de beantwoording van het college op mijn vraag dat de huidige marktondernemers één algemene ontheffing krijgen voor de dagen van de markt, totdat zij aan de eisen van de zone kunnen voldoen. Daarmee gaan wij ervan uit dat deze ondernemers de tijd krijgen om op eigen tempo om te schakelen naar schoner vervoer. Zou de wethouder dat kunnen bevestigen en daarmee de zorg van de marktondernemers kunnen wegnemen? Of wordt hier iets anders bedoeld? En onder welk kopje in het voorstel valt dit dan? Want op het moment dat we over dit voorstel besluiten, moet deze regel wel opgenomen zijn in het voorstel zelf. We gaan er daarnaast van uit dat nieuwe ondernemers zullen moeten kiezen voor een schoner transport, al voordat zij deel gaan uitmaken van de markt. Dat klinkt op zich wel logisch, maar wij zouden toch graag zien dat maatwerk nog altijd mogelijk is en er niet al te streng gekeken wordt naar deze nieuwe marktondernemers. Ten slotte is de tijd dat zij rijdend doorbrengen in de zone zeer beperkt. Het gaat om enkele minuten per dag. En dan de vraag over PFAS. Wij willen naar een PFAS-vrije wereld. De auto-industrie zal aan de bak moeten om alternatieven te ontwikkelen, net als andere sectoren. Dank.

De voorzitter: Zijn er vragen aan de heer Hartmeijer van de SP? Op dit moment niet. Dan gaan we door naar een volgende woordvoering. Als ik een bepaalde kant op kijk, gaan er meteen vingers omhoog. De heer Bootsman van GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank u wel, voorzitter. Schone lucht en het verminderen van de CO₂-uitstoot is wat GroenLinks Dordrecht betreft een voorwaarde voor een gezonde stad. Daarom staat Groenlinks Dordrecht volledig achter de uitgangspunten van de zero-emissiezone stadslogistiek.

Voorzitter, de afgelopen weken hebben we tijdens de beeldvormende vergadering veel bezorgde ondernemers gesproken. Van de markt, maar ook uit onze stad. En wij weten dat niet alleen onder hen, maar ook onder andere ondernemers en inwoners zorgen leven. Denk bijvoorbeeld aan mensen met een aangepaste hostelbus.

Zij zijn particulieren maar rijden op grijs kenteken, waardoor hun voertuig wordt gezien als een bedrijfsbezoek. Voor deze groep kunnen de regels rondom de zero-emissiezone onbedoeld impact hebben. Daarom zijn wij blij dat er voor deze mensen een mogelijkheid bestaat tot ontheffing. We zien dat er veel vrijstellingen en ontheffingen worden voorzien. Ook marktondernemers zullen straks een ontheffing moeten aanvragen en GroenLinks wil hierbij de nadruk leggen op het volgende. Het aanvragen van een ontheffing moet makkelijk en menselijk zijn. Als een ondernemer deze nodig heeft, moet dat zonder onnodige, bureaucratische drempels kunnen. Laten we voorkomen dat mensen door tientallen administratieve hoepels moeten springen. De procedure moet duidelijk, toegankelijk en zo veel mogelijk stressvrij zijn, zodat ondernemers zich kunnen richten op hun werk in plaats van op papierwerk. Daarnaast vinden wij het ook wel belangrijk dat er één lijn wordt gevolgd voor alle ondernemers. Daarom zijn wij geen voorstander van aparte regels voor marktondernemers ten opzichte van de andere ondernemers. Want zoals wij hebben kunnen lezen in de antwoorden op de technische vragen, kan daar rechtsongelijkheid uitkomen. Het naar achteren verschuiven van de ingangsdatum van de zero-emissiezone is wat GroenLinks betreft geen optie. De ambitie om schonere lucht te realiseren vraagt om duidelijkheid en om doorpakken. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Van der Spoel, u heeft een vraag aan de heer Bootsman.

De heer Van der Spoel: Dat klopt. Ik hoor GroenLinks zeggen dat ze inderdaad goed hebben geluisterd en heel veel zorgen hebben gehoord. Wat heeft GroenLinks daar dan mee gedaan?

De heer Bootsman: Dank voor deze vraag. Wat wij daar eigenlijk mee hebben gedaan is dat wij net ook al duidelijk een oproep richting de wethouder hebben gedaan van, wij snappen dat het voor die mensen vervelend is als er bijvoorbeeld een ontheffing aangevraagd moet worden en dat moet gewoon heel makkelijk voor die mensen gaan zonder duizend en één bureaucratische hink-stap-sprongen. Dat het zo makkelijk mogelijk is voor die mensen om die ontheffing te krijgen. En niet dat ze daarvoor heel veel stress moeten hebben, heel veel tijd moeten aanbesteden en ga zo maar door.

De voorzitter: Mevrouw Pichel.

Mevrouw Pichel: Een vraag aan de heer Bootsman. Het is natuurlijk nobel om dat zo te zeggen, om zo min mogelijk stress van te hebben. Onze eigen ambtelijke ondersteuning geeft in de beantwoording van de vragen aan dat het verstrekken van die ontheffing gewoon geen optie is voor Dordrecht, omdat het dubbelop zou zijn en een ongelijk speelveld zou creëren ten aanzien van de looptijd van die marktvergunningen. Op welke manier rijmt u dat met uw wens dat er wel een ontheffing komt?

De heer Bootsman: U heeft het op dit moment over de ontheffing tot 2035 waarvan wij ook aangeven, dat kan inderdaad voor rechtsongelijkheid zorgen, dus dat liever niet.

Maar wij hebben het bijvoorbeeld over als marktondernemers een ontheffing moeten aanvragen omdat hun voertuig nog niet elektrisch te krijgen is voor die grote marktkramen. Wij hebben het over de ontheffingen om bedrijfseconomische redenen die gegeven kunnen worden. Over dat soort ontheffingen hebben wij het.

En niet over de ontheffing tot 2035, want daar staat inderdaad in de beantwoording wat u ook al aangeeft. En daar gaan wij in mee.

De voorzitter: Die vraag is beantwoord. Dan gaan we naar de heer Ayverdi van DENK. Er is nog iemand met een ... De heer van den Berg.

De heer Van den Berg: Ik hoorde mijnheer Bootsman zeggen, wij willen geen verdere opschorting van de tijdlijn. In het voorstel is natuurlijk dat er een half jaar later wordt ingesteld. Proef ik erin dat u zegt, nee, het moet wel per 1 januari gebeuren? Of is het wel in lijn met het voorstel wat hier ligt?

De voorzitter: Natuurlijk het allerliefste zo snel mogelijk, maar wij gaan daarin wel mee met de lijn van het voorstel.

De voorzitter: Dan gaan we nu naar de heer Ayverdi van DENK.

De heer Ayverdi: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, DENK Dordrecht steunt het streven naar een schonere en gezondere stad natuurlijk. Maar met dit voorstel voor de nul-emissiezone moeten we ons afvragen, gaat het nog om duurzaamheid of vooral om symbolisch beleid dat ondernemers raakt zonder echt milieuwinst te boeken?

De brief van het college erkent zelf dat ondernemers zich zorgen maken over de economische haalbaarheid, de beschikbaarheid van voertuigen, de laadinfrastructuur en zelfs de trillingen in de historische binnenstad. Maar wat doet het college vervolgens? Het verschuift de invoeringsdatum met slechts zes maanden naar 1 juli 2026 en neemt verder simpelweg de landelijke regels over. Voorzitter, dit is geen maatwerk voor Dordrecht, dit is een kopie van de Haagse regels zonder rekening te houden met de lokale, Dordtse realiteit. Daarom stellen wij voor om de amendementen te steunen wat betreft ontheffing voor marktondernemers tot 2035. De nul-emissiezone moet niet de ondernemers van Dordrecht de nek omdraaien, maar juist samen met hen werken aan een haalbaar en eerlijke transitie. DENK Dordrecht zal daarom kritisch zijn bij de besluitvorming en roept het college op om met een echt Dordts plan te komen. Een plan dat duurzaamheid en bestaanszekerheid verenigt in plaats van tegenover elkaar zet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor de bijdrage. Ik zie ook hier een vraag van heer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dank, voorzitter. Mijn idee was dat het een component is van diverse steden, brancheverenigingen die zich achter de regels en het pad naar emissievrije zones stellen en dat het niet gaat om Haagse regels die worden opgelegd of die we onszelf opleggen. Hoe kijkt u daarnaar?

De heer Ayverdi: Dank u wel. Dan verander ik het in regels vanuit andere gemeenten in plaats van Haagse regels, als dat zo is inderdaad.

De voorzitter: Helder. En dan vragen we straks aan de wethouder of die daar even op in wil gaan.

De voorzitter: De heer Gorter heeft er ook een vraag over. Nee? Dan ga ik eerst naar de mevrouw Nieuwland van ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Dank u wel, voorzitter. Al in 2021 is de routekaart zero-emissie voor stadslogistiek vastgesteld. Een duidelijke vooraankondiging van waar we met de Dordtse binnenstad naartoe wilden. We gaan voor een betere luchtkwaliteit en een gezondere en duurzamere leefomgeving. Maar wat dan natuurlijk wel belangrijk is, is dat het op een zorgvuldige manier gebeurt en dat de ondernemers ook goed advies krijgen. En ook dat we leren van eventuele fouten die in andere gemeenten zijn gemaakt. Daarom ben ik ook blij met de sessies die we de afgelopen tijd hebben gehad en ook vorig jaar al. En ik moet zelf wel zeggen dat een aantal van mijn zorgen in elk geval zijn weggenomen. Ook als je van andere steden hoort hoe het tot nu toe gaat en ook hoe de landelijke vrijstellingen werken, dan ben ik er in die zin niet zo heel bang voor of dat ook in Dordrecht goed gekomen. Het is natuurlijk fijn dat mijn zorgen zijn weggenomen, maar die Dordtse ondernemers die zitten heel vaak nog wel met heel veel vragen en zorgen. En daar hebben we uiteraard ook onze sympathie voor. En daarom hoop ik ook vooral dat we lokaal ook gewoon echt ruimhartig zijn in de toepassing straks van de hardheidsclausule en bijvoorbeeld de mogelijkheid tot ontheffing vanwege dreigend faillissement. Ik ben ook wel heel benieuwd wat de wethouder zelf ook vindt van de suggestie van de heer Van den Berg voor de marktondernemers. Ik denk dat we allemaal wel de sympathie voelen voor de marktondernemers en dat we hen als het ware ook graag tegemoet zouden komen.

Of daarvoor nu een algemene vrijstelling de juiste route is, mevrouw Pichel die haalde het ook al aan, de zorgen van dubbelop. Dat vinden we lastig inderdaad, of dat juridisch allemaal wel de goede weg is. Maar we zijn wel heel benieuwd of er andere mogelijkheden zijn, zoals inderdaad de zonering. Met het uitstel van een half jaar kunnen we goed leven. Beter wat uitstel en dan een goede en efficiënte invoering dan haastwerk. En een klein puntje wat ik daar nog niet helemaal helder bij heb, klopt het dan ook dat de handhaving dan ook pas nog een half jaar later start, uiteindelijk pas per 1 januari 2027? Ik zie al een knikje van de wethouder. Dank u wel daarvoor. Dat was hem.

De voorzitter: Iemand verduidelijkende ... Nee. Dan gaan we naar de heer Gorter van Op Ons Eiland.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Dordrecht is een stad met een rijke geschiedenis en een vooruitstrevende blik op de toekomst. Nog geen acht jaar geleden hadden wij de beste markt van Nederland. 2002, 2004 en 2017. De ambitie om een zero-emissiezone in te voeren komt voort uit de terechte zorg om het klimaat en de luchtkwaliteit. Toch moeten we de invoering zorgvuldig afwegen tegen de economische en sociale realiteit. Een overhaaste implementatie kan grote gevolgen hebben voor lokale ondernemers, in het bijzonder onze marktkooplui, en levert mogelijk slechts beperkte milieuwinst op. Voor veel marktkooplui en kleine transporteurs is de overstap naar elektrische vrachtwagens of bestelwagens financieel simpelweg niet haalbaar. Een elektrische wagen kost vaak meer dan het dubbele van een conventionele variant. Daarbij komt dat de tweedehandsmarkt voor elektrische voertuigen nauwelijks bestaat en de subsidieregelingen ontoereikend zijn om deze kloof te dichten. Het risico bestaat dat lokale ondernemers, die generaties lang deel hebben uitgemaakt van het Dordtse straatbeeld, verdwijnen omdat zij de overstap niet kunnen maken. Dat kan niet de bedoeling zijn van dit beleid. De weekmarkt en kleine handelsactiviteiten vormen een belangrijke sociale en economische pijler voor Dordrecht. Zij zorgen voor levendigheid in de binnenstad, laagdrempelige toegang tot producten en werkgelegenheid.

Het opleggen van een zero-emissiezone zonder realistische overgangsperiode zou deze ondernemers benadelen en het economisch weefsel van onze stad aantasten. Dordrecht ligt aan de drukst bevaren waterwegen van Europa, de oude Maas, de Beneden-Merwede en de Noord. Dagelijks varen hier honderden binnenvaartschepen, containerschepen en tankers langs, die gezamenlijk een uitstoot veroorzaken die vermoedelijk vele malen groter is dan het lokale wegverkeer in onze binnenstad. De vraag is gerechtvaardigd of de invoering van een zero-emissiezone in Dordrecht zonder brede maatregelen in de scheepvaartsector werkelijk een substantieel verschil zal maken voor de luchtkwaliteit in deze stad. Dit betoog is geen pleidooi tegen duurzaamheid. Integendeel. Het is een oproep tot realisme en evenwicht. Op Ons Eiland vraagt dan ook om de invoering van de zero-emissiezone van tafel te halen, maar in ieder geval te streven naar een verlengde overgangsregeling tot 2035 waarbij ondernemers meer tijd krijgen om hun wagenpark op natuurlijke wijze af te schrijven en te vervangen. En voorzitter, een sterke lobby richting het Rijk om ook de scheepvaartsector stevig te betrekken in deze emissiereducties, zodat de lasten niet eenzijdig bij kleine ondernemers terechtkomen. Duurzaamheid moet hand in hand gaan met sociale vaardigheid en economische haalbaarheid. Een zero-emissiezone kan slechts succesvol zijn als de lasten eerlijk verdeeld worden en als de maatregelen daadwerkelijk bijdragen aan de luchtkwaliteit in Dordrecht. Daarom is het verstandig om de invoering van de zero-emissiezone uit te stellen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Geen vragen aan de heer Gorter op dit moment. Dan gaan we naar de VSP. De heer Stolk.

De heer Stolk: Dank, voorzitter. Ook wij hebben naar de zero-emissie gekeken. De invoering van de zero-emissie is per 1 juli 2026 in de Dordtse binnenstad, verbiedt diesel en benzinevoertuigen voor de stadslogistiek, met als doel luchtvervuiling te verminderen, de volksgezondheid te verbeteren en de klimaatdoelen te halen. Alleen elektrisch en emissievrije voertuigen zijn toegestaan met beperkte ontheffingen dit heeft directe gevolgen voor de ondernemers, de bewoners, logistiek en het historisch centrum. Antwoorden op de vragen die gesteld zijn, enerzijds, het voorstel is milieu ambitieus, maar praktisch onhaalbaar volgens de VSP. De kosten van de ondernemers zijn te hoog, de laadinfrastructuur zijn te beperkt en het historisch centrum vraagt maatwerk. Zonder ruimere subsidies en een hub dreigt economische schade. Is de keuze voor de omvang van deze zero-emissie misschien nog de juiste? Wij als VSP zeggen nee. De zone is te groot voor het compacte historisch centrum. Smalle straten en monumentale panden bemoeilijkt de emissievrije logistiek, een kleinere zone of een gefaseerde invoering zou realistischer zijn. Vindt de commissie ontheffing een juiste keuze? Nee, ontheffingen zijn tijdelijk en bureaucratisch. Zij bieden geen structurele oplossingen voor de kleine ondernemers, zoals marktkooplui die afhankelijk zijn van de dieselvoertuigen en geen betaalbare EV kunnen aanschaffen. En als vierde en als laatste, vindt de commissie dit een aparte regeling moet komen voor de ondernemers van de weekmarkt? Daar zegt de VSP volmondig ja, essentieel. Weekmarktondernemers hebben specifieke logistieke behoeften. Zware ladingen, flexibele tijden en worden onevenredig geraakt. Een aparte regeling met langdurige ontheffingen of een subsidie is noodzakelijk. De VSP komt dan ook met een amendement om het voor de marktkoopliden uit te stellen of ontheffingen tot 2035 en hopen uiteraard op een brede steun van de commissie om dit moment mede in te dienen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Misschien een idee om dan samen op te trekken met Gewoon Dordt die hetzelfde voorstel doen. Maar het is maar een idee. Zijn er vragen aan de VSP op dit moment? Dan hebben we nog twee woordvoeringen te gaan. Mevrouw Pichel van Forum voor Democratie.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wij zijn eigenlijk wel een voorstander van een autoluwe binnenstad, minder vervoersbewegingen en zelfs een schonere lucht. Of we dit laatste bereiken met een zero-emissiezone, daar ben ik niet van overtuigd. Met alle beeldvormende sessies die we hebben gehad en de magere beantwoording van de technische vragen. De antwoorden rondom fijnstof en stikstof die zijn vaag en niet wetenschappelijk onderbouwd, waar wel expliciet om is gevraagd. Een zero-emissiezone met alle beperkingen en eisen die we opleggen aan de ondernemers gaat alle grenzen voorbij. Ik heb ook een belangrijke vraag aan de wethouder. Collega Tanja de Jonge heeft een motie ingediend tijdens het VNG-congres en deze is aangenomen, over de oproep tot een nationaal PFAS-verbod, waarbij er over de hele linie van producent tot afnemer gestreefd wordt naar PFAS-vrije producten. En is de wethouder het met ons eens dat het dan tegenstrijdig en misschien zelfs immoreel is om PFAS-houdende producten te subsidiëren? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn daar ook nog vragen of reacties op? Nee. Dan gaan we naar de heer Kuhlmann van de VVD.

De heer Kuhlmann: Dank u wel, voorzitter. Inhoudelijk neemt de Dordtse VVD bij dit onderwerp een redelijke middenpositie in. We hebben zojuist natuurlijk een aantal partijen gehoord die het voorstel het liefst van tafel zouden willen hebben, het idee van een emissievrije zone. Maar laat ik het maar ronduit zeggen, wij zijn geen tegenpartij zoals bijvoorbeeld de Verenigde Senioren Partij. Wij doen niet alsof we nog in de jaren 50 leven, toen uitstoot alleen een teken van vooruitgang was. En we hebben oog voor binnenstadsbewoners die minder vrachtauto's en uitlaatgassen willen in de smalle straatjes en steegjes van de binnenstad. En we waarderen het dat er ondernemers zijn zoals een bakker Nobel die bewust investeren in elektrische bestelbussen. Tegelijkertijd zijn we geen milieufanatici. We slaan niet door zoals GroenLinks en de Partij van de Arbeid, die het liefst elke Dordtenaar op kosten willen jagen. Die een verbod willen op personenauto's die op diesel en benzine rijden en de zero-emissiezone het liefst ook zouden willen uitbreiden tot heel de stad Dordrecht.

De voorzitter: We onderbreken even voor een interruptie van de heer Bootsman.

De heer Bootsman: Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch eigenlijk deze, het voelt een beetje als een karikatuur vanuit de VVD, toch eventjes tegenspreken.

De voorzitter: Een beetje?

De heer Bootsman: De zero-emissiezone stadslogistiek waar we het vandaag over hebben gaat natuurlijk niet over personenauto's. En daar ligt nu ook helemaal geen voorstel voor, om de zero-emissiezone uit te breiden tot personenauto's. Ook heb ik daar persoonlijk nog helemaal geen mening over. Ik heb daar zelfs nog niet over nagedacht. Ik denk dat dat een beetje een stap te ver is. Maar wij van GroenLinks zijn natuurlijk wel voor een schone lucht in onze stad. Dat dan weer wel.

De heer Kuhlmann: Om daar even op te reageren, dan breng ik u, voorzitter, en de commissie graag in herinnering dat GroenLinks Dordrecht bij monde van Frans Bauke Van der Meer wel degelijk meerdere keren vraagt naar uitbreiding van de zone om te kijken naar de mogelijkheden daarvan, om het uit te breiden in gebied, in andere voertuigen. Daar ligt dan misschien nu niet een voorstel, goed ook. Maar waar GroenLinks en Partij van de Arbeid aan denken, is denk ik wel duidelijk. Maar ik ga verder.

De voorzitter: Nee, wacht even. Want dan wil ik dit punt nu ook echt hier parkeren. Er ligt nu geen voorstel en vragen gaan soms verder dan wat er uiteindelijk aan voorstellen ligt. Maar u mag verder met uw betoog.

De heer Kuhlmann: Wij als Dordtse VVD hebben oog voor de zorgen van ondernemers en particulieren over de haalbaarheid, de kosten en voldoende laadcapaciteit. Met alleen goede bedoelingen of groene luchtkastelen heb je nog geen goed beleid. We willen beleid dat werkt in de praktijk voor ondernemers en onze mede Dordtenaren. En wat ons betreft zetten we daarom in op ruimhartige vrijstellingen en ontheffingen. Rotterdam is in dat opzicht een goed voorbeeld dat met bepaalde vrijstellingen en ontheffingen ruimhartiger is dan bijvoorbeeld Amsterdam, Den Haag en Utrecht. En ik kan ook zeggen, we zijn wel gecharmeerd van het idee van het CDA om het Begijnhof en Achterom uit de zone te halen. Wat ons betreft streven we naar de meest ruimhartige en ondernemersvriendelijk zero-emissiezone van Nederland.

En je zou daarbij kunnen denken om via het gemeentelijke maatwerk de hardheidsclausule ontheffingen te verlenen voor alle voertuigen uit 2025 of ouder. Feitelijk komt dan zo'n ruimhartige vrijstelling erop neer dat ondernemers die een nieuwe bestelwagen of vrachtauto kopen dan geen nieuwe wagen op diesel of benzine kunnen kopen als ze daarmee ook de binnenstad van Dordrecht binnen willen rijden, maar dat de bestaande wagens van ondernemers, markt maar ook allerlei andere ondernemers die evengoed met problemen zitten, in dat geval niet worden geraakt door de zero-emissiezone.

De voorzitter: De heer Hartmeijer van de SP heeft daar een vraag over.

De heer Hartmeijer: Dank, voorzitter. In 2021 noemde de VVD de nul-emissiezone nog een symboolmaatregel en 2026 veel te snel om in te voeren. Met als argument dat recent aangeschafte bedrijfsbusjes door ondernemers veel langer meegaan dan vroeger en dat zij echt in de problemen zouden komen. Daarom was de VVD niet voor die zone. wat maakt dat de VVD nu een stuk milder is?

De heer Kuhlmann: Daar kan ik eerlijk over zijn. Het is inderdaad niet ons idee om zo'n zone in te voeren. Dat was inderdaad het besluit van, in 2021, Beter voor Dordt, CDA ChristenUnie/SGP, zo nog een aantal andere partijen, die dat besluit hebben genomen. Daar hebben we mee te leven en we hebben ook onze handtekeningen gezet onder het politiek akkoord. En we zijn ook niet blind voor bewoners en anderen die graag een stap willen zetten. En wat voor ons van belang is niet of je in een ideologische loopgraaf komt, maar of je dit gewoon op een praktische manier kunt doen die goed voor ondernemers en goed voor bewoners te doen is.

De voorzitter: Dan gaan we naar de vraag van de heer Wringer aan de heer Kuhlmann.

De heer Wringer: Bedankt, voorzitter. Het is duidelijk waarom de VVD nu voorstelt. Maar ik ken de VVD als een ondernemerspartij. Waarom zadelt de VVD onze Dordtse ondernemers op om een dure, elektrische bedrijfswagen aan te schaffen? Ik snap dat niet.

De heer Kuhlmann: Dat doen we ook niet. Wat ik net voorstelde, wij denken juist dat je de ruimte die daar in de regeling zit, dat je die heel ruimhartig moet toepassen. En we denken dat het een goed idee zou zijn om gewoon elke ondernemer met een auto van 2025 of daarvoor een ontheffing te geven. En dat alleen wanneer je een nieuwe wagen aanschaft, dat je dan wel daar rekening mee houdt, als natuurlijk zo'n nieuwe wagen elektrisch beschikbaar is. Dat besef ik me heel goed, dat dat niet in alle gevallen zo is.

De voorzitter: U heeft een vervolgvraag daarop.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Met al die ontheffingen, kom je dan niet tot de conclusie, het is eigenlijk niet nodig, het lost zich vanzelf wel op?

De heer Kuhlmann: Nee. Tenminste, als ik mag, voorzitter. Niet per se. Wat natuurlijk ook van belang is, het is denk ik goed om daar verschillende groepen in ogen te houden. Je hebt ondernemers die hier echt tegenaan hikken. De markt laat zich natuurlijk heel duidelijk horen. Goed georganiseerd. Er zijn ook allerlei andere ondernemers in Dordt die hier moeite mee gaan hebben. Denk aan bijvoorbeeld een pizzeria met een klein bestelbusje.

Die hebben we hier niet gehoord, omdat die gewoon bezig zijn om de dagelijkse omzet te halen. Aan de andere kant heb je natuurlijk ook ondernemers, zeker grote ondernemers, denk aan de Albert Heijn en de post en nog allerlei andere clubs, die daar veel verder in zijn, die die elektrische bussen al hebben. Wat dat betreft, als je het zo doet dat je iedereen die die ontheffing nodig heeft, dat hij die kan aanvragen en ook voor tegelijkertijd de ruimte geeft aan anderen om wel die stap te zetten, is denk ik heel goed.

De voorzitter: Dat was het antwoord. Ik zit even te denken, de heer Gorter u had ook nog een vraag aan de heer Kuhlmann. En er is zelfs nog een vraag en nog een vraag. U komt allemaal aan de beurt. Eerst de heer Gorter.

De heer Gorter: Allemaal vragen. Vragen, vragen vragen. Dank u wel, voorzitter. We kennen de Dordtse VVD toch wel als een consequente partij. Waarom houdt u de rug niet recht en stemt u net zoals 2021 gewoon tegen dit voorstel? En als u dan toch een kromme rug gaat opzetten, zou u dan iets voelen om een verlengde overgangsregeling tot 2035 in overweging te nemen?

De voorzitter: Laten we het wel netjes houden.

De heer Gorter: Waar ben ik niet netjes?

De voorzitter: De kromme rug, dat vind ik net niet kunnen.

De heer Gorter: Dat zie ik als een ...

De voorzitter: Maar de heer Kuhlmann vindt het niet zo erg, zie ik. De heer Kuhlmann reageert.

De heer Kuhlmann: Dank u. Laat ik beginnen, voorzitter, dank voor uw medeleven met mijn rug. Dat is altijd goed om zo te ervaren. Het is inderdaad geen geheim, iedereen die kan dat terugzien, wat we in 2021 hebben gestemd. Tegelijkertijd is het natuurlijk ook zo, er wordt in deze raad, en dat maakt elke partij wel eens mee, is het natuurlijk soms zo dat er een beslissing wordt genomen waar je zelf een andere afweging zou maken, maar waar uiteindelijk wel een raadsmeerderheid voor is om dat zo te doen. En je kunt niet bij elke keer dan zigzaggen of wat dan ook. Dat is ook zaak om daar recht aan te doen. En andere kant is, waar ik ook eerlijk over ben, we hebben een politiek akkoord gesloten en daar staat dit ook als onderdeel in.

De voorzitter: We gaan naar de vraag van de heer Van den Berg ook aan de heer Kuhlmann.

De heer Van den Berg: Dank, voorzitter. Ik had inderdaad een vraag. Ik hoorde mijnheer Kuhlmann stellen, een ontheffing voor alle voertuigen tot 2025. En u noemde ook al het Nobel's Brood als voorbeeld. Nu sprak ik Willemijn vandaag en toen had ik het hierover. En toen zei ze, nee, ik ben juist voor, want wij hebben voorgesorteerd ook op deze zone. Hoe kijkt u daarnaar, voor de ondernemers die al wel keuzes hebben gemaakt om te investeren in zero-emissievoertuigen?

De heer Kuhlmann: Goed dat u dat zegt. Het is inderdaad ook van belang om de ondernemers die die keuze maken, om daar de ruimte voor te geven, om die te helpen. En op zichzelf is het natuurlijk ook zo dat daar vanuit de gemeente ook wordt meegedacht. Die kant zien we ook nadrukkelijk en vandaar dat we ook een ander geluid hebben dan een aantal partijen die, op zichzelf is het natuurlijk een geldige redenatie, ervoor kiezen om te zeggen, laten we het gewoon helemaal niet doen. Dat is niet onze positie alleen. Tegelijkertijd hebben we ook oog voor ondernemers die daar veel meer moeite mee hebben.

De voorzitter: Dan mevrouw Pichel van Forum.

Mevrouw Pichel: Dank u wel, voorzitter. De heer Kuhlmann geeft net eigenlijk inderdaad heel duidelijk in de beantwoording aan wat zijn politieke reden is om wel voor het voorstel te stemmen, maar ook breed in te zetten voor ontheffing. Maar mijn vraag aan de heer Kuhlmann is, wat is het praktische nut van de invoering van de zero-emissiezone dan met eventueel al die ruime ontheffingen? Want het niet invoeren van een zone dat staat nog steeds niemand in de weg om gewoon elektrische voertuigen aan te schaffen. Daar is natuurlijk complete vrijheid voor.

De heer Kuhlmann: Dat klopt. Het is inderdaad zo, gelukkig heb je niemands toestemming nodig om wat voor auto of wagen dan ook te kopen. En dat geldt ook voor elektrische voertuigen. Het is natuurlijk wel zo dat je met de manier, de gedachte wat ik net noemde, waar wij mee zitten te spelen om het zo te zeggen, is dat je een verschil ten opzichte van wanneer je geen emissiezone zou invoeren, want daar vraagt u natuurlijk eigenlijk naar, is dat voor elk iedereen die een nieuwe wagen aanschaft, dat je daar natuurlijk wel zegt, als hij elektrisch is, koop dan een elektrische. Wat mij betreft is dat zeker een meerwaarde ten opzichte van geen zero-emissiezone invoeren.

De voorzitter: De heer Stolk heeft ook nog een vraag. Aan de heer Kuhlmann ook of aan iemand anders?

De heer Stolk: Voorzitter, dank u wel. We hebben het steeds over de emissiezone, dat we dat in moeten stellen. Maar ook in het rapport wat ik gelezen heb stond dat 90 gemeentes dat niet hebben. Maar de vraag is eigenlijk aan mijnheer Kuhlmann, wat doen we met al die andere vrachtwagens die de gemeenten binnen willen komen en die ook geen elektrische voertuigen hebben? Want dat is denk ik ook een groot aantal vrachtwagens. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer Kuhlmann: Kunt u me even helpen? Welke wagens bedoelt u?

De heer Stolk: Vrachtwagens die gewoon moeten bezorgen binnen de stad. Een horecabedrijf rijdt wel met elektrisch door de stad. Dat is een geel busje. Maar er rijden ook vrachtwagens die gewoon op diesel rijden en die worden nu ook getroffen. Moeten die dan ook een ontheffing krijgen? En zijn we dan niet constant met ontheffingen bezig? Kunnen we beter dan niet toch het achteruit schuiven, zeker tot 2030 en van ons 2035?

De voorzitter: Wacht even, want ik denk dat deze vraag door de wethouder meegenomen kan worden. Wat doen we met die auto's? En daarna kan iedereen daar zijn mening over vormen, denk ik. U mag er kort op reageren. Probeer het in twee zinnen, want we moeten echt door naar het volgende onderdeel.

De heer Kuhlmann: Wij willen graag de meest ondernemersvriendelijke, de meest ruimhartige zero-emissiezone.

De voorzitter: En dat geldt ook voor de mensen met andere vrachtwagens. U heeft nog een vraag. Die mag nog. Ja hoor.

De heer Gorter: Dank u wel voorzitter. In de commissie heeft de heer Kuhlmann ook nog vragen gesteld over de scheepvaart. Dat zie ik in zijn antwoorden niet terug. Ik ben erg benieuwd hoe de heer Kuhlmann het effect van de scheepvaart rondom onze prachtige stad ziet ten opzichte van die zero-emissiezone.

De heer Kuhlmann: Dank voor de vraag. Dat zien wij ook, in het voorstel zitten een aantal zwakke punten. Dat betreft natuurlijk dat je één klein deel van de uitstoot pakt en de uitstoot van die scheepvaart die, als ik de technische antwoorden goed heb gelezen, drie keer zo hoog zijn. Die doe je niet. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld, een ander probleem heeft met buitenlandse kentekens te maken. Dat de Nederlandse stukadoor wel geraakt zou worden als je dit zo ongeamendeerd zou invoeren, terwijl de Poolse of Bulgaarse stukadoor met zijn bus nooit een boete krijgt. Het zijn inderdaad punten en dat maakt ook dat we zeggen, zorg nu dat je het zo doet, dat je het op een hele ruimhartige manier invoert en eigenlijk niemand met de bestaande auto's die ze nu hebben daar last van heeft. Dat het alleen betrekking heeft op nieuwe auto's of nieuwe wagens.

De heer Gorter: Voorzitter, mag ik daar nog op reageren? Vindt de Dordtse VVD het dan gerechtvaardigd om die zero-emissiezone in te stellen?

De heer Kuhlmann: Jazeker, omdat het voortvloeit uit een besluit dat deze raad eerder heeft genomen bij meerderheid. Omdat er ook ondernemers zijn die daarop anticiperen. Waar ik eigenlijk mee begon, wij nemen een middenpositie in.

Wij zijn niet mordicus tegen die zero-emissiezone, alleen we willen de meest ondernemersvriendelijke zero-emissiezone van Nederland.

De voorzitter: We gaan naar de reflectie van de wethouder en die zal reageren op de amendementen die zijn aangekondigd in grote lijnen. Dat varieert van afschaffen tot uitstel tot andere zone. En er zijn ook een aantal vragen gesteld. En ik hou zelf ook een beetje bij welke u al wel en niet beantwoordt. Aan u het woord.

De heer Van der Linden: Dank u wel. Ik ging deze vergadering in met de gedachte, wie weet wordt het een hamerstuk. Maar dat geloof ik niet. Dat is ook niet zo. En dat komt natuurlijk ook wel omdat ik nog wel weet dat we vier jaar terug ook best een lang debat hebben gevoerd over de vraag, gaan we dit doen of niet? En dat was inderdaad een duidelijke meerderheid, maar niet een hele ruime meerderheid. En toen zijn ook voor een deel wel dezelfde argumenten over gegaan en dat is prima. Natuurlijk kunt u van een college verwachten dat vier jaar terug er een voorstel ligt. En dat voorstel ligt er nu. Ik ga eerst even een paar algemene opmerkingen maken die raken aan de discussie. Een gaat over het gebied. Waarom kiezen we voor dit gebied? Dat is destijds besproken. We hebben ook twee andere tekeningen gehad met een wat groter gebied. De compacte binnenstad die we hebben heeft als voordeel dat je hem goed kan afsluiten met camera's en bewaken met camera's. Het heeft ook als voordeel dat er ook nu al heel erg weinig, zo weinig mogelijk, vrachtverkeer ingaat. We kunnen lengtebeperkingen instellen. En natuurlijk, we weten ook, een paar zaken kunnen we nog niet met andere voertuigen dan hele grote voertuigen bedienen. Maar in principe is de binnenstad nu al gewend aan iets minder toegankelijkheid dan de rest van de stad. En daarnaast is het ook compact genoeg om mee te werken. Ik zou een uitbreiding nu niet doen, want vanuit het college houden we ons aan de afspraken die we hebben gemaakt in '21. Dat is één. Twee, de scheepvaart. Natuurlijk, we hebben heel veel water om ons eiland en we hebben ook heel veel ondernemerschap wat in de scheepvaart zit. In 2020 zijn afspraken gemaakt het kader van klimaatakkoord. Daar zijn allerlei afspraken gemaakt over biobrandstoffen, over sectoren die inspanningen moeten leveren. Daar zijn ook de zero-emissiezones in genoemd. Daar zijn ook afspraken gemaakt met luchtvaart en scheepvaart, twee sectoren die het ontzettend nodig hebben om te verduurzamen. Waarvan we ook zien, die zijn echt niet zover als het gemotoriseerd verkeer over land. Er zijn ontwikkelingen gaande in het verduurzamen van de scheepvaart. We hebben ook een Schone lucht akkoord getekend een aantal jaren geleden en een onderdeel daarvan is walstroom, verduurzamen walstroomvoorzieningen. Hartstikke goed. Maar natuurlijk, ook ik en iedereen ziet dat, deze sector heeft nog een hele lange weg te gaan. En dat kan ook niet anders, want het gaat om hele andere volumes, hele andere gewichten en ook andere businesscases. Dat dat zo is wil niet zeggen dat je niet iets kan doen aan waar wij hier voor zitten. Want wij gaan niet over de grote beroepsscheepvaart, wij gaan over onze eigen stad en over hoe we die toegankelijk willen houden. Dat even over scheepvaart. En ik onderschrijf helemaal dat daar veel meer moet gebeuren en daar wordt ook aan gewerkt, weet ik via allerlei sectoragenda's. Dan heb ik de vraag gehad van Forum voor Democratie over, is er geen tegenstrijdigheid of misschien zelfs een morele vraag, of je niet, even in mijn woorden hoor, of het niet verkeerd is om subsidies te geven aan ontwikkelingen die PFAS bevatten. Dat was de vraag eigenlijk.

Ik kan niet helemaal overzien in hoeveel duizenden producten er nog PFAS wordt gebruikt. PFAS is op zich natuurlijk ook een verzamelbegrip. De PFAS die wij tot 2012 hier hadden was van een iets andere formule dan de PFAS-houdende stoffen die we nu nog hebben. Ik sluit niet uit dat daar stoffen tussen zitten die nog geen alternatief hebben, waarvan we toch met zijn allen in deze wereld vinden dat dat fijn is dat ze er zijn. Sluit niet uit. Ik heb daar geen kennis van. U doelt waarschijnlijk op elektrische voertuigen, denk ik. Daar gaat het u vooral om. Consumenten kunnen nu geen subsidie krijgen voor elektrische voertuigen. Er zijn natuurlijk nog wel veel elektrische voertuigen waar batterijpakketten in zitten, waarvan ik niet weet hoe ze samengesteld zijn. Het zou best kunnen dat er nog een aantal fluorverbindingen in zitten die wij eigenlijk liever niet zien. Dat zou kunnen, maar die vraag vind ik lastig te beantwoorden. Ik ken de markt niet, ik ken ook niet hoeveel duizenden stoffen er zijn waar het om zou kunnen gaan.

Mevrouw Pichel: Mag ik daar wat over vragen, voorzitter?

De voorzitter: Ja, dat mag.

Mevrouw Pichel: Ik ben het met de wethouder eens, dat het soms gewoon heel erg lastig is omdat de pinpointen. En er zijn een aantal dingen. Producent Chemours geeft zelf aan dat het een van de belangrijkste producten is waar zij nog PFAS voor moeten vervaardigen, waardoor er nog steeds emissie is. Terwijl de wens is om naar nul-emissie te gaan. De motie die kijkt natuurlijk naar het streven naar PFAS over de hele linie en daar moet iedereen zo veel mogelijk zijn best voor doen. En er werd tijdens de beeldvormende vergaderingen aangegeven dat de logistiek makelaar van alles wist en alle informatie kon aanleveren met betrekking tot subsidies voor deze voertuigen voor de ondernemers. En daar gaat het bij mij dan inderdaad over de tegenstrijdigheid en zelfs misschien inderdaad immoraliteit met betrekking tot het subsidiëren van dit soort voertuigen, terwijl we de dingen die ik net heb opgenoemd gewoon ook wel weten.

De heer Van der Linden: Wat is uw vraag?

De voorzitter: Ik wil heel even inbreken. Er wordt natuurlijk wel gevraagd, vindt het college het niet tegenstrijdig dat je enerzijds bij de VNG motie indient die PFAS de wereld uit wil en dat je aan de andere kant hier iets subsidieert waar mogelijk ook PFAS in zit. Maar het is even de vraag voor deze discussie of we dit voorstel goed vinden, ja of nee. Voor u is het relevant. Wat vindt het college van die tegenstrijdigheid?

De heer Van der Linden: Wij subsidiëren geen auto's. Ook geen auto's met andere bronnen. Er zijn landelijke regelingen waarbij duurzaam vervoer wordt gestimuleerd. Dat heeft allerlei goede effecten. Tegelijk zien we dat wij met zijn allen constateren dat juist hier in deze regio, en natuurlijk nog een aantal andere regio's, het thema rond PFAS erg speelt. Sinds 2015 meen ik, sinds het begin van het debat over deze stoffen, zeggen we al nul uit de pijp. Dat kan alleen door het afschaffen van die stoffen. We zetten in op, dat doe je ook Europees natuurlijk, het terugdringen van het gebruik, maar eigenlijk het alternatieven hanteren. En daar moet ik het nu mee doen. Meer keuzes heb ik nu niet.

Mevrouw Pichel: Een kleine toevoeging, voorzitter. Met betrekking tot subsidiëren, ik weet ook niet alle details. Er werd alleen genoemd dat de logistiek makelaar volledig op de hoogte zou zijn van alle details en dat die de ondernemers daarover zou kunnen adviseren.

Maar niet alleen direct natuurlijk subsidiëren van de voertuigen, maar ook het neerzetten van de laadpalen en dat soort dingen. Daar is natuurlijk heel veel geld mee gemoeid om ervoor te zorgen dat we als gemeente dat allemaal kunnen faciliteren. Dat is natuurlijk wel een vorm van subsidie. Op die manier valt dat er natuurlijk ook onder.

De heer Van der Linden: Wij worden ondersteund door het Rijk bij het invoeren van onze zero-emissiezone. Dat klopt. De voertuigen zelf, ik ken geen regeling waardoor wij subsidie zouden geven aan de voertuigen. Dat even over die vraag. En dan kom ik denk ik even op de aangekondigde amendementen of de opmerkingen erbij. We hebben bewust gekozen voor deze zone. We hebben ook bewust gekozen voor die vier jaar, want dat was de afspraak. En wat mij, en ik doe even zo, is meegevallen, want vier jaar terug hadden we onder andere veel debat over, dit wordt wel een karwei, zeg. Want hoe gaat het dan met die eenmanszaak? Enzovoorts. En dat waren hele goede vragen. Ik ben blij dat we zo veel als mogelijk één vorm van beleid hebben. Want tot vijf, zes, zeven jaar terug waren er al heel veel steden met een milieuzone. Maar de ene mocht je niet in met een dieselbusje, de ander mocht je niet in met een dieselbusje lager dan de categorie zoveel. Kortom, voor ondernemers was dat verwarrend. In de richting van de heer Ayverdi, ik ben juist blij dat we zoveel als mogelijk met een paar drukken op de knop kunnen zorgen voor, dit voertuig past daarbij en dan heb ik een ontheffing of niet, en dat past eigenlijk naadloos op elke andere gemeente die dit doet. Daar ben ik juist wel blij mee. Want we weten ook als sociaal domein, heel veel maatwerk is ook heel veel bureaucratie. En natuurlijk, maatwerk kan nodig zijn, maar juist waar het kan wil je standaardiseren en ook het liefst met landelijke inzet.

Want dat scheelt ons weer een hoop werk. Het voorstel als zodanig ligt er. Als u daar veranderingen in wilt, zult u met amendementen moeten komen. Want dit voorstel hebben wij als college aan u aangeboden. Er zijn een paar dingen aangekondigd. Een vraag en er zou een mogelijke motie over komen, was van de Partij voor de Dieren. Kan je bij wijze van spreken elke dag een eendaagse ontheffing aanvragen? Nee, dat kan niet. Dat kan maximaal twaalf keer per jaar. Dat amendement hoeft u niet in te dienen. Je mag het wel doen, maar dan ga ik het ontraden wegens overbodigheid. Dat zou ook jammer zijn. Dan zijn er een aantal partijen die geven nu al aan eigenlijk tegen de zero-emissiezone te zijn. Dat zou een amendement vergen als u dat zou willen, want wij stellen natuurlijk op basis van het besluit van de raad voor om het in te voeren, conform de afmetingen enzovoorts, die we hebben gehad. Ik kijk even verder en dan was er een opmerking van het CDA. Natuurlijk zegt een aantal van u, of bijna iedereen, iets over de markt. Ik moet zeggen dat het idee om een knipje te maken richting Begijnhof niet mijn voorkeur zou hebben, omdat je dan eigenlijk daarmee ook ... Het is niet een hele logische grens die je dan doet. Dan maak je een gekke knip in het stratenplan. Als u er iets mee wilt, zou dit niet mijn voorkeur hebben. Ik zie een microfoon, maar ik praat even door totdat ik word geïnterrupteerd.

De heer Van den Berg: Als ik iets mag reageren, inderdaad. Naar mijn idee past het nog wel redelijk ook in de huidige autoluwe zone, want dat is eigenlijk het huidige gebied wat al wordt beschermd met camera's, met kentekenherkenning. Dat sluit daar misschien juist wel mooi op aan.

De heer Van der Linden: Ik heb de voorkeur voor, maar dat is een beetje recht en hoekig van mij, voor per straat. Dat lijkt mij het meest werkbare.

En ik denk ook, want u refereerde ook aan de twee dagen dat we markt hebben, dan zou de grens weer wat opschuiven en zo. Ik denk dat als u daar iets mee wil, dan zou iets anders wellicht nuttiger zijn, dienstbaarder zijn. Want twee andere opties die ik heb gehoord voor de marktondernemers is uitstel tot 2035. Wat ik daar ingewikkeld aan vind, puur feitelijk, is dat we hebben afgesproken, gelijke monniken, gelijke kappen of een gelijk speelveld. Ik heb een aantal maanden in de afgelopen jaren wel ondernemers gesproken en ook wel via de mail, u noemde er zelf een, die zeiden, laten we dit nu gewoon doen, we weten allang wat er aan de hand is. Hup, we gaan het gewoon doen. En we hebben ook steeds ons gerealiseerd, dat is op zich een mooie afspraak, maar voor sommige categorieën zijn helemaal geen voertuigen. Een bekend voorbeeld is de kermis. Dat is hartstikke lastig, want sommige voertuigen gaan heel lang mee en zijn per definitie niet in een soort productie serie te bestellen, enzovoorts. Al die categorisering zitten ook bij de afspraken. Dat zou niet mijn voorkeur hebben. Ik kan natuurlijk ook tellen en ik zie dat een aantal partijen daar wel iets van vindt. Als u iets wilt, zou het mijn voorkeur hebben, maar daar moeten we even over nadenken de komende week, dat we dat via een hardheidsclausuleregeling zouden doen. Dan zou je die opties heeft moeten afwegen. Ofwel de markt krijgt een uitzondering. Daar heb ik wel wat moeite mee vanuit de eerste ideeën die we hadden destijds over zorg voor een gelijk speelveld voor alle ondernemers. Maar we hebben ook gezegd natuurlijk, zeker daar waar het ingewikkeld wordt is er een hardheidsclausule in te zetten.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Nieuwland van ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik zou daar graag nog een verdiepende vraag op willen stellen. De wethouder geeft aan dat mogelijk de hardheidsclausule een oplossing zou kunnen bieden voor de marktondernemers. Is het dan ook een optie dat die hardheidsclausule ook duidelijkheid geeft voor een aantal jaren? Of zou dat dan elk jaar opnieuw aangevraagd moeten worden?

De heer Van der Linden: Daar kun je bij de toepassing van natuurlijk afspraken over maken. Als duidelijk is dat er bedrijfseconomische redenen zijn, bijvoorbeeld in verband met pensioen, heb je een ander soort gesprek. Pensioen over een aantal jaren, heb je een ander soort gesprek wanneer duidelijk is, dit is een voertuig wat eigenlijk nog niet op de markt is, maar misschien over twee jaar wel. Dan heb je weer een ander soort afweging te maken. Ook hier wil ik wel voorkomen dat we te veel dossiertjes moeten maken en allemaal dingen moeten wijzigen. Maar daar wil ik even over nadenken. U had ook nog een vraag over de handhaving. Nogmaals, het klopt. We het voorstel zegt, op 1 juli voeren we hem in. En mocht iemand een overtreding begaan, dan waarschuwen we wel, maar pas zes maanden later gaan we bekeuren. En een van u gaf het voorbeeld van Tilburg. Ik ken het aantal niet, maar ik weet dat veel wijzigingen, dat hebben we ook gemerkt toen we de polders vervangen door de camera's. Op zich een hartstikke comfortabele manier om de stad in en uit te kunnen. Dat vonden veel mensen wel fijn. Maar we weten dat sommige mensen dat echt herhaaldelijk zijn vergeten. Ik heb een voorbeeld van iemand die in een week tijd 18 keer door die camera heen ging. Dan zijn wij ook wel zo, want zo zijn wij, dat we zeggen, 18 keer, één vergissing. Volgens mij was het zelfs twee dagen. Dan heb je het echt niet helemaal door. Er moet één bekeuring wel betaald worden, maar de rest proberen we te seponeren. Ik weet zeker, die eerste maand na die zes maanden periode moeten we daar goed naar kijken. Ik vind wel, op zich stel je een norm. Die norm ga je natuurlijk ook handhaven.

De voorzitter: Daar is een vraag over.

De heer Van den Berg: Inderdaad. Wat u stelt, stel dat in die zes maanden tijd een ondernemer herhaaldelijk een waarschuwing krijgt. Wordt er dan verder iets gedaan dan enkel die papieren waarschuwing? Dat is eigenlijk meer mijn vraag.

Het zou niet mijn doel zijn om straks in 2027 een recordaantal boetes uit te delen. Heeft volgens mij ook niet uw voorkeur.

De heer Van der Linden: Nee, want financieel hebben we daar helemaal niks aan. Maar het gaat ook allemaal ten koste van werkplezier, van levensgenot en van de gedachte, dit is een fijne stad om in te rijden, fietsen of te lopen. Eigenlijk is onze binnenstad natuurlijk vrij compact. Heel veel verkeer kennen we eigenlijk wel, heel veel ondernemers kennen we, heel veel voertuigen kennen we wel. Mocht iemand echt iedere keer hetzelfde doen en dan bij wijze van spreken elke week drie keer een waarschuwing krijgen, dan nemen we wel een keer contact op om te zeggen, wat gebeurt hier precies? Soms is er een taalkwestie of iemand denkt, post? Ik doe niks met post. En dan kom je daar vaak wel uit. Ik denk dat ik door de vragen heen ben en door de opmerkingen.

De voorzitter: Dat denk ik niet.

De heer Van der Linden: Dan denk ik dat u gelijk heeft. Zo ben ik ook wel weer.

De voorzitter: Er zijn tussendoor nog wat meer vragen aan u gesteld. Dat ging over, hoe worden de Dordtse ondernemers benaderd? Zal ik er gelijk even een paar meer doen? Of u wil bevestigen, kunt bevestigen dat marktonderzoek de tijd krijgen om aanpassingen te doen. Dan ging het nog over de rechtsongelijkheid die mogelijk ontstaat en dat er eigenlijk in Dordt geen ontheffingen nodig zouden zijn. Dat staat ergens ook in de antwoorden vanwege die dubbelheid. Het convenant, of niet de Haagse regels, maar worden we gedwongen om hier vanuit andere steden regels toe te gaan passen. De buitenlandse kentekens, geen boete. Daar zag ik nog wat wenkbrauwen fronsen. Misschien kunt u daar nog even wat van zeggen. Ik vergeet er nog een. De heer Hartmeijer.

De heer Hartmeijer: Ik vroeg over die marktonderzoek dat ze een algemene ontheffing krijgen. Maar ik begrijp nu, nu ik het nog eens een keer lees, dat het over Rotterdam gaat. Ik heb dat denk ik verkeerd geïnterpreteerd. Ik wilde hem eigenlijk anders stellen. Even een correctie, want de marktondernemers zijn in de zaal. Ik wil eigenlijk gewoon weten wat hun perspectief nu is voor de komende tijd.

De heer Van der Linden: Laat ik daarmee beginnen. We hebben ongeveer 65 marktondernemers in de stad. En als ik dat getal fout heb, dan hoor ik dat vanaf de bank. Dat weet ik zeker. Maar ordegraadte plus of min een paar procent. Volgens mijn informatie geldt voor heel veel van deze ondernemers dat ze vallen onder een van de vormen van ofwel een uitzonderingsbepaling, ofwel een vorm van een ontheffing. Daarmee ben je in principe geholpen. En ik snap de opmerking die ik dan soms hoor, als ik een ontheffing heb voor laat ik zeggen twee of drie jaar, wat op zich mooi is, ik weet niet zeker of ik het over twee of drie jaar wel kan bekostigen, of dat er dan wel een voertuig is in mijn categorie, enzovoorts. In principe geldt ook dan dat we een hardheidsclausule kunnen toe passen.

En in principe geldt ook dan dat je nog overgangsbepalingen voor dan kan afspreken. Dat blijft gelden. Van die 65 zijn er voor zover ik nu weet tussen de 5 en de 10, ik denk dat het er 7 zijn, waarvan we nog niet weten hoe het zit. Dat is een compacte categorie. We weten het dus niet. Je kan daarvan afspreken, die komen we waarschijnlijk wel in aanmerking voor een hardheidsclausuleregeling. Dat is iets te makkelijk. Dat weten we gewoon nog niet. Ik snap de problemen en ze zijn voor heel de groep herkenbaar. Waar het nu echt speelt is waarschijnlijk een iets kleinere groep. Dat als antwoord op een van de vragen. Zal ik doorgaan?

De voorzitter: Even tussendoor, er wordt natuurlijk ook soms meegekeken. En ik zit me net af te vragen, hoe wordt dit nog gevolgd? Een hardheidsclausule houdt eigenlijk in dat je zachter omgaat met de ondernemers.

De heer Van der Linden: Het houdt eigenlijk in, we hebben 87 regels en allemaal goede afspraken daarover. Maar gezien de omstandigheden die voor deze persoon of dit bedrijf gelden, gaan we er toch anders mee om. En dat is een college bevoegdheid. En ik wil ook voorkomen, dat doen we ook bij subsidieverstrekingen of bij sociaal domein. Dat wil je natuurlijk niet duizenden keren, want dan heb je geen goede regels vastgesteld. Maar zolang het compact is en echt in heel bijzondere gevallen, dan is het instrument van een hardheidsclausule een hele goede regeling. Kan het zijn. Het convenant, worden we gedwongen om mee te gaan in convenanten? Dat was een van de vragen. Waar dit land vrij sterk in is, is om als je dingen wil dat ook samen af te spreken. En ik heb hier de uitvoeringsagenda zero-emissiezones. Iedereen die in een brancheorganisatie zit, van Bouwend Nederland tot Transport en Logistiek Nederland en nog een heleboel meer, heeft meegedaan aan de afspraken set die hierin staat. We hebben afgesproken in dit land met een aantal gemeentes om dit te doen. Laten we in ieder geval, of je nou voor of tegen bent, zorgen dat er één set van afspraken komt, zodat je niet de ene dag in Arnhem bent en denkt, hier werkt het heel anders dan in Nieuwegein of in Breda of in Dordrecht. Dat is niet handig. Al die brancheclubs die hebben van harte meegedacht en ook afspraken gemaakt ook over landelijke inzet. Eén loket, regelingen die gelden voor heel de sector. Dat is hartstikke fijn en daar zijn we eigenlijk best tevreden over. Dat over de convenant. De buitenlandse kentekens daar is vorige week iets over gezegd en het klopt dat dat natuurlijk altijd potentieel ingewikkeld is. Dat merken we nu natuurlijk ook al. Als er nu twee dieselbusjes passeren, eentje met een Nederlands kenteken en eentje met een heel ander kenteken, dan is de kans dat het dieselbusje wordt bekeurd omdat je er niet in mag groter dan die van een willekeurig buitenlands kenteken. Vorige week heeft u gehoord dat we ieder geval met België en Duitsland, waar natuurlijk relatief veel voertuigen van zijn, proberen afspraken te maken. En daar hebben we nog tijd voor, maar dat moeten we nog wel doen. Dan de rechtsongelijkheid. Ik begrijp niet precies hoe die vraag geformuleerd is. Wie heeft die vraag gesteld?

De voorzitter: Die werd in een vraag impliciet gesteld aan een ander. Kunt u hem nog een keer herhalen, mevrouw Pichel?

Mevrouw Pichel: Ja natuurlijk, mevrouw de voorzitter. Dit was in beantwoording van de technische vragen die waren gesteld, waar was gesproken over dat het verstrekken van een ontheffing tot 2035 voor Dordrecht dubbelop zou zijn en een ongelijk speelveld zou creëren vanwege de 20 jaar markt vergunning.

De heer Van der Linden: En nu is dat een zwaar woord, rechtsongelijkheid, maar het is wel een ongelijk speelveld. Want als ik ondernemer ben en ik heb een vast adres, dan heb ik keurig gelezen wat er moet gebeuren en daar pas ik me op aan. En als ik marktondernemer ben, ik doe eventjes heel flauw, dan hoeft dat kennelijk niet. Daar zit een vorm van ongelijkheid in. Feitelijk. Het blijft een paar seconden stil. Dat is een gegeven. En niet in elke omstandigheid behandel je gelijke gevallen gelijk. Dat weet ik ook. Maar dat is een vorm van ongelijkheid.

Mevrouw Pichel: Mag ik nog wat doorvragen? Dit klopt natuurlijk ook, maar er zitten natuurlijk zoveel meer ongelijkheden of verschillen in. Een marktondernemer komt één of twee keer naar deze markt toe en de andere ondernemers zes keer in de week. Daar zit natuurlijk zoveel ongelijk speelveld. En deze was ook gekoppeld aan die marktvergunningen die zijn vastgesteld op een looptijd van 20 jaar. Daar zit ook nog natuurlijk een stukje in.

De heer Van der Linden: Ja. Ik heb die discussie natuurlijk niet meegemaakt, maar daar zijn toch wel referenties naar gemaakt. Van, we snappen dat het bijvoorbeeld bij zero-emissie niet meteen feest is voor iedereen. Laten we dan in ieder geval bedrijfszekerheid of omzet waarschijnlijke zekerheid geven door een wat langere termijn af te spreken. Die relatie is herhaaldelijk wel gelegd in de loop van die gesprekken, waar ik niet bij ben geweest.

De voorzitter: Mevrouw Pichel, nog een slotvraag of niet?

Mevrouw Pichel: Nee, ik denk dat we dan een helder antwoord hebben. Dank u wel.

De voorzitter: U mag weer verder, wethouder.

De heer Van der Linden: Ik heb meegeschreven en volgens mijn lijstje ben ik klaar, maar ik weet zeker dat u nog ergens op uw lijstje iets heeft.

De voorzitter: Ja, dat klopt. Er was nog een vraag over de Dordtse ondernemers, hoe die benaderd worden. En of u nog een bevestiging kunt geven dat de marktondernemers voldoende tijd krijgen voor aanpassingen.

De heer Van der Linden: De afgelopen jaren hebben we natuurlijk in het reguliere overleg hier aandacht voor gevraagd. Binnenstadsoverleg, ondernemersoverleg, PBD. En is er ook op een aantal manieren contact gezocht met veel ondernemers en er zijn er ook heel veel gesproken via die mobiliteitsmakelaars. Niet alle, maar wel heel veel. Daar zijn ook tips en adviezen uit voortgevloeid die soms opgevolgd zijn, soms niet. Soms weten we dat ook niet. Dat blijven we natuurlijk doen, zeker als we het besluit nemen om het volgend jaar in te voeren. Dan wordt dat ook wat concreter. Dan moeten we ook zeggen, let op, want als je een voertuig hebt dat onder een categorie valt die een ontheffing heeft of waarbij je het later moet doen, let op deze site. Let ook op dat we vanaf 1 juli gaan handhaven met een waarschuwingsbrief, enzovoorts. Die communicatie wordt natuurlijk geïntensiveerd. Dat geldt ook voor de ondernemers van de markt, waarvoor geldt wat ik net zei. We kennen ze alle 65. Voor een aantal is het waarschijnlijk, ik doe even zo, want ik besef dat elk individu verschillend daarin zit, een wat minder groot probleem of een minder groot thema dan voor sommige anderen.

De voorzitter: Ik denk dat daarmee alle vragen beantwoord zijn. Dank u wel. Dan is het nu officieel tijd voor de tweede termijn. De meeste fracties hebben zich heel duidelijk uitgelaten over wat ze vinden. Zijn er fracties die van standpunt zijn veranderd of nog iets willen toevoegen, dan is dat nu uw kans. De heer Gorter van Op Ons Eiland.

De heer Gorter: Ik wil graag nog iets zeggen. U spreekt mij aan om het netjes te houden. En dat mag, maar mijn opmerking was bedoeld als een metafoor. Gebukt gaan onder politieke druk.

Ik wil wel heel duidelijk ook genotuleerd hebben dat het op geen enkele manier mij de bedoeling is geweest dat ik iemand met een kromme rug in een bepaalde hoek wil zetten. Ik heb het gebruikt als metafoor richting de Dordtse VVD als politieke druk. Dank u wel.

De voorzitter: Heel goed dat u hierop wijst. En het komt in de notulen terug. We kunnen het binnenkort zien. De heer Wringer van Beter voor Dordt.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Ik heb nog wel een vraag aan de wethouder. In 2021 had niemand kunnen verwachten, u niet, ik niet, niemand hier in de zaal, dat het elektrisch rijden zo vlug zou toenemen. Nu is er natuurlijk al beslist dat vanaf 2035 er alleen maar elektrische auto's verkocht worden. Waarschijnlijk is dat daarvoor al. De verkoop van elektrische bedrijfsbusjes gaat door het dak.

Bent u het met mij eens dat we in 2040 gewoon al helemaal elektrisch rijden in Nederland, met een paar uitzonderingen natuurlijk van wat oudere voertuigen, maar toch wel 90 procent een emissiezone in Nederland hebben?

De heer Van der Linden: U ziet me nu een beetje glimlachen, want ik moet aan mijn broer denken die een collectie van jaren 80 BMW's heeft en die gaat hij niet elektrificeren, kan ik u melden. Jazeker, goede belegging. Mede namens mijn broer, nee, die zekerheid heb ik niet. Ik weet wel natuurlijk dat deze ontwikkeling onmiskenbaar is. Wie in 1900 een paard had dacht niet, ik loop echt achter. Maar wie dat in 1950 nog had wist, dit houdt een keer op. Dat heeft natuurlijk best lang geduurd, maar voor de gemiddelde consument, duurde tot jaren 60-70, nu kunnen we ook een autootje kopen. Ook met de verduurzaming van ons wagenpark gaat dat best tijd nemen, want de gemiddelde auto die nu verkocht wordt die niet elektrisch is, gaat echt 20 jaar mee. Soms langer. We zitten nog heel lang in een overgangsfase. Ik denk dat u helemaal gelijk heeft als u zegt, natuurlijk doet die markt ook iets. In 2020 ging de grootste discussie bij de klimaatdiscussie over de vraag, van 2018 was dat, wanneer gaan de grote producenten omslaan? Niet van, we bouwen 20 duizend voertuigen per jaar, maar we gaan 1 miljoen zero-emissie voertuigen bouwen per jaar. Dat vergt heel andere fabrieken en dan doen we alleen als we ook iets weten over de fiscale component. Dat was een heel spannend gesprek. Want een paar jaar later zonder fiscale aanpassingen, kan allerlei dingen doen met belastingvoordelen of juist nadelen. Daar zijn afspraken over gemaakt. Je ziet natuurlijk nu, ook Europa zegt, we moeten toch iets meer aan andere bronnen nog doen. Maar ik ben het met u eens, uiteindelijk zal de markt helemaal elektrisch worden. Op een paar nichespelers na. Dan is uw vervolgvraag, heeft het dan nog wel zin dat wij dit doen? Ga ik vanuit. Ik denk dat het slim is dat we die doen. Het gaat natuurlijk niet alleen om ons, ik doe even zo, onze compacte binnenstad, of om de compacte binnenstad van al die andere steden.

Al die voertuigen die heen en weer gaan tussen al die steden maken kilometers op de snelweg. En natuurlijk, één persoon kan zeggen, ik rijd maar 8000 kilometer per jaar of 10 duizend per jaar. Maar het gaat om het hele systeem erachter. En ik denk ook dat het grosso modo, uitzonderingen daargelaten, zeker als het gaat bijvoorbeeld om marktondernemers of andere categorieën, best te doen is en dat veel ondernemers, ik ben echt niet plat gemaild, maar er zijn best mensen die hebben gezegd, we moeten hier niet nog vertraging of meer uitzonderingen op doen. We weten wel dat dit de kant wordt. Laten we dat stimuleren.

En dan zeggen wij als overheid natuurlijk altijd, dat gaan we ook doen, maar we willen wel rekening houden met mensen die, om wat reden dan ook, nog niet de goede auto kunnen kopen of andere mogelijkheden niet hebben die de rest wel heeft. Ik sta achter het collegevoorstel. Dat wil ik maar zeggen.

De voorzitter: Het is toch wel vreemd dat een paard in eerste instantie is afgedankt en het nu eigenlijk weer een luxe is, als paard bezit. Wie weet waar we naartoe gaan? Elektrisch paard. U had nog een vervolgvraag.

De heer Wringer: Ja, nog een korte vervolgvraag, u heeft het nu een paar keer genoemd, een vrachtbus die nu nog niet verkrijgbaar is, misschien over twee jaar wel. Maar onze middenstand die kan die nog niet kopen, want die kunnen geen nieuwe elektrische voertuigen kopen. Die zijn gewoon veel te duur. Hoe gaan we daarmee om? Heel veel subsidie geven vanuit de gemeente?

De heer Van der Linden: Nee, dat hebben we niet. Als je stelt dat je 5 jaar terug of 10 jaar terug een nieuwe bestelbus of vrachtwagen kocht en dacht, wat er ook gebeurt, ik wil hem elektrisch, dan had je vast een ander kostenplaatje in je hoofd in de aanschaf, maar ook in de afschrijving en ook in wat gaat dit, total cost of ownership, vreselijk, betekenen? Als je dat nu gaat doen dan weet je eigenlijk bijna blind wel, een bestelbusje, als ik het elektrisch koop en het gaat zoveel jaar mee, dat gaat echt beter renderen per kilometer dan het benzinebusje of het dieselbusje. Die kant gaan we natuurlijk met heel veel categorieën die nu nog niet in de markt zijn op. Een collega van u die niet binnen de raad zit maar graag langskwam, die zei nu altijd, elektrisch? Waterstof. Dat zei die altijd. Dat gaat ook niet voor elke categorie gelden, maar wel voor zwaardere wegtransport. Ook dat is natuurlijk een fasegewijze ontwikkeling.

De voorzitter: Mevrouw Pichel van Forum voor Democratie.

Mevrouw Pichel: Voorzitter, ik heb een vraag aan de partijen in deze commissie voor de tweede termijn. En dat is eigenlijk met name GroenLinks en Partij voor de Dieren. En dat heeft toch ook te maken met mijn PFAS vraag, want GroenLinks en Partij voor de Dieren, ook SP, maar SP heeft hier een ander standpunt in, zijn toch de voorvechters bij de fabriek Chemours ten aanzien van PFAS. De GroenLinks-wethouder heeft zelfs ook de motie ingediend. Hoe rijmen GroenLinks en Partij voor de Dieren dit in hun hoofd met het vechten tegen PFAS en dan toch uiteindelijk hiermee doorgaan? Want we hebben natuurlijk in het verleden ook gezien dat in de jaren 80, toen wisten we dat nog niet, want we denken, waar komt al die PFAS productie vandaan? Maar dat kwam in de jaren 80. Bepaalde automerken vonden dat veiligheid vooropliep en daar waren allerlei autogordels voor nodig, waar echt PFAS voor nodig is. Dat is gewoon marketing gedreven geweest. Ik ben heel erg benieuwd hoe deze partijen daartegenaan kijken.

De voorzitter: De heer Venderbos van Partij voor de Dieren.

De heer Venderbos-Lambinon: Voorzitter, ik had deze vraag natuurlijk al verwacht. Dat is niet zo moeilijk. We zijn groot voorstander van PFAS-vrije producten. In ons eerste verkiezingsprogramma 2022 stond al dat we Chemours willen sluiten. Alleen we zijn wel realistisch genoeg om te beseffen dat er bepaalde producten gewoon niet zonder PFAS kunnen. Als je een regenjas neemt, als je nu nog een regenjas met PFAS koopt, sorry, dan kan die gewoon niet.

Een pan met PFAS kan ook niet. Maar zijn bepaalde producten, ook in auto's en daar gaat het hier natuurlijk om, die nog niet te vervangen zijn. En we hopen dat het op een bepaald moment wel kan en dat het heel snel kan. Inderdaad, wij zijn een groot voorstander van PFAS-vrije producten, maar we zijn realistisch genoeg om te beseffen dat voor een aantal producten, auto's, het nog niet kan. Helaas.

De voorzitter: Ik vraag ook even een reactie van de heer Bootsman van GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank aan mevrouw Pichel voor de vraag. PFAS is nu natuurlijk overal. Een heleboel producten zit PFAS in, zelfs de rolstoel waar ik in zit PFAS in. Maar uiteraard krijgen wij ons niet neer bij het gegeven dat vrijwel overal PFAS in zit. Het is voor ons een extra reden om vaart te zetten achter een verbod op het gebruik aan lozen van PFAS, vooruitlopend op een Europees verbod.

De praktijk gaat namelijk zien dat waar een stof verboden wordt, er door de markten heel snel een alternatief wordt ontwikkeld. En daar willen wij graag voor gaan.

De voorzitter: Mevrouw Pichel heeft nog een vervolgvraag of opmerking.

Mevrouw Pichel: De vraag is eigenlijk ook, de heer Venderbos geeft aan, realistisch genoeg. Dat hoop ik ook. Dat zijn natuurlijk discussies die we altijd hebben gehad. Maar nul uit de pijp was de slogan. De vraag is, is dat realistisch genoeg? En als we weten, je ontkomt er niet helemaal aan, daar zijn we het denk ik allemaal over eens geweest, maar hier kunnen we er wel aan ontkomen. We kunnen er aan ontkomen om dit niet op te leggen, om dit niet te verplichten. En dat is eigenlijk ook meteen een vraag van mij aan de hele commissie. Waarom geen vrije keuze? Waarom de arrogantie dat wij wel weten wat anderen moeten doen?

De voorzitter: De heer Venderbos.

De heer Venderbos-Lambinon: Voorzitter, wij pretenderen niet te weten wat anderen moeten doen. Wij willen inderdaad nog steeds nul uit de pijp en dat betekent dat we ook daarnaartoe moeten gaan. Alleen zoals ik net al zei, er zijn gewoon producten waar PFAS in zit die nog niet vervangen kunnen worden. En zolang die nog niet vervangen kunnen worden, zal er altijd ergens een fabrikant zijn die dat zal maken. Alleen wij gaan ervan uit dat ook bij Chemours een keer de ogen opengaan en dat ze beseffen dat ze zoals ze nu bezig zijn, dat dat niet langer gewenst is, maar ook niet langer kan. En de nul uit de pijp betekent gewoon dat je een productieproces krijgt waarbij je inderdaad geen uitstoot meer hebt, maar wel een klein gedeelte van het product kan maken.

De voorzitter: De heer Bootsman.

De heer Bootsman: Dank u wel. Voor ons is het echt een reden om vol in te zetten op het verbod op het lozen van PFAS en om er gewoon voor te gaan zorgen dat de industrie met een alternatief komt dat veel minder schadelijk is voor het milieu en de gezondheid. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag is ook aan de hele raad gesteld. Ik denk dat de hele raad ook daarover na blijft denken. Voor nu op dit moment hierover een punt, denk ik. Zijn er nog meer mensen die hun standpunt hebben veranderd of nog iets toe willen voegen aan wat ze in de eerste termijn hebben gezegd? Dan wil ik u er nog op wijzen dat er ook vandaag nog stukken zijn toegevoegd, ook nog een aanvulling op de technische vragen. Het kan ook nog nuttig zijn om die nog even door te nemen. En we hebben ook net voor de vergadering nog iets gekregen van de marktondernemers. Dat mag u ook lezen. En dan gaan we naar de afsluiting. Dan moet ik eerst gewoon netjes vragen, heeft u voldoende informatie gekregen om dit te kunnen doorzetten naar de raad? En dan gaan we het niet meer als hamerstuk, want er zijn stukken, amendementen aangekondigd. Het is ook geen stemstuk, dus het wordt een bespreekstuk. En dan gaat het erom, wordt het 2 of wordt het 5 minuten? Ik denk eigenlijk, de meningen zijn wel vrij helder bij iedereen. Ik vraag me af of mensen nog echt heel erg te overtuigen zijn. Maar kunnen wij met 2 minuten toe? De moties en amendementen worden natuurlijk even toegelicht en dan hebben we het alleen over de moties en amendementen en niet meer over het raadsvoorstel. In 2 minuten op alles reageren. Dat kunnen we met zijn allen, zie ik. De heer Roggekamp van Gewoon Dordt.

De heer Roggekamp: Voorzitter, in principe ben ik het er helemaal mee eens, maar er zijn best wel veel amendementen aangekondigd. Als die er allemaal komen, zou ik toch willen vragen of de griffie naar de tijd wil kijken.

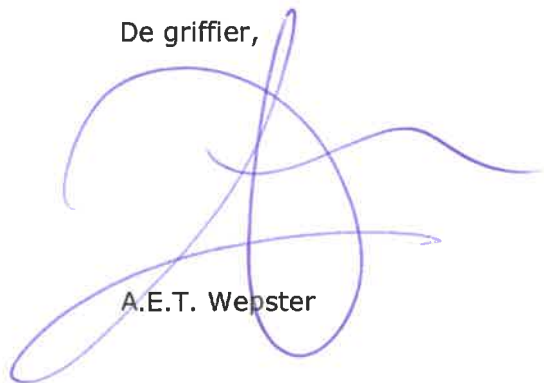
De voorzitter: Die snap ik, maar er zijn wel een paar amendementen die eigenlijk steeds dezelfde strekking hadden. Dat maakt het misschien een stuk makkelijker. De heer Kuhlmann nog.

De heer Kuhlmann: Een beetje in lijn van wat vanuit Gewoon Dordt wordt gezegd. Misschien kunnen we zeggen, als er meer dan 10 moties en amendementen liggen, dat het dan goed is om iets ruimer dan die 2 minuten te hanteren.

De voorzitter: Dat kan, maar kan de Partij voor de Dieren dat ook? Minder dan 10 amendementen. Dat zou mooi zijn. Het is een goede richtlijn. Even kijken of het heel erg uit elkaar loopt, het aantal, en op basis daarvan het eventueel nog bijstellen. We gaan uit van 2 minuten en is er meer nodig, dan gaan we dat tussendoor nog bijstellen. Voor nu allemaal hartelijk dank. Of alles weer even van tafel meegenomen kan worden. En zelfs twintig minuten voor de slottijd zijn we klaar. Dat is goed gedaan. Dank u wel.

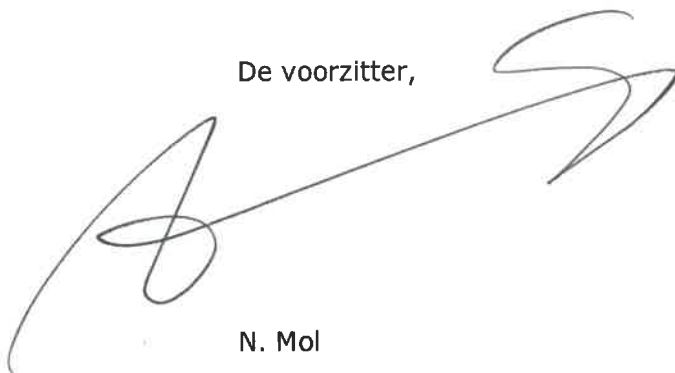
Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 11 november 2025.

De griffier,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

A.E.T. Wepster

De voorzitter,

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'N' followed by a long, sweeping horizontal stroke that ends in a small loop.

N. Mol